

พระสยาม BOT MAGAZINE

Issue 2/2568

กะหล่ำปลี
30 บาท/กก.

กล้วยหอม
85 บาท/หวี

แอปเปิ้ล
25 บาท/ลูก

มะเขือม่วง
80 บาท/กก.

มะเขือเทศ
99 บาท/กก.

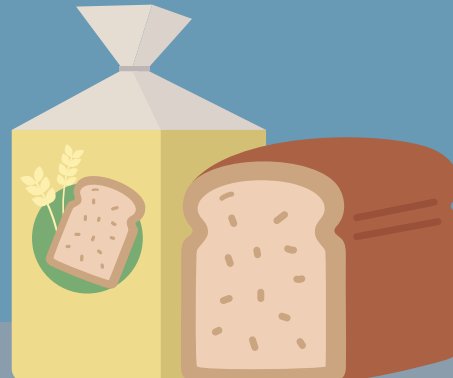
ปลาทั้งตัว
122 บาท/แพ็คเกจ

ข้าวสาร
49 บาท/กก.

น้ำมันพืช
165 บาท/ขวด

ขนมปัง
74 บาท/ฟ่อน

แท็บเล็ต
32,000 บาท/เครื่อง

โทรศัพท์มือถือ
6,999 บาท/เครื่อง

รองเท้าผ้าใบ
1,295 บาท/คู่

กระเป๋าถือ
1,995 บาท/ใบ

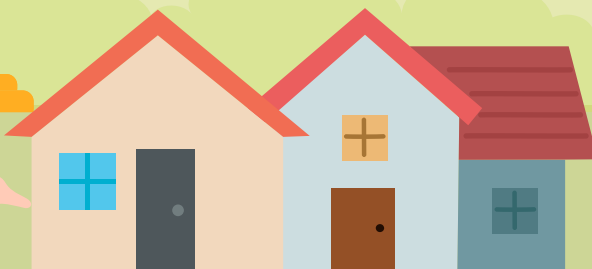
เครื่องสำอาง
219 บาท/ชิ้น

หม้อหุงข้าว
690 บาท/หม้อ

ตลาดสด

“

เหตุผลที่ธนาคารกลางทุกแห่ง
เป็นห่วงเรื่องเงินเฟ้อ เพราะ
นอกจากจะสร้างความไม่แน่นอน
กระทบเศรษฐกิจ ธุรกิจลงทุน
ลำบากแล้ว สิ่งที่กำลังกังวลคือ
ผลต่อครัวเรือน โดยเฉพาะครัวเรือน
รายได้น้อยจะถูกกระทบแรงที่สุด

”

ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

เจ้าของ :

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ปรึกษาทิตติมศักดิ์ :

ดร.เศรษฐพุฒ สุกิตติวานฤพุต

ที่ปรึกษา :

ดร.ชญาวดี ชัยอนันต์

บรรณาธิการ :

ดวงพร รอดเพ็งสังคะ

กองบรรณาธิการ :

อุบลรัตน์ จันทร์รัมย์
พิมพ์ มโนไพโกภ
นฤมล เวสารักษ์กิจ
นิธิสรา พงศปิยะไพบูลย์
อัญชลี ศิริชนะเนรรัตน์
พิมพ์พัชรีย์ กิตติสารกุล
พัฒนันธิ์ อุตมะ
จุฑามาศ ศิริประชา
สมบัติตา เอื้อฤทธิพร
ณัฐรัฐวรรธ รัตนมาโนชญ์

สื่อสารกับ สปท.

- ธนาคารแห่งประเทศไทย – Bank of Thailand
- Bank of Thailand
- Bank of Thailand
- @bankofthailand
- bankofthailand.official
- Bank of Thailand
- bankofthailand

Editor's Welcome

สวัสดีค่ะ พระสยาม BOT MAGAZINE ฉบับนี้ขอพาผู้อ่านไปสำรวจจักรวาลของเงินเพื่อกันค่ะ

เมื่อเอ่ยถึงคำว่า “เงินเฟ้อ” หลายคนอาจนึกถึงศัพท์เศรษฐศาสตร์ที่ฟังดูห่างไกลและน่าเบื่อ แต่เชื่อหรือไม่ว่าแค่ “ก๋วยเตี๋ยวชามเดียว” ก็สามารถเล่าเรื่องเงินเฟ้อได้อย่างไม่น่าเชื่อ

พระสยาม BOT MAGAZINE ครั้งนี้จึงอยากชวนคุณผู้อ่านมาร่วมสำรวจเรื่องเงินเฟ้ออย่างเข้าใจง่าย เริ่มตั้งแต่สาเหตุของการเกิดเงินเฟ้อ ความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงของระดับราคากับอัตราเงินเฟ้อ ประเภทของเงินเฟ้อ รวมถึงปัจจัยที่ทำให้การวัดเงินเฟ้อคลาดเคลื่อน พร้อมย้อนดูวิกฤตเงินเฟ้อในอดีต และมองไปข้างหน้าถึงแนวโน้มสำคัญของโลกที่อาจส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อและค่าครองชีพของ

พวกเราทุกคน ซึ่งต้องบอกว่า ประเทศไทยถือว่าโชคดีมาก ๆ ที่ไม่เคยเผชิญสภาวะที่ค่าเงินเสื่อมลงอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถซื้อของได้เลยเหมือนในหลายประเทศที่เคยประสบกับภาวะเงินเฟ้อรุนแรง

ท้ายที่สุดแล้ว การดูแลเงินเฟ้อไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว ผู้กำหนดนโยบายต้องใช้ความยืดหยุ่นและพิจารณาตามบริบททางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา โดยเฉพาะในระยะข้างหน้า เศรษฐกิจโลกเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนมากมายเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลจาก “จักรวาลเงินเฟ้อ” นี้จะช่วยให้อ่านเตรียมพร้อมและปรับตัวได้อย่างเข้าใจ ท่ามกลางเศรษฐกิจโลกที่เคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง

ขอให้ทุกท่านเพลิดเพลินกับการอ่านเรื่องการเงินเฟ้อที่เราตั้งใจเล่าให้สนุกขึ้นนะคะ

ดวงพร รอดเพ็งสังคะ

ดวงพร รอดเพ็งสังคะ

ผู้อำนวยการอาวุโส

ฝ่ายกลยุทธ์สื่อสารและความสัมพันธ์องค์กร

Contents

เงินเพื่อเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจอย่างไร? 3

เศรษฐกิจไทยในยามกักตัว :
“เงินเพื่อ” กับปากท้องของคนไทย 6

ไขความลับ “ตะกร้าเงินเพื่อ” 12

ข้อจำกัดในการวัดเงินเพื่อ 16

อะไร ๆ ก็ “เงินเพื่อ”
มัดรวมคำศัพท์น่ารู้
เพื่อเข้าใจความต่างของเงินเพื่อ 22

เรื่องเล่าวิกฤตเงินเพื่อ
ในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเงินโลก 28

ย้อนอดีตเงินเพื่อไทย
มีเรื่องราวอะไรซ่อนอยู่? 34

ปลดล็อกความเข้าใจ
เงินเพื่อไทย ทำไมถึงต่ำ 40

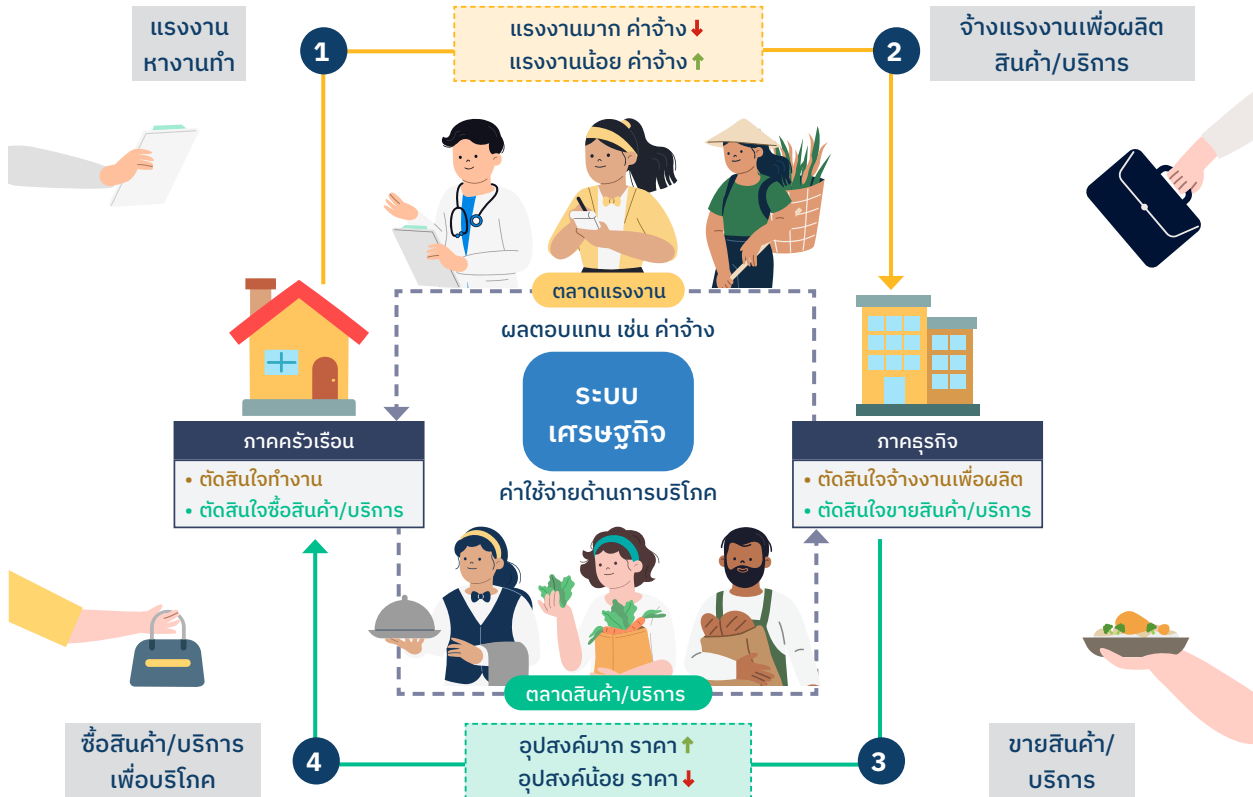
รปท. ดูแลเงินเพื่อควบคู่ไปกับ
เศรษฐกิจและเสถียรภาพ
ระบบการเงินอย่างไร 44

เจาะ 4 เทรนด์โลก
ความท้าทายใหม่ต่อการดูแล “เงินเพื่อ” 48

เงินเพื่อเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจอย่างไร?

กลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจและราคา

ภาคครัวเรือน

ครัวเรือนมีบทบาทสำคัญในการเป็นแรงงานในตลาดแรงงาน โดยมีค่าจ้างแรงงานเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจทำงาน ซึ่งหากในบางสาขามีจำนวนมากกว่าความต้องการจ้างงาน ก็อาจทำให้ค่าจ้างปรับลดลง ตรงกันข้าม หากจำนวนแรงงานมีน้อย ค่าจ้างก็จะสูงขึ้น ทั้งนี้ ผลตอบแทนที่ครัวเรือนได้รับจากการจ้างงานก็จะนำไปใช้ซื้อสินค้าและบริการเพื่ออุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน โดยหากความต้องการซื้อ (อุปสงค์) มีมาก ก็จะทำให้ราคาปรับสูงขึ้น แต่หากความต้องการมีน้อยก็จะทำให้ราคาปรับลดลง

ภาคธุรกิจ

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการจ้างงานและผลิตสินค้าและบริการ เพื่อขายให้กับครัวเรือน โดยหากความต้องการจ้างงานเพิ่มขึ้น ค่าจ้างก็จะปรับสูงขึ้น แต่หากความต้องการจ้างงานลดลง ค่าจ้างก็จะลดลงตามไปด้วย

ทั้งนี้ หากธุรกิจมีผลประกอบการที่ดี สินค้าและบริการเป็นที่ต้องการของตลาด (อุปสงค์) มาก ก็จะมีโอกาสในการปรับขึ้นราคาสินค้าได้มาก ตรงกันข้าม หากสินค้าและบริการไม่ได้รับความนิยม การปรับเพิ่มราคาที่จะทำได้ยาก นอกจากนี้ หากต้นทุนสินค้า (อุปทาน) สูงขึ้น ผู้ประกอบการก็อาจปรับตัวด้วยการขึ้นราคาสินค้าและบริการได้

ภาวะเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อโดยตรง

หากเศรษฐกิจเติบโตดี

ครัวเรือน

รายได้มากขึ้น → กำลังซื้อเพิ่มขึ้น → ใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้น

ผู้ประกอบการ

ต้องการผลิตเพิ่มขึ้น → ลงทุนเพิ่มขึ้น → จ้างงานมากขึ้น

ราคาสินค้า
โดยรวม
ปรับสูงขึ้น

เงินเพื่อ
เพิ่มขึ้น

หากเศรษฐกิจแย่

ครัวเรือน

รายได้น้อยลง → กำลังซื้อลดลง → ระมัดระวังการใช้จ่าย

ผู้ประกอบการ

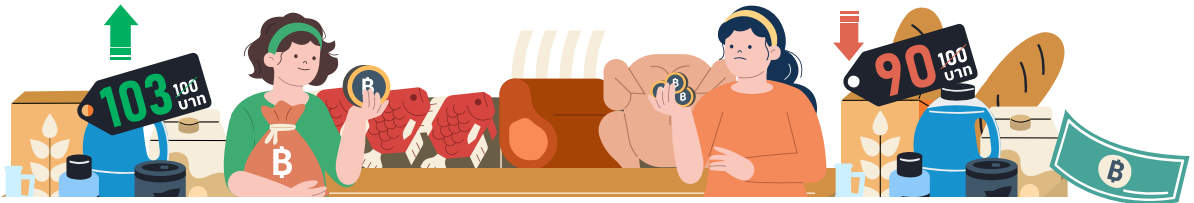
ชะลอการผลิต → ลงทุนลดลง → จ้างงานน้อยลง

ราคาสินค้า
โดยรวมต่ำลง

เงินเพื่อ
ลดลง

นอกจากภาวะเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อแล้วเงินเฟ้อยังเกิดจาก...

ปัจจัยด้านอุปทาน

เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อปริมาณ
ผลผลิต และราคาสินค้าเกษตร

ยกตัวอย่างเช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง

ปัจจัยภายนอกประเทศ

เหตุการณ์ในต่างประเทศที่ทำให้ต้นทุน
การผลิต และค่าขนส่งสินค้าสูงขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น สงคราม โรคระบาด
ภาวะชะงักงันของห่วงโซ่อุปทานโลก

ปัจจัยภายในประเทศ

เหตุการณ์หรือนโยบายในประเทศ
ที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น การปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ

นโยบายการเงินดูแลเงินเพื่ออย่างไร?

สปก. ใช้นโยบายการเงินในการดูแลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างเต็มศักยภาพ ราคาสินค้าไม่ผันผวนจนเกินไป และระบบการเงินมีเสถียรภาพ ผ่านการกำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบายให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีในระยะยาว

เงินเพื่อที่เกิดจากปัจจัยด้านอุปสงค์

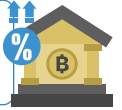
เมื่อความต้องการสินค้าและบริการ (อุปสงค์) สูงขึ้นจนทำให้ราคาและเงินเฟ้อสูงขึ้นมาก และเศรษฐกิจเติบโตร้อนแรงมากจนเกินไป ธนาคารกลางอาจจะปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ซึ่งเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้เพิ่มขึ้น ก็จะทำให้คนฝากเงินเพิ่มขึ้นและกู้ยืมเงินน้อยลง และทำให้ครัวเรือนลดการใช้จ่าย ภาคธุรกิจก็จะลงทุนน้อยลง และสามารถลดความร้อนแรงของเศรษฐกิจลงได้

เรื่อง : ชุติกา เกียรติเรืองไกร
เศรษฐกรอาวุโส ฝ่ายนโยบายการเงิน
มีประสบการณ์ด้านนโยบายโครงสร้างเศรษฐกิจ เศรษฐกิจมหภาค และนโยบายการเงิน ปัจจุบันทำงานด้านเงินเฟ้อ ติดตามภาวะเงินเฟ้อ จัดทำประมาณการ และวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการตัดสินใจนโยบายการเงิน

เงินเพื่อที่เกิดจากปัจจัยด้านอุปทาน

ปกติเงินเฟ้อฝั่งนี้ก็จะเกิดขึ้นชั่วคราว และทยอยลดลง หลังปัจจัยที่ทำให้เงินเฟ้อสูง (shock) คลี่คลาย แบงก์ชาติไม่จำเป็นต้องปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

แต่หากเงินเฟ้อฝั่งนี้ยังสูงเป็นเวลานาน อาจทำให้คนเริ่มเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเงินเฟ้อ

- คนเริ่มคิดว่าเงินเฟ้อจะสูงต่อไปเรื่อย ๆ และยากที่จะปรับลดลง
- ผู้ประกอบการขอปรับราคาสินค้าและบริการขึ้นตามต้นทุนที่สูงขึ้น
- ลูกจ้างขอขึ้นค่าแรงต่อเนื่อง

ราคาสินค้าและบริการจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

- กระทบค่าครองชีพของประชาชนและต้นทุนของภาคธุรกิจ
- เป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจ

↑↑ % แบงก์ชาติปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนและภาคธุรกิจว่าเงินเฟ้อจะไม่เพิ่มขึ้นอีกในระยะข้างหน้า

เมื่อต้นทุนสินค้าและบริการ (อุปทาน) เพิ่มขึ้น ทำให้ราคาและเงินเฟ้อสูงขึ้นมากเป็นเวลานาน จนกระทบต่อเงินเฟ้อคาดการณ์ และทำให้พฤติกรรมการใช้เงินกำหนดราคาสินค้า และค่าจ้างแรงงานเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ทำให้เงินเฟ้อสูงค้างนาน ธนาคารกลางอาจปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าธนาคารกลางติดตามดูแลเงินเฟ้ออย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นการยึดเหนี่ยวคาดการณ์เงินเฟ้อไม่ให้หลุดลอย

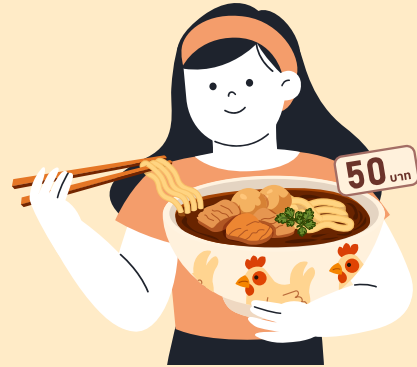
ทั้งนี้ หากต้นทุนที่เพิ่มขึ้นเกิดจากปัจจัยชั่วคราว และเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นแค่ในช่วงเวลาสั้น ๆ และสามารถคลี่คลายไปได้เอง ธนาคารกลางอาจไม่มีความจำเป็นต้องปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

(อ่านเพิ่มในบทความ “สปก. ดูแลเงินเฟ้อควบคู่ไปกับเศรษฐกิจและเสถียรภาพระบบการเงินอย่างไร” หน้า 44)

เศรษฐกิจไทยในยาม

ก๋วยเตี๋ยว :

“เงินเฟ้อ” กับปากท้องของคนไทย

ช่วงปี 2500 ก๋วยเตี๋ยวชามละ 50 สตางค์ หรือชามละบาท จริงหรือครับ?

การตลาด

BEC (ช่อง3)

หาเพื่อน

? กระตุ๋นคำถาม

พอดีมานั่งดูกองเนื้อเก่าย้อนหลังทาง youtube อยู่ (กลับมาดูอีกรอบ แบบว่าคิดถึง)

ผมเกิดปี 252x อย่างตัวผมเองตอนเด็กถูกสุดที่เคยกินก็ชามละ 10 บาท ตามสั่ง 15 บาท
ช่วงนั้นจำความได้ว่าประมาณปี 2532-2535 พอปี 2540 ชามละ 20 พิเศษ 25

เห็นในละครกองเนื้อเก่า ตัวละครบอกว่า ยุคนั้นก๋วยเตี๋ยวชามละ 1 บาท
- พระเอกให้ล่ายองกับลูกใช้เดือนละ 300 ก็บอกว่าเยอะแล้ว เงินเดือนนายร้อยยุคนั้น
ถ้าบอกว่า 300 เยอะ แปลว่าเงินเดือนไม่น่าถึงพันบาท (สัก 800 ได้มัย)
- ล่ายองขายลูกออกวิชาทำให้คุณทอง 3 หมื่นบาท ตีเป็นเงินปัจจุบัน 3 ล้านได้มัย

ที่มา : กระตุ๋นสาระในเว็บไซต์พันทิป <https://pantip.com/topic/32469099>

เรื่องราวของละครทองเนื้อเก้าเกิดขึ้นในสมัย พ.ศ. 2505 หรือหนึ่งปีหลังจากที่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 ซึ่งมักถูกนับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจไทยสมัยใหม่ ในปี 2568 หรือ 63 ปีหลังจากนั้นราคาก๋วยเตี๋ยวในประเทศไทยโดยทั่วไปจะอยู่ที่ 40-50 บาท และก็เป็นดังที่เจ้าของกระทู้บอกไว้ ราคาก๋วยเตี๋ยวไม่ได้เพิ่มขึ้นพรวดเดียวจาก 1 บาทเป็น 50 บาท หากแต่ทยอยปรับขึ้นเรื่อย ๆ ตลอด 63 ปี

ในความหมายอย่างง่ายที่สุด อาจเรียกสถานการณ์ที่ก๋วยเตี๋ยวราคาแพงขึ้น แต่ได้ปริมาณเท่าเดิมว่า “เงินเฟ้อ” (inflation) ถ้าคุณผู้อ่านไปกินก๋วยเตี๋ยวเจ้าประจำและรู้สึกเช่นนี้โปรดสังเกตให้ดี ก๋วยเตี๋ยวชามโปรดกำลังบอกเล่าบางเรื่องราวของเศรษฐกิจไทยได้อย่างน่าสนใจ

เปรียบเทียบราคา 63 ปีที่ผ่านมา

เงิน 50 บาท ซื้อถ้วยเดียวได้ที่ซามกันนะ?

ปี 2505
ราคาซามละ 1 บาท

ปี 2568
ราคาซามละ 50 บาท

- ราคาถ้วยเดียวไม่ได้เพิ่มขึ้นพรวดเดียวจาก 1 บาท เป็น 50 บาท หากแต่ทยอยปรับขึ้นเรื่อย ๆ ตลอด 63 ปี
- ถ้วยเดียวเป็นเพียงตัวอย่างสินค้าหนึ่งเท่านั้น แต่ในทางเศรษฐศาสตร์ เงินเพื่อคือการวัดการเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าหรือบริการในภาพรวม แต่ไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงแค่เพียงรายการเดียว

“เงินเพื่อ” คำนวณจากอะไร และใช้วัด “ค่าครองชีพ” ได้หรือไม่

ในทางเศรษฐศาสตร์ เงินเพื่อคือการวัดการเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าหรือบริการ แต่ไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงแค่เพียงรายการเดียวเช่นถ้วยเดียวขึ้นราคาแต่เป็นการดู**“การเปลี่ยนแปลงราคาของสินค้าและบริการในภาพรวม”** ที่ประชาชนใช้จ่ายอยู่เป็นประจำ ซึ่งย่อมมีทั้งที่ราคาแพงขึ้นและถูกลง โดยคำนวณถ่วงน้ำหนักตามสัดส่วนการใช้จ่ายจริงจากพฤติกรรมของคนทั่วไป

สำหรับสินค้าและบริการที่คนทั่วไปใช้สอยเป็นประจำนั้น กระทรวงพาณิชย์ได้สำรวจสินค้าและบริการ 464 รายการ (ข้อมูล ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2568) โดยแบ่งออกเป็น 7 หมวด ได้แก่ (1) หมวดอาหารและเครื่องดื่ม (2) หมวดเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า (3) หมวดเคหสถาน (4) หมวดตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล (5) หมวดพาหนะการขนส่งและการสื่อสาร (6) หมวดการบันเทิง การอ่านและการศึกษา และ (7) หมวดยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จัดทำเป็น**“ตะกร้าเงินเพื่อ”** เพื่อบริการคำนวณว่า โดยรวมแล้วใน 1 เดือน คนไทยบริโภคอะไรบ้าง และแต่ละอย่างมีสัดส่วนเท่าไร โดยโครงสร้างของตะกร้าเงินเพื่อในปัจจุบันที่อ้างอิงปี 2566 พบว่า 3 หมวดแรกที่คนไทยบริโภค ได้แก่ (1) อาหารและเครื่องดื่ม (38.74%) (2) เคหสถาน (24.77%) และ (3) พาหนะการขนส่งและการสื่อสาร (22.71%) (*อ่านเพิ่มเติมได้ในบทความ “ไขความลับ ตะกร้าเงินเพื่อ” หน้า 12*)

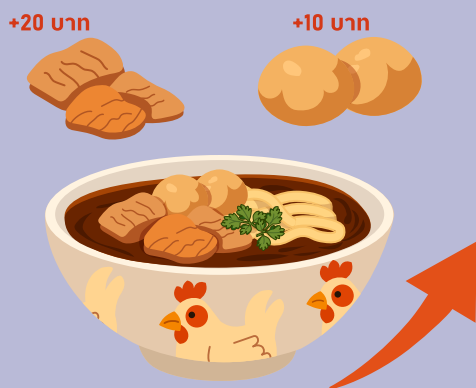
ประเด็นสำคัญที่อยากทำความเข้าใจตั้งแต่ต้น คือ **เงินเพื่อ ไม่ใช่ดัชนีที่ใช้วัดค่าครองชีพ** ดังนั้น ตัวเลขเงินเพื่อที่ออกมาบางครั้งจึงอาจตรงกันข้ามกับ “ความรู้สึก” ของผู้คนที่คิดว่า ข้าวของแพงและค่าครองชีพสูง เพราะคนจำนวนมากมักสับสนระหว่างเงินเพื่อซึ่งสะท้อน “การเปลี่ยนแปลงของราคา” กับค่าครองชีพที่เป็นผลจาก “ระดับราคา”

ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงที่เงินเพื่อไทยค่อนข้างต่ำ (สะท้อนราคาสินค้าที่ปรับเพิ่มขึ้นไม่มาก) แต่หลายคนกลับรู้สึกว่าค่าครองชีพสูง ซึ่งนั่นก็เป็นเพราะราคาสินค้าหลายอย่างได้มีการปรับราคาเพิ่มขึ้นสะสมต่อเนื่องมาตลอดหลายปี โดยเฉพาะในช่วงสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน ซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีความสำคัญของโลก ทำให้ราคาสินค้าหลายอย่าง เช่น น้ำมัน ปุ๋ยเคมี ข้าว และอาหารสัตว์ ปรับแพงขึ้นและสูงค้างอยู่ในระดับเดิมในช่วงที่ผ่านมา

นอกจากนี้ ความรู้สึกต่อเงินเพื่อของคนแต่ละกลุ่มก็อาจจะแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น กลุ่มรายได้น้อยซึ่งส่วนใหญ่ใช้จ่ายไปกับสิ่งของจำเป็น และได้รับผลกระทบจากการปรับขึ้นราคาสินค้ามากกว่ากลุ่มรายได้สูง ที่สำคัญ เนื่องจากเงินเพื่อเป็นการคำนวณค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงราคาในภาพรวมของประเทศ จึงอาจไม่สะท้อนสถานการณ์ในบางพื้นที่ อาทิ กรณีคนในพื้นที่กรุงเทพฯ ที่รู้สึกถึง “ภาวะของแพง” มากกว่าพื้นที่อื่น เพราะราคาอาหารที่แพงขึ้นมากกว่าต่างจังหวัด

สาเหตุของเงินเฟ้อ

เงินเฟ้อด้านอุปทาน
(Cost-push inflation)
ต้นทุนเพิ่มขึ้น

เงินเฟ้อด้านอุปสงค์
(Demand-pull inflation)
ความต้องการเพิ่มขึ้น

“เดี๋ยวนี้ร้านนี้แพงขึ้นเยอะเลย” ของแพงเท่ากับเงินเฟ้อเสมอไปหรือไม่?

เมื่อก๋วยเตี๋ยวเจ้าประจำขึ้นราคา...

ถ้าหาร้านก๋วยเตี๋ยวเจ้าประจำของเราขึ้นราคาเพียงเจ้าเดียว ก็ยังไม่ถือว่าเป็นเงินเฟ้อ เพราะอาจเป็นการขึ้นราคาจากปัจจัยเฉพาะ เช่น ร้านมีลูกค้าประจำแน่นหนา เลยอยากขึ้นราคาเพื่อเพิ่มกำไร ฉะนั้น จุดสังเกตที่สำคัญที่จะเข้าข่ายว่าเป็น “เงินเฟ้อ” ก็คือ กรณีที่ราคาอาหาร และเครื่องดื่มโดยรวมเพิ่มขึ้นเป็นวงกว้าง ดังนั้น **การขึ้นราคาสินค้าจึงอาจไม่ใช่เงินเฟ้อเสมอไป** แต่ต้องดูภาพรวมและปัจจัยอื่นประกอบด้วย

เมื่อร้านอาหารขอขึ้นราคา เพราะวัตถุดิบแพงขึ้น...

เวลาร้านก๋วยเตี๋ยวเจ้าประจำขึ้นราคา เมื่อลูกค้าถามหาเหตุผล คำตอบที่ได้มักจะคล้ายๆ กันว่า “ต้นทุนสูงขึ้น” ไม่ว่าจะเป็นราคาเนื้อสัตว์ น้ำตาล น้ำมันพืช แกงสุโขทัย ค่าขนส่ง หรือค่าแรง ที่แพงขึ้น ซึ่งหากขยับจากซามก๋วยเตี๋ยวไปมองในภาพเศรษฐกิจระดับมหภาค ปรากฏการณ์นี้ก็คือสิ่งที่เรียกว่า **เงินเฟ้อจากต้นทุน (Cost-push inflation)** ซึ่งราคาสินค้าสูงขึ้น ลูกค้าต้องจ่ายแพงขึ้น เพราะต้นทุนสูงขึ้น แต่ความต้องการของผู้บริโภคไม่ได้เปลี่ยนแปลง ผู้คนยังอยากจับจ่ายเท่าเดิม

เมื่อร้านค้าขึ้นราคา เพราะมีคนอยากซื้อสินค้าจำนวนมาก...

เงินเฟ้อไม่ได้เกิดจากต้นทุนอย่างเดียว ในหลายกรณี **เงินเฟ้อก็เป็นผลมาจาก “อุปสงค์” ที่เพิ่มขึ้นได้ (Demand-pull inflation)** ซึ่งมักเกิดขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตได้ดี ทำให้คนมีรายได้มากขึ้น กำลังซื้อสูงขึ้น ขณะที่ปริมาณสินค้าหรือบริการในตลาดยังเท่าเดิม ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถขึ้นราคาได้ เพราะรู้ว่ามีคนพร้อมจะจ่ายมากขึ้น

อีกปรากฏการณ์ที่ต้องพูดถึง ซึ่งเป็นเรื่องที่คนส่วนมากนึกไม่ถึงก็คือ **การคาดการณ์เงินเฟ้อ (Inflation expectation) ที่ส่งผลต่อไปยังระดับเงินเฟ้อจริง** กล่าวคือ ถ้าคนส่วนใหญ่ในระบบเศรษฐกิจคาดการณ์ว่า ในอนาคตราคาสินค้าและบริการจะสูงขึ้น ผู้บริโภคก็จะรีบสั่งซื้อสินค้า ผู้ประกอบการก็จะเร่งกักตุนวัตถุดิบ เพราะกลัวของแพงขึ้นอีก ขณะที่ลูกค้าก็จะขอขึ้นเงินเดือนเพื่อให้เพียงพอต่อค่าครองชีพที่คิดว่าจะสูงกว่าเดิม ผู้ประกอบการก็ต้องปรับขึ้นราคาสินค้าตามต้นทุนวัตถุดิบและค่าจ้างที่มากขึ้นด้วย ในท้ายที่สุด ระดับเงินเฟ้อก็จะปรับเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกันกับคาดการณ์เงินเฟ้อในที่สุด

ด้วยเหตุนี้ ธนาคารกลางของทุกประเทศ รวมถึงธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงให้ความสำคัญอย่างมากกับการ “บริหารการคาดการณ์” ของผู้คนในระบบเศรษฐกิจ ให้ยึดโยงและสอดคล้องกับเป้าหมายเงินเฟ้อที่วางเอาไว้ เพราะต่อให้เศรษฐกิจจริงยังไม่ได้ร้อนแรงนัก หากความเชื่อของผู้คนหลุดจากกรอบที่ควรจะเป็น ก็อาจจุดชนวนให้เกิดเงินเฟ้อที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นมาได้

“เดี๋ยวนี้ร้านนี้ให้ลูกชิ้นน้อยลง/ใช้น้ำมะนาวสังเคราะห์แทนมะนาวสด” อีกรูปแบบของเงินเฟ้อ

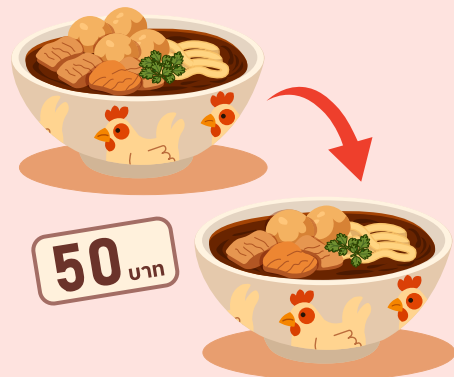
ในโลกความเป็นจริง “เงินเฟ้อ” ไม่ได้แสดงออกแค่ในรูปแบบของราคาสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นเสมอไป เพราะหลายครั้งเวลาที่ผู้ประกอบการต้องเผชิญกับต้นทุนที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นราคาวัตถุดิบ ค่าแรง หรือค่าขนส่ง พวกเขาอาจเลือกปรับตัวด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การขึ้นราคาโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น การลดปริมาณสินค้า (เรียกว่า Shrinkflation) การลดคุณภาพ

เปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของสินค้า หรือปรับรูปแบบของบริการ (เรียกว่า Skimpflation) เพื่อให้ยังสามารถขายในราคาเท่าเดิมได้ สาเหตุที่ผู้ผลิตไม่ขึ้นราคาทันทีก็เพราะในแง่ของการตลาด “ราคา” คือสิ่งที่วัดความรู้สึกของผู้บริโภคมากที่สุด การเปลี่ยนตัวเลขบนป้ายราคาอาจทำให้ลูกค้าอึดอัดใจได้ง่ายกว่าการเปลี่ยนปริมาณหรือคุณภาพเล็กน้อย จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ผู้ประกอบการมักนำมาใช้ก่อนที่จะมีการปรับราคา

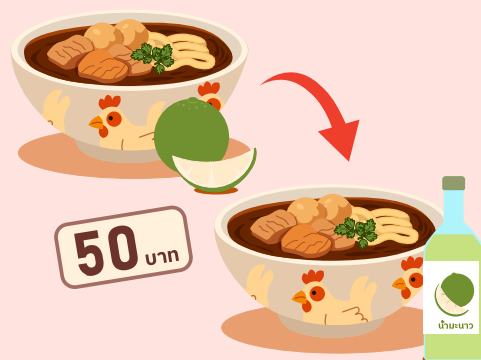
อีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่เริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นในช่วงหลังคือ Cheapflation เป็นกรณีที่สินค้าชนิดเดียวกัน กลุ่มที่ราคาถูกลงกว่าปรับราคาเพิ่มขึ้นเร็วกว่ากลุ่มที่มีราคาแพง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำของราคาสินค้า ขึ้นอยู่กับกลุ่มสินค้าที่ผู้บริโภคเลือกซื้อ เพราะคนที่มียาได้น้อยมักพึ่งพาสินค้าราคาถูกในชีวิตประจำวัน ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากกว่าคนที่มียาได้สูง สอดคล้องกับงานวิจัยที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของ The Centre for Economic Policy Research (CEPR) ที่พบว่าผู้บริโภคบางกลุ่มที่พยายามปรับตัว เช่น หันมาเลือกสินค้าราคาประหยัดลงเพื่อประคองคุณภาพชีวิต แต่กลับพบว่าสินค้ากลุ่มนี้ขึ้นราคาแรงกว่าสินค้าพรีเมียม ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้เห็นได้ชัดเจนเป็นพิเศษในกรณีของร้านอาหาร จากการที่ร้านอาหารหรือจะสามารถดูดซับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นได้มากกว่าเพราะมีอัตรากำไรอยู่ในระดับสูง จึงอาจไม่จำเป็นต้องรีบขึ้นราคา ซึ่งตรงกันข้ามกับร้านก๋วยเตี๋ยวริมทางที่แม้จะไม่อยากขึ้นราคา ไม่อยากลดปริมาณหรือลดคุณภาพ เพราะกลัวลูกค้าจะหาย แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้

รูปแบบของเงินเฟ้อแฝง

ในโลกความเป็นจริง “เงินเฟ้อ” ไม่ได้แสดงออกในรูปของราคาที่เพิ่มขึ้นเสมอไป เพราะหลายครั้งผู้ประกอบการอาจปรับตัวด้วยวิธีอื่น ๆ ได้

การลดปริมาณสินค้า (Shrinkflation)
เช่น ลดจำนวนลูกชิ้นและหมู

การลดคุณภาพ/เปลี่ยนแปลงส่วนประกอบ (Skimpflation) เช่น เปลี่ยนจากใช้น้ำมะนาวสดเป็นน้ำมะนาวสังเคราะห์

“ก๊วยเตี่ยวแพงขึ้นหน่อยได้ ถ้าหาก สอดคล้องกับรายได้ของลูกค้า”

แน่นอนว่าเงินเฟ้อที่สูงเกินไปไม่ใช่สิ่งที่ใครต้องการ แต่ลองนึกภาพตามว่า ถ้าคุณกินก๊วยเตี่ยวร้านเดิม มาตลอด 20 ปี โดยที่ราคายังเท่าเดิมไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย อาจมีบางอย่างที่ดูแปลกใช่ไหม?

ในทางเศรษฐศาสตร์ เงินเฟ้ออ่อน ๆ ที่อยู่ในระดับไม่เกิน 3% และไม่นับผวนจนเกินไป มักถือเป็นสัญญาณบวก เพราะแสดงว่าเศรษฐกิจกำลังมีชีวิตชีวา ความต้องการในสินค้าและบริการยังคงเติบโตอยู่ ซึ่งส่งผลให้ราคาค่อย ๆ ขยับขึ้นอย่างพอดี ไม่รุนแรงไม่หือหวา ซึ่งการมี “เสถียรภาพของราคา” เช่นนี้ ทำให้ทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการสามารถวางแผนล่วงหน้าได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจับจ่ายใช้สอย ออมเงิน หรือลงทุนเพื่อขยายกิจการ และทั้งหมดนี้ก็เป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน

ดังนั้น หากราคาก๊วยเตี่ยวเพิ่มขึ้นนิดหน่อย ด้วยเหตุผลที่สมเหตุสมผล และไม่ได้แพงจนเกินเอื้อม ก็อาจเป็นสัญญาณที่ดีว่าเศรษฐกิจกำลังเดินหน้าคนมีรายได้และกำลังซื้อเพิ่มขึ้นและวงจรของการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจก็ยิ่งทำงานอย่างราบรื่น

ในทางกลับกัน หลายท่านอาจมีความกังวลว่าเงินเฟ้อที่ต่ำต่อเนื่อง ก็อาจนำไปสู่ภาวะเงินฝืด หรือที่เรียกว่า deflation ซึ่งในความเป็นจริงจะดูว่า

นำกังวลหรือไม่ต้องประเมินลึกลงไปถึงที่มาของเงินเฟ้อต่ำว่าเป็นผลมาจากอะไร โดยหากเกิดจากปัจจัยด้านอุปสงค์ที่ผู้คนไม่กล้าใช้จ่าย ไม่กล้าลงทุน เหมือนอย่างที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นช่วงต้นทศวรรษ 1990 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจชะลอตัวรุนแรง และลากยาวมานานสิบปีก็ถือว่าน่าเป็นห่วง เพราะความเชื่อมั่นของทั้งประชาชนและภาคธุรกิจที่ถดถอย ทำให้ธุรกิจชะงัก การผลิตน้อยลง คนตกงานมากขึ้น และเศรษฐกิจก็เข้าสู่วงจรลบที่ยากจะฟื้นตัว ซึ่งตรงกันข้ามกับกรณีเงินเฟ้อไทยที่ต่ำในช่วงที่ผ่านมาที่ไม่ได้น่ากังวล เพราะเป็นผลมาจากปัจจัยอุปทานที่ราคาต้นทุนการผลิตลดลง แต่การบริโภคในประเทศยังขยายตัวได้ดีต่อเนื่อง (อ่านเพิ่มเติมได้ในบทความ “ปลดล็อกความเข้าใจ เงินเฟ้อไทย ทำไมถึงต่ำ” หน้า 40)

ดังนั้น หน้าที่สำคัญของธนาคารกลางจึงไม่ใช่การทำให้ราคาสินค้าถูกที่สุดหรือแพงที่สุด แต่คือการปรับระดับดอกเบี้ยเพื่อให้อยู่ในระดับที่พอดี คือ ไม่สูงเกินไปจนคนอยู่ไม่ได้ และไม่ต่ำเกินไปจนเศรษฐกิจไม่ขยับ ซึ่งจะต้องอิงกับโครงสร้างและศักยภาพการเติบโตของประเทศนั้น ๆ เป็นหลัก

ฉะนั้น ครั้งต่อไปที่คุณนั่งหน้าชามก๊วยเตี่ยวลองค่อย ๆ ลิ้มรส บางทีคุณอาจจะไม่ได้แค่รสชาติของน้ำซุ๊ป แต่อาจกำลังรับรู้ถึง “อุณหภูมิของเศรษฐกิจ” ที่กำลังเคลื่อนไหวอยู่เงียบ ๆ ในชามตรงหน้า

หน้าที่สำคัญของธนาคารกลางไม่ใช่การทำให้ราคาสินค้าถูกที่สุดหรือแพงที่สุด แต่คือการปรับระดับดอกเบี้ยเพื่อให้อยู่ในระดับที่พอดี คือ ไม่สูงเกินไปจนคนอยู่ไม่ได้ และไม่ต่ำเกินไปจนเศรษฐกิจไม่ขยับ ซึ่งจะต้องอิงกับโครงสร้างและศักยภาพการเติบโตของประเทศนั้น ๆ เป็นหลัก

เป้าหมายของ ธปท. ในเศรษฐกิจแบบก๋วยเตี๋ยว

ในโลกที่เศรษฐกิจไทยถูกเล่าผ่านร้านก๋วยเตี๋ยว ธปท. เปรียบเสมือน “ผู้จัดการศูนย์อาหาร” ที่มีหน้าที่ดูแลทั้งระบบให้ดำเนินไปอย่างสมดุล เช่น ไม่ให้ร้านค้าทยอยขึ้นราคามาก ๆ พร้อมกันจนน่าตกใจ หรือปล่อยให้ราคามุ่งเกินไปจนร้านอยู่ไม่ได้ เป้าหมายของผู้จัดการศูนย์อาหารคนนี้คือ ดูแลรักษาให้ร้านค้าขายของได้ ผู้บริโภคพอใจและศูนย์อาหารมีความมั่นคงในระยะยาว

ธปท. ดำเนินนโยบายในลักษณะเดียวกัน โดยตั้งเป้าหมายให้อัตราเงินเฟ้อในระยะกลางอยู่ที่ 1-3% ซึ่งสะท้อนถึงเศรษฐกิจที่โตพอดี ไม่ร้อนแรงจนเกินไปและไม่เย็นชืดจนเกินควร ที่ผ่านมามาประเทศไทยถือว่าควบคุมเงินเฟ้อได้ดีพอสมควร เพราะในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 2% และแม้จะมีช่วงหนึ่งที่เงินเฟ้อสูงขึ้นจากปัจจัยด้านอุปทานบ้าง อย่างในปี 2565 แต่ก็สามารถดึงกลับเข้าสู่กรอบได้ภายในเวลาเพียง 7 เดือน ต่างจากอีกหลายประเทศที่ในช่วงต้นปี 2568 ก็ยังไม่สามารถดึงระดับเงินเฟ้อกลับมาได้

หลายคนอาจคิดว่า ถ้าเงินเฟ้อสูงหรือต่ำกว่ากรอบเป้าหมาย ธนาคารกลางควรรีบ “หมุนวาล์ว” แก้ปัญหาทันที เช่น ขึ้นหรือลดดอกเบี้ยนโยบาย แต่ในความเป็นจริง ผู้จัดการศูนย์อาหารอย่าง ธปท. ต้องมองไปไกลกว่านั้น เพราะเป้าหมายที่แท้จริงคือ “ความเสถียรของราคา” ไม่ใช่การทำให้ตัวเลขอยู่ในกรอบทุกเดือน หรือทุกปี การดำเนินนโยบายการเงินจึงต้องพิจารณาบริบทของประเทศในแต่ละช่วง และรักษาความยืดหยุ่นเอาไว้เพื่อให้สามารถดูแลทั้งเงินเฟ้อ ระบบการเงิน และการเติบโตของเศรษฐกิจควบคู่กันไป

ในทางปฏิบัติ การขึ้นหรือลดดอกเบี้ยนโยบายจึงต้องดูให้แน่ชัดว่า “สาเหตุของราคาก๋วยเตี๋ยวที่เพิ่มขึ้น” มาจากอะไร ถ้ามาจากอุปสงค์ เช่น คนแห่กินก๋วยเตี๋ยวจนร้านทำไม่ทัน ดอกเบี้ยก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือควบคุมได้ เพราะการขึ้นดอกเบี้ยจะทำให้ต้นทุนการกู้ยืมสูงขึ้น ผู้คนอาจจะลดการใช้จ่ายและการลงทุนลง ซึ่งจะช่วยลดแรงกดดันด้านราคาได้ โดยผลลัพธ์ของการปรับดอกเบี้ยจะค่อย ๆ ซึมเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ โดยใช้เวลาประมาณ 6-8 ไตรมาสกว่าจะเห็นผลได้เต็มที่

ในทางกลับกัน ถ้าราคาก๋วยเตี๋ยวเพิ่มขึ้นเพราะวัตถุดิบอย่างหมู หรือราคาเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้นในช่วงสั้น ๆ การขึ้นดอกเบี้ยก็อาจไม่ใช่คำตอบ เพราะต้นทุนไม่ได้มาจากฝั่งผู้บริโภค แต่เป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุม หากใช้นโยบายแรงเกินไปก็อาจกระทบเศรษฐกิจโดยไม่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม ผู้จัดการศูนย์อาหารยังต้องจับตา “การคาดการณ์” ของร้านค้าและลูกค้าให้ดี เพราะหากทุกฝ่ายเริ่มเชื่อว่าในอนาคตราคาจะต้องขึ้นแน่นอน ร้านค้าก็อาจขึ้นราคาก่อนล่วงหน้า และลูกค้าก็จะรีบมาซื้อก่อนของจะแพง กลายเป็นว่า “แค่เชื่อ” ก็ทำให้ราคาพุ่งขึ้นจริง ๆ นี่จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ธนาคารกลางต้องควบคุมไม่ให้ “เงินเฟ้อคาดการณ์” หลุดกรอบ

ในกรณีของไทย ถึงแม้จะเคยมีช่วงที่เงินเฟ้อออกนอกกรอบบ้างจากปัจจัยด้านอุปทาน แต่ “ผู้จัดการศูนย์อาหาร” อย่าง ธปท. ก็ดูแลภาพรวมของตลาดให้เหมาะสม และพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้สังคมทั้งประชาชนและภาคธุรกิจ เพื่อให้ราคาก๋วยเตี๋ยวยังอยู่ในระดับที่กินได้ไหว ไม่แพงเกินไป ไม่ถูกเกินไป และไม่หลุดสมดุล

ไขความลับ

“ตะกร้าเงินเฟ้อ”

จากข่าวเกี่ยวกับเงินเฟ้อไทยในช่วงที่ผ่านมา นอกจากข้อสงสัยที่ว่า ทำไมเงินเฟ้อไทยถึงต่ำ? (อ่านบทความ “ปลดล็อกความเข้าใจเงินเฟ้อไทย ทำไมถึงต่ำ” ได้ที่หน้า 40) อีกข้อข้องใจของใครหลายคน ก็คือ ตัวเลขอัตราเงินเฟ้อของไทยสะท้อนการปรับราคาสินค้าที่คนส่วนใหญ่จับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันได้อย่างไร? และอาจกลายเป็นอีกคำถามสำคัญตามมาว่าเพราะเหตุใดถึงรู้สึกว่าการครองชีพสูงขึ้นสวนทางกับตัวเลขเงินเฟ้อที่ค่อนข้างต่ำ? โดยอยู่ที่แค่ 0.4% ในปี 2567 บทความนี้จะพาทุกท่านมาไขข้อข้องใจไปพร้อม ๆ กัน

เรื่อง : พรทิพย์ เห็นประเสริฐ

เศรษฐกรอาวุโส ฝ่ายนโยบายการเงิน

มีประสบการณ์ทำงานทั้งด้านนโยบายสถาบันการเงิน และนโยบายการเงิน ปัจจุบันทำงานด้านเงินเฟ้อ ติดตามภาวะ ปริมาณการ และวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจนโยบายการเงิน

เงินเฟ้อคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร

เงินเฟ้อ คือ ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยวัดจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้จ่าย ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงราคาของคณกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยกระทรวงพาณิชย์จะประกาศอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเป็นทางการทุกเดือน ซึ่งวัดจากการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index หรือ CPI) ที่คำนวณจากราคาสินค้าและบริการใน “ตะกร้าเงินเฟ้อ” ของประชาชนในประเทศ อัตราเงินเฟ้อถูกใช้เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ในการดูแลเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน การวัดเงินเฟ้อที่ถูกต้องและแม่นยำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่การคำนวณตัวเลขก็มีความยากและซับซ้อนเช่นกัน เพราะคงไม่อาจจะวัดราคาสินค้าและบริการทุกตัวที่ทุกคนบริโภคได้ทั้งหมด เนื่องจากแต่ละคนก็มีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกัน ดังนั้น ใจหายที่ท้าทายของกระทรวงพาณิชย์ก็คือ จะหาว่าหนักและรายการสินค้าที่สามารถสะท้อนการบริโภคของประชาชนทั่วไปได้อย่างไร

Who: ตะกร้าสินค้าของใคร

CPI จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประเมินการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการเฉลี่ยของ “คนส่วนใหญ่ในประเทศ” โดยมีกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้จัดเก็บราคาสินค้าและบริการ และคำนวณเป็น CPI โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (The Household Socio-Economic Survey: SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาเป็นตัวแทนของ “คนส่วนใหญ่ในประเทศ”

ล่าสุด กระทรวงพาณิชย์อ้างอิงข้อมูลจากการสำรวจ SES ปี 2566 ซึ่งครอบคลุมครัวเรือนทุกกลุ่มรายได้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 49,664 ครัวเรือนทั่วประเทศ โดยนำโครงสร้างการใช้จ่ายของครัวเรือนทั้งหมดเหล่านี้มาเพื่อกำหนดว่าในตะกร้าเงินเฟ้อจะมีรายการสินค้าและบริการอะไรบ้าง เช่น ข้าวสารเจ้า ผงซักฟอก ค่าไฟ และน้ำหนักค่าใช้จ่ายของครัวเรือนสำหรับแต่ละรายการสินค้าในตะกร้าเงินเฟ้อควรจะเป็นเท่าไร

What: ตะกร้าเงินเฟ้อมีอะไรบ้าง

ในการเลือกรายการสินค้าและบริการเพื่อคำนวณ CPI กระทรวงพาณิชย์จะนำข้อมูลค่าใช้จ่ายและรายการสินค้าและบริการทั้งหมดที่ได้จาก SES มาจัดหมวดหมู่ โดยแบ่งออกเป็น

7 หมวด และเรียงค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าในแต่ละหมวดจากมากไปน้อย เพื่อคัดเลือกรายการที่มีสัดส่วนสูงและสามารถสะท้อนการอุปโภคบริโภคของแต่ละหมวดมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น ในหมวดอาหารสด จะมีรายการเนื้อหมู ส้มเขียวหวาน ผักคะน้า แต่อาจตัดผักชีฝรั่ง ผักโขมออกเพราะน้ำหนักค่าใช้จ่ายของครัวเรือนสำหรับสินค้านี้ค่อนข้างน้อย

ตัวอย่าง

การคำนวณน้ำหนักสินค้าในดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI)

1. เก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายจากแบบสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน (SES)

✓ 1200
✓ 600
✓ 200
✓ 1000
บาท

2. จัดหมวดหมู่สินค้าและบริการ

อาหารและเครื่องดื่ม
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า

เคหสถาน

พาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร

อื่น ๆ

3. เรียงลำดับค่าใช้จ่ายของสินค้าและบริการในแต่ละหมวด เรียงจากมากไปน้อย

หมวดอาหารและเครื่องดื่ม

- ✓ ข้าวสารเจ้า
- ✓ เนื้อหมู
- ✓ เครื่องปรุง
- ✓ น้ำมันพืช
- ✗ เครื่องดื่มสมุนไพร
- ✗ อื่น ๆ

หมวดพาหนะ ขนส่ง

- ✓ ค่ารถเมล์
- ✓ ค่าแท็กซี่
- ✓ ค่าเครื่องบิน
- ✓ ค่ารถยนต์
- ✓ ค่าน้ำมัน
- ✗ อื่น ๆ

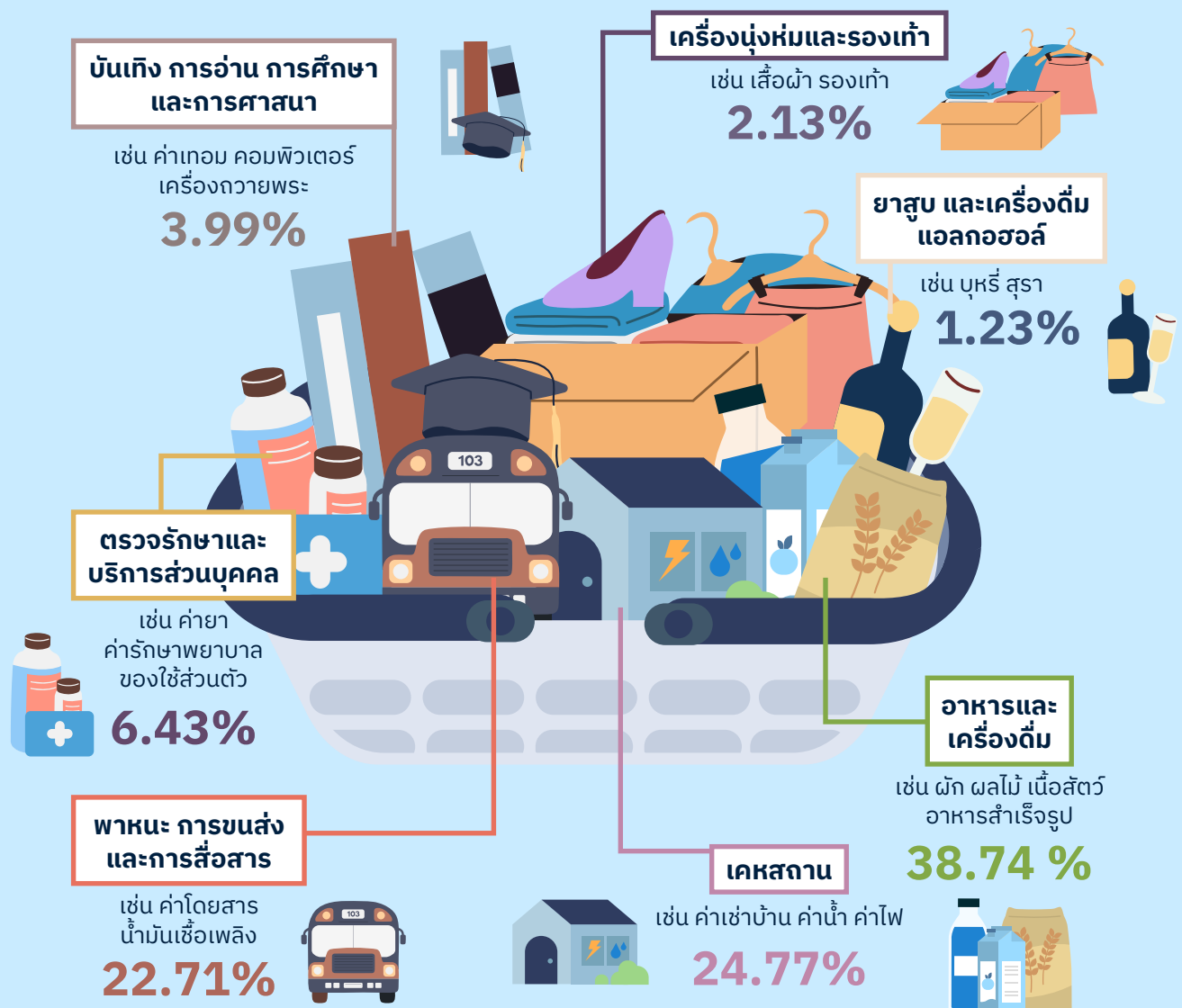
ปัจจุบันรายการสินค้าและบริการในตะกร้าเงินเฟ้อมีอยู่ทั้งหมด 464 รายการ โดย 3 หมวดหลักที่คนส่วนใหญ่ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (สัดส่วนกว่า 76%) ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม (สัดส่วนสูงถึง 39%) ที่อยู่อาศัย เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ (สัดส่วนเกือบ 25%) และการเดินทางและการสื่อสาร เช่น ค่าโดยสาร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง (สัดส่วนประมาณ 23%)

ทั้งนี้ เพื่อให้ดัชนีราคาสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคและภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ กระทรวงพาณิชย์จะปรับปรุงโครงสร้างน้ำหนักและรายการสินค้าและบริการที่ใช้ในการคำนวณ CPI ทุก ๆ 4 ปี โดยการปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อปี 2566 ได้มีการปรับลดน้ำหนักบางหมวด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ส่วนหนึ่งเนื่องจากการยกเลิกสินค้าที่ได้รับความนิยมน้อยลง เช่น นิตยสาร และค่าสมาชิกเคเบิลทีวี ตลอดจนได้เพิ่มรายการที่ได้รับความนิยมมากขึ้น เช่น แท็บเล็ต ค่าเบี้ยประกันสุขภาพ ค่าสมาชิกดูหนังฟังเพลงออนไลน์ และค่าพลังงานไฟฟ้า (EV)

ใน 1 เดือน คนไทยบริโภคอะไรบ้าง

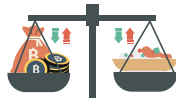
โครงสร้างตะกร้าเงินเพื่อปี 2566

สัดส่วนค่าใช้จ่ายครัวเรือน

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

How: ตะกร้าเงินเพื่อ จัดเก็บราคาและวัดอย่างไร

ในการเก็บข้อมูลราคาสินค้าและบริการสำหรับคำนวณการเปลี่ยนแปลงราคาเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก เพื่อให้ได้ CPI ตัวรวมนั้นจะมีการกำหนดลักษณะเฉพาะของรายการสินค้าและบริการที่ต้องจัดเก็บ ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่สำคัญ เพราะในความเป็นจริงแล้วสินค้าแต่ละรายการก็มีให้เลือกอยู่จำนวนมาก และมีความหลากหลายทั้งในแง่ประเภทแบรนด์และขนาด ซึ่งวิธีที่กระทรวงพาณิชย์ใช้ในการกำหนดลักษณะเฉพาะสินค้า คือจะดูจากค่านิยมเป็นหลัก เพื่อให้มั่นใจว่าราคาสินค้าที่สำรวจนั้นสามารถสะท้อนค่าใช้จ่ายในแต่ละหมวดของครัวเรือนได้

ยกตัวอย่างเช่น การเก็บข้อมูลราคาสบู่ซึ่งอยู่ในหมวดของใช้ส่วนตัว กระทรวงพาณิชย์จะสอบถามร้านค้าว่า แบรนด์ไหนและขนาดเท่าไรที่คนนิยมซื้อ และเมื่อได้ลักษณะเฉพาะมาแล้ว กระทรวงพาณิชย์ก็จะเก็บราคาสินค้าตัวนั้นไปต่อเนื่อง โดยไม่เปลี่ยนแบรนด์หรือขนาดจนกว่าสินค้านั้นจะไม่ใช่เป็นที่ยอมรับหรือเลิกผลิตแล้วเท่านั้น เพื่อให้ได้ดัชนีราคาที่จะสะท้อนเพียงการเปลี่ยนแปลงของราคาเท่านั้น เพราะหากเปลี่ยนไปเก็บราคาของสบู่แบรนด์อื่นก็อาจมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้ราคาแตกต่างกันได้ เช่น วัตถุดิบ และค่าการตลาด

นอกจากลักษณะเฉพาะของสินค้า กระทรวงพาณิชย์ยังกำหนดพื้นที่และร้านค้า รวมถึงเวลาและวิธีการในการจัดเก็บราคาอย่างชัดเจน เพื่อให้ราคาที่ใช้นับรวม CPI สอดคล้องกับหลักการและสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของราคาได้อย่างแท้จริงโดยมีการกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน อาทิ

เกณฑ์การคัดเลือกจังหวัด เช่น เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีการค้าขายเด่น เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ

เกณฑ์การคัดเลือกตลาด/ร้านค้า เช่น สามารถเดินทางได้สะดวกเป็นที่นิยมของคนในพื้นที่ มีที่ตั้งเป็นหลักแหล่งสามารถเก็บข้อมูลได้ต่อเนื่อง

เกณฑ์การจัดเก็บราคา เช่น ต้องเป็นราคาที่ถูกค้าทั่วไปเผชิญ จึงจะไม่เก็บราคาที่ให้ส่วนลดเฉพาะกลุ่ม (เช่น สมาชิก) และเป็นราคาที่ซื้อขายด้วยเงินสด (ไม่รวมส่วนลดเมื่อมีการผ่อน) และต้องจัดเก็บในเวลาเดียวกันของทุกวัน (สำหรับสินค้าที่ราคาอาจแตกต่างกันในระหว่างวัน เช่น ผักและผลไม้) ทั้งนี้ สำหรับสินค้าที่ราคามีการเปลี่ยนแปลงบ่อยก็จะมีผลต่อการจัดเก็บราคาบ่อยขึ้น

ทั้งนี้ การเก็บราคาสินค้าแต่ละอย่างยังมีข้อจำกัดและความซับซ้อนที่แตกต่างกันไป บางสินค้าอาจจัดเก็บได้ง่ายจากหน่วยงานที่ดูแลโดยตรง เช่น ค่าไฟฟ้าและน้ำประปา ขณะที่บางสินค้าต้องขอความร่วมมือจากร้านค้า เนื่องจากต้องเก็บราคาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน และสำหรับบางสินค้า เช่น ค่าเช่าบ้านจะมีความยุ่งยากมากขึ้น ทั้งในแง่ของการสำรวจบ้านเช่าที่เป็นที่นิยม และการคำนวณค่าใช้จ่ายของเจ้าของบ้านที่ไม่ได้จ่ายค่าเช่าเป็นเงินสด ซึ่งมีความซับซ้อนค่อนข้างมาก

ทำไม

เงินเพื่อของแต่ละคนถึงไม่เท่ากัน?

เงินเพื่อเป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าที่ครัวเรือนส่วนใหญ่เผชิญ ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงราคาของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อีกทั้งภายใต้ CPI ตัวรวมนั้นมีความหลากหลายของสินค้าและบริการ ดังนั้น คงจะไม่แปลกที่ตัวเลข CPI ที่ประกาศออกมาจะไม่ตรงกับความรู้สึกของคนบางกลุ่มหรือบางช่วง เพราะแต่ละคนอาจมีตะกร้าสินค้าที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ของลักษณะสินค้าแบรนด์ สัดส่วนการบริโภค งบประมาณที่มี หรือพื้นที่อยู่อาศัย เช่น กลุ่มคนรายได้น้อยมีสัดส่วนของหมวดอาหารในตะกร้า (44%) มากกว่ากลุ่มคนรายได้สูง (28%) เมื่อราคาอาหารเพิ่มสูงขึ้น กลุ่มคนรายได้น้อยจึงจะรู้สึกว่าการเพิ่มขึ้นมากกว่า หรือกลุ่มผู้รักสุขภาพที่บริโภคสินค้าออร์แกนิก/อาหารคีโตมากกว่ากลุ่มอื่น ก็อาจจะรู้สึกว่าตัวเองมีค่าใช้จ่ายสูงกว่า หรือคนที่อยู่ในกรุงเทพฯ อาจเผชิญกับราคาอาหารและเครื่องดื่มที่แพงกว่าคนที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดนั่นเอง

กลุ่มคนรายได้น้อย

หมวดอาหารมีสัดส่วน **44%**

กลุ่มคนรายได้สูง

หมวดอาหารมีสัดส่วน **28%**

เมื่อราคาอาหารเพิ่มสูงขึ้น กลุ่มคนรายได้น้อย
จึงจะรู้สึกว่าข้าวของแพงขึ้นมากกว่า

ข้อจำกัด ในการวัดเงินเพื่อ

คุณเคยขับรถตาม GPS ไป แล้วเจอว่าเส้นทางจริงไม่เหมือนแผนที่หรือเปล่า?
ความจริงแล้วแผนที่ก็ไม่ได้ผิด แต่อาจเพิ่งจะเปิดใช้แยกใหม่ มีอุบัติเหตุ หรือปิดถนนซ่อมแซม
แต่ GPS ยังไม่ได้อัปเดต ในสถานการณ์จริง คุณจะต้องอาศัยทั้งประสบการณ์และการสังเกต
เพื่อตัดสินใจและสามารถไปถึงจุดหมายได้อย่างปลอดภัยและทันเวลา

การอ่านตัวเลขเงินเพื่อก็อาจเจอสถานการณ์คล้ายกับการอ่านแผนที่ใน GPS บางคนอาจรู้สึกว่าตัวเลขเงินเพื่อไม่ได้สะท้อนสิ่งที่พวกเขาเผชิญได้ทั้งหมด เพราะเบื้องหลังการจัดทำตัวเลขเศรษฐกิจย่อมมีข้อจำกัดทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูลและด้านเทคนิค ซึ่งยิ่งท้าทายมากขึ้นในโลกที่เปลี่ยนแปลงเร็ว การเข้าใจข้อจำกัดของเครื่องมือเหล่านี้ จะช่วยให้ใช้ข้อมูลและตีความสอดคล้องกับ

สถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น (อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำตัวเลขเงินเพื่อได้ที่ “ไขความลับ ‘ตะกร้าเงินเพื่อ’” หน้า 12)

บทความนี้จะชวนทุกท่านมาทำความเข้าใจข้อจำกัดของตัวเลขเงินเพื่อที่ทางการประกาศ และตัวอย่างของการใช้ข้อมูลเงินเพื่อที่ลึกกว่าตัวเลขที่ประกาศ เพื่อประกอบการตัดสินใจนโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจในทางปฏิบัติ

“ตัวอย่างข่าวดัชนีราคาผู้บริโภคของกระทรวงพาณิชย์”

ดัชนีราคาผู้บริโภค CPI (YoY)

พฤษภาคม 2568 **100.40** | ลดลง
พฤษภาคม 2567 **100.98** | **0.57%**

อัตราเงินเฟ้อทั่วไป ลดลง 0.57% (YoY) โดยมีปัจจัยหลักจากการลดลงของราคาสินค้าในกลุ่มอาหารสด โดยเฉพาะ ผักสด ผลไม้สด และไข่ไก่ จากปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้นตามสภาพอากาศ ที่เอื้ออำนวย รวมทั้งการลดลงของราคาสินค้าในกลุ่มพลังงาน ได้แก่ ค่ากระแสไฟฟ้า แก๊สโซฮอล์ และน้ำมันเบนซิน ตามสถานการณ์ราคาพลังงานในตลาดโลก

	พ.ค. 68 -0.57 เม.ย. 68 -0.22
หมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์	พ.ค. 68 0.89 เม.ย. 68 1.63
หมวดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม	พ.ค. 68 -1.51 เม.ย. 68 -1.45

รายการสินค้าและบริการที่เปลี่ยนแปลง	
 236 รายการ	เนื้อสุกร ปลา นิล ปลา กุ้ง กุ้งสำเร็จรูป น้ำมันพืช กาแฟผงสำเร็จรูป กาแฟ(ร้อน/เย็น) น้ำอัดลม อาหารสำเร็จรูป ขนมหวาน ค่าเช่าบ้าน ค่าแต่งผมชาย น้ำมันเชื้อเพลิง (ดีเซล)
 48 รายการ	ค่าบริการขนขยะ ค่าน้ำประปา ค่าโดยสารเรือ ค่าโดยสารรถประจำทางปรับอากาศชั้น 1 ค่าโดยสารรถไฟฟ้า ค่าภาษีรถจักรยานยนต์ประจำปี ค่าใบอนุญาตขับขี่
 180 รายการ	ถั่วฝักยาว ต้นหอม พริกสด ผักชี ผักคะน้า ส้มเขียวหวาน มะม่วง แดงโม ค่ากระแสไฟฟ้า แชมพู สบู่ดู่ตัว น้ำมันเชื้อเพลิง (แก๊สโซฮอล์)

	สินค้าและบริการสูงขึ้น
	สินค้าและบริการไม่มีการเปลี่ยนแปลง
	สินค้าและบริการลดลง

อัตราเงินเฟ้อจำแนกรายภาค (%YoY)

เดือนพฤษภาคม 2568

ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	กรุงเทพฯ / ปริมณฑล	ภาคใต้
-0.81	-0.95	-0.72	-0.33	0.01

พฤติกรรมที่เปลี่ยนเร็วทำให้เงินเฟ้อคลาดเคลื่อน

การติดตามภาวะเงินเฟ้อ หรือการเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีกของสินค้าและบริการนั้น โดยทั่วไปจะใช้ “ดัชนีราคาผู้บริโภค” หรือ CPI (Consumer Price Index) ที่จัดทำโดยกระทรวงพาณิชย์ เป็นเครื่องมือหลักในการวัดและประเมินแรงกดดันด้านราคาภายในประเทศ รวมถึงใช้ประกอบการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของภาครัฐ จนถึงไปถึงการวางแผนใช้จ่ายและลงทุนของภาครัฐและครัวเรือน

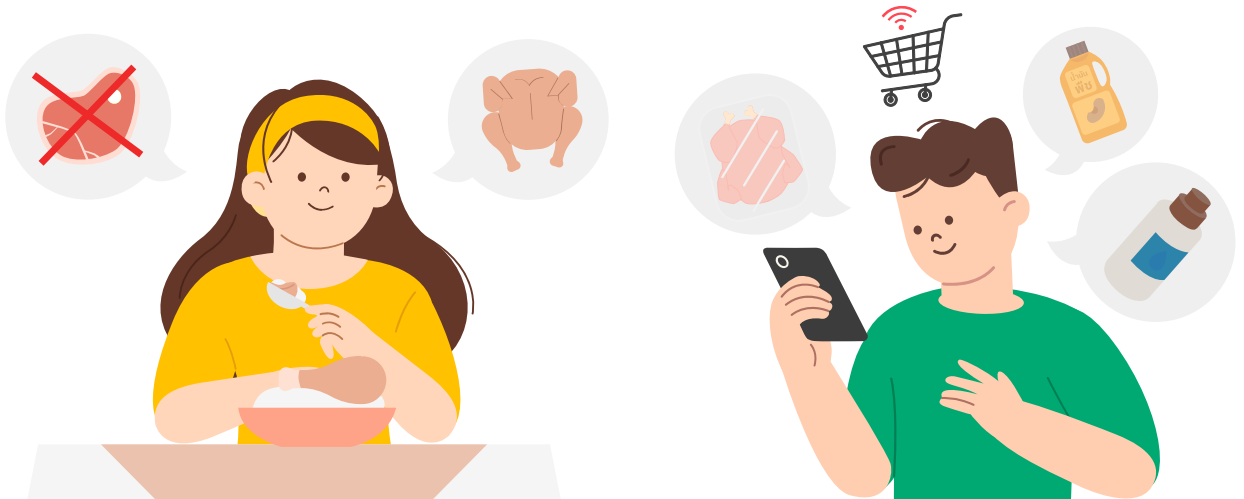
ทั้งนี้ ดัชนีราคาผู้บริโภคนั้น จะคำนวณจากราคาสินค้าและบริการเดิมที่อยู่ใน “ตะกร้าเงินเฟ้อ” ภายใต้สมมติฐานว่า “ปริมาณการบริโภคคงที่” เท่ากับปีฐาน¹ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับปัจจุบันที่พฤติกรรมผู้บริโภคมีการเปลี่ยนจากปีฐานไปแล้ว ทำให้ตัวเลขเงินเฟ้อที่ออกมาอาจคลาดเคลื่อน (bias) จากความเป็นจริง โดยเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นการบริโภคสินค้าอื่นทดแทน การเปลี่ยนแหล่งซื้อสินค้า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค และการเกิดสินค้าใหม่ ๆ ในตลาด

เมื่อสินค้าบางอย่างแพงขึ้น ผู้บริโภคจะหันไปซื้อสินค้าที่ราคาถูกกว่ามาทดแทน เช่น ถ้าเนื้อหมูราคาแพงขึ้น คนจะหันไปซื้อเนื้อไก่แทน แต่สูตรการคำนวณเงินเฟ้อที่ใช้ในปัจจุบัน ยังคงสมมติให้คนซื้อหมูเท่าเดิม กรณีแบบนี้เรียกว่า **“ความคลาดเคลื่อนจากการบริโภคสินค้าอื่นทดแทน” (substitution bias)** ซึ่งทำให้ตัวเลขเงินเฟ้อในภาพรวมสูงกว่าที่เกิดขึ้นจริง

เช่นเดียวกับการเปลี่ยนไปซื้อสินค้าทดแทนที่ราคาถูกกว่า ผู้บริโภคอาจเปลี่ยนไปซื้อสินค้าชนิดเดิมจากแหล่งอื่นที่ถูกกว่า ทำให้การคำนวณเงินเฟ้อที่ยังต้องอ้างอิงราคาจากร้านค้าเดิมอยู่ จะก่อให้เกิด **“ความคลาดเคลื่อนจากการเปลี่ยนแหล่งซื้อสินค้า” (outlet bias)** ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ทุกวันนี้เราซื้อของผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นมาก ทำให้เปรียบเทียบราคาและเลือกซื้อจากร้านที่ราคาถูกกว่าได้ง่าย ในกรณีนี้จะทำให้ตัวเลขเงินเฟ้อสูงกว่าที่ควรจะเป็น

นอกจากสองกรณีข้างต้นแล้ว เราจะพบเห็นความคลาดเคลื่อนอีกแบบในภาวะวิกฤต เช่น ช่วงการระบาดของโควิด 19 ที่ผู้บริโภคมีการปรับพฤติกรรมการใช้จ่าย ลดการท่องเที่ยว เอาเงินไปซื้อของจำเป็นที่มีราคาแพงขึ้นในเวลานั้น เช่น อาหาร ยา หน้ากากอนามัย การคำนวณเงินเฟ้อที่อ้างอิงราคาและสัดส่วนสินค้าจากตะกร้าสินค้าเดิม จะทำให้ตัวเลขเงินเฟ้อต่ำกว่าความเป็นจริง กรณีนี้เรียกว่า **“ความคลาดเคลื่อนจากพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนแปลง” (changing behavior bias)**

งานศึกษาของต่างประเทศพบว่า การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น อาจทำให้เงินเฟ้อที่วัดได้จาก CPI คลาดเคลื่อนจากที่ผู้บริโภคเผชิญเฉลี่ยประมาณ -0.3% ถึง 0.3% ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทแต่ละประเทศ ทำให้ต้องมีการปรับองค์ประกอบของตะกร้าสินค้าปีฐานอย่างสม่ำเสมอให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อช่วยลดความคลาดเคลื่อนลง เช่นเดียวกับกับประเทศไทยที่กระทรวงพาณิชย์จะมีการปรับปรุงน้ำหนักและตะกร้าสินค้า CPI ทุก 4-5 ปี รวมถึงปรับปรุงวิธีการจัดเก็บราคาให้ทันสมัยมากขึ้น ทั้งในแง่แหล่งที่จัดเก็บข้อมูลและรายการสินค้า

¹ ปีฐาน คือ ปีที่กำหนดให้ดัชนีราคาผู้บริโภคเท่ากับ 100 ซึ่งล่าสุดไทยใช้ปี 2566 เป็นปีฐาน โดยกระทรวงพาณิชย์จะทบทวนเป็นประจำทุก 4-5 ปี

คุณภาพสินค้าพาเงินเพื่อเคลื่อน

ความท้าทายในการวัดเงินเฟ้อของหลาย ๆ ประเทศคือ ดัชนีราคาไม่สามารถสะท้อน “คุณภาพของสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไป” (quality adjustment bias) เพราะหลายครั้งที่สินค้าบางอย่างมีราคาเท่าเดิม แต่มีคุณภาพดีขึ้นจากการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ตัวอย่างเช่น สมาร์ทโฟนที่ฟังก์ชันและคุณภาพดีขึ้นมากในราคาเท่าเดิม แต่ดัชนีราคาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ได้ ก็จะทำให้ตัวเลขเงินเฟ้อสูงกว่าจริง

ในทางกลับกัน สินค้าหรือบริการบางอย่างมีราคาถูกลง แต่ก็ลดคุณภาพลงด้วย เช่น ตัวเครื่องบินที่ราคาถูกลง แต่ไม่รวมค่าโหลดกระเป๋า หรือโรงแรมที่ราคาถูกลง แต่ไม่รวมอาหารเช้า ซึ่งหากจะสรุปว่าผู้บริโภคจ่ายน้อยลงก็ไม่ถูกต้องเสียทีเดียว และกรณีที่ว่านี้จะทำให้เงินเฟ้อต่ำกว่าความเป็นจริง

อีกตัวอย่างที่สะท้อนปัญหานี้ได้ชัดเจนที่สุดก็คือ “ค่าเช่าบ้าน” ซึ่งมีสัดส่วนสูงเป็นอันดับต้น ๆ ในตะกร้าเงินเฟ้อ แม้ว่าค่าเช่าจะเท่าเดิม แต่สภาพบ้านย่อมเสื่อมโทรมลงตามกาลเวลา แสดงว่าในความเป็นจริงผู้บริโภคกำลัง “จ่ายแพงขึ้น” เพราะคุณภาพสินค้าด้อยลง ซึ่งกรณีนี้ก็จะทำให้ตัวเลขเงินเฟ้อต่ำกว่าความเป็นจริง

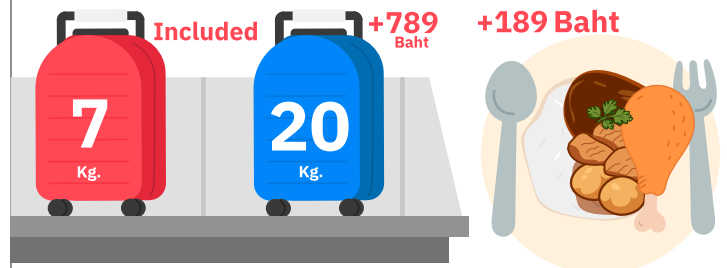
ค่าเช่าบ้าน : ตัวอย่างข้อจำกัดการสำรวจเงินเฟ้อ

นอกจากค่าเช่าบ้านจะเผชิญปัญหาคุณภาพที่เสื่อมลงตามกาลเวลา ขณะที่ผู้เช่ายังจ่ายค่าเช่าเท่าเดิมแล้วยังมีปัญหาจากการเข้าถึงข้อมูลให้ทันกับช่วงที่ค่าเช่ามีการเปลี่ยนแปลงด้วย เพราะโดยปกติแล้ว ผู้ให้เช่ามักจะไม่ค่อยปรับขึ้นค่าเช่าเพราะกลัวเสียลูกค้า จึงมักจะปรับราคาเมื่อเปลี่ยนผู้เช่า ซึ่งในหลายประเทศจะเผชิญปัญหาคือคล้ายกัน คือ ไม่สามารถสำรวจค่าเช่าที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงที่มีการเปลี่ยนผู้เช่าใหม่ได้อย่างทั่วถึงและทันก่วง

งานศึกษาของต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าความคลาดเคลื่อนของข้อมูลค่าเช่าบ้านจากปัญหาคุณภาพบ้านที่เสื่อมลงและข้อจำกัดจากการสำรวจ ประกอบกับน้ำหนักของค่าเช่าบ้านที่มีสัดส่วนสูงในตะกร้าเงินเฟ้อ จะทำให้ตัวเลขอัตราเงินเฟ้อต่ำกว่าความจริงประมาณ 0.4-0.8% ทำให้แต่ละประเทศต้องหาแนวทางแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นการปรับวิธีจัดเก็บข้อมูล หรือการพัฒนาเทคนิคการคำนวณ

ภายใต้ข้อจำกัดและความคลาดเคลื่อนของการวัดเงินเฟ้อที่เล่ามาทั้งหมด ทำให้หลายประเทศมีการพัฒนาการจัดทำข้อมูลอยู่เสมอ รวมทั้งหาข้อมูลทางเลือก (alternative data) นอกเหนือจากการติดตามดัชนี CPI ทางการ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมและทันการณ์มากขึ้น เช่น ราคาสินค้าจากเว็บไซต์ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือข้อมูลสินค้าออนไลน์ ที่มีความถี่ข้อมูลเป็นรายวัน ซึ่งช่วยให้เห็นทิศทางราคาที่เปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่า CPI ที่เผยแพร่เป็นรายเดือน อีกทั้งยังครอบคลุมสินค้าที่หลากหลายและแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แตกต่างกันได้ดีกว่าด้วย

การเข้าใจข้อจำกัดของการวัดเงินเฟ้อตามที่เล่ามาข้างต้น จะช่วยให้เราสามารถตีความและใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ในส่วนต่อไปจะขอยกตัวอย่างว่า ธปท. มีการใช้ข้อมูลเงินเฟ้ออย่างไรบ้างเพื่อให้เข้าใจแรงกดดันทางด้านราคาที่ต้องประเมินสำหรับการดำเนินนโยบายการเงิน

ทำความเข้าใจให้ลึกกว่าตัวเลข

การดำเนินนโยบายการเงินจะต้องประเมินแรงกดดันเงินเฟ้อ ซึ่งต้องทำความเข้าใจเบื้องลึกเบื้องหลังที่ทำให้ตัวเลขเงินเฟ้อมีการเปลี่ยนแปลง จึงต้อง “มองให้ชัด มองให้ลึก และมองให้รอบ” เพื่อประเมินสถานการณ์และตอบสนองได้อย่างเหมาะสม “มองให้ชัด” ธปท. ได้นำข้อมูลเงินเฟ้อมาจัดทำเป็น “เครื่องชี้แนวโน้มเงินเฟ้อ” เพื่อใช้ในการวิเคราะห์แรงกดดันด้านราคาให้ชัดเจนขึ้น เพื่อสะท้อนปัจจัยที่ทำให้ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ขณะที่ลดทอนบทบาทของราคาสินค้าที่ผันผวนจากปัจจัยเฉพาะ และความผันผวนระยะสั้นจากปัจจัยชั่วคราว เช่น ราคาน้ำมันที่ผันผวนตามตลาดโลก เพื่อให้เห็นปัจจัยพื้นฐานและสะท้อนสัญญาณเศรษฐกิจที่แท้จริง

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้นำแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์มาช่วยวิเคราะห์เพื่อแยกปัจจัยที่ทำให้ราคาเพิ่มขึ้นเป็นวงกว้างออกมาจากปัจจัยที่มีผลกระทบเฉพาะกับสินค้าเพียงบางกลุ่ม เพื่อให้การวิเคราะห์แนวโน้มในภาพรวมมีความแม่นยำขึ้น

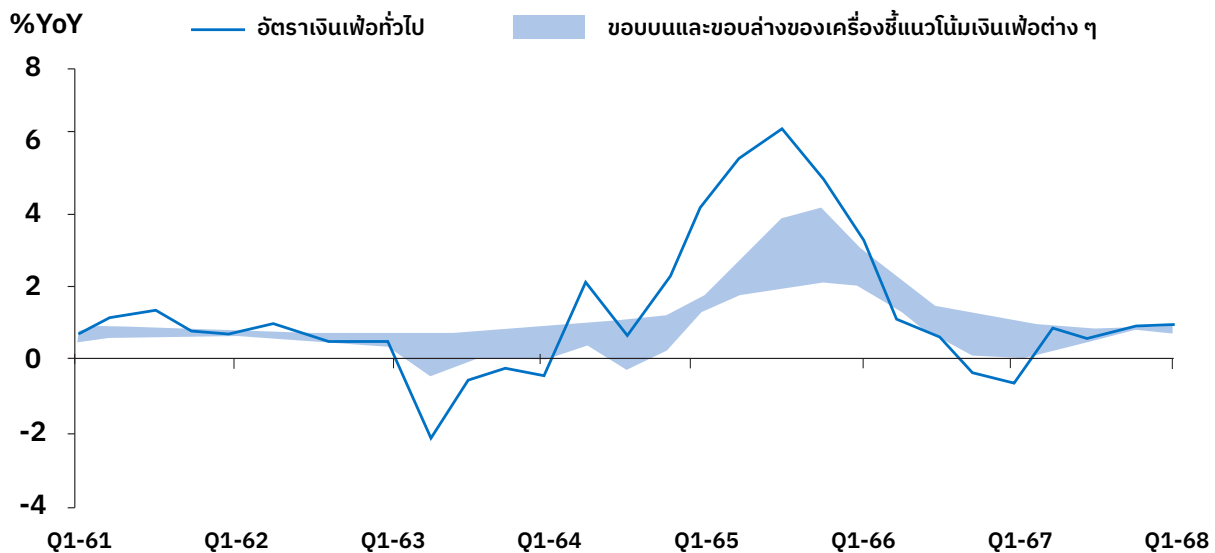
เครื่องชี้แนวโน้มเงินเฟ้อ (underlying inflation indicators)

อัตราเงินเฟ้อมักมีความผันผวนมาก จึงทำให้ตัวเครื่องชี้แนวโน้มเงินเฟ้อสามารถสะท้อนแรงกดดันด้านราคาได้ดีกว่า

ยกตัวอย่างช่วงปี 2565-2566 ที่อัตราเงินเฟ้อไทยสูงถึง 8% แต่เครื่องชี้แนวโน้มที่ ธปท. ใช้ในการวิเคราะห์แรงกดดันเงินเฟ้อซึ่งตัดผลของปัจจัยเฉพาะออกไปแล้ว ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่านั้น แสดงให้เห็นว่า แรงกดดันด้านราคาน่าจะมาจากปัจจัยชั่วคราวและไม่ได้ส่งผลทอดยาว

หากจะพูดให้ชัดขึ้น ณ ตอนนั้น เงินเฟ้อสูงขึ้นจากราคาพลังงานและอาหารเป็นหลักจากสงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน หาก ธปท. ไม่มีการวิเคราะห์แรงกดดันเงินเฟ้อที่แท้จริง และต้องจัดการกับเงินเฟ้อซึ่งประกาศที่ 8% ก็จะต้องเร่งขึ้นดอกเบี้ยแรงและเร็วมาก ซึ่งจะส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจไทยที่กำลังฟื้นตัวได้ช้าจากโควิด 19 ขณะเดียวกันกลับไม่สามารถส่งผลให้ราคาน้ำมันที่สูงจากสงครามลดลงได้

เครื่องชี้แนวโน้มเงินเฟ้อ

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์ คำนวณโดย ธปท.

หมายเหตุ : เครื่องชี้แนวโน้มเงินเฟ้อต่างๆ ประกอบด้วย (1) Core CPI (2) อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานที่หักค่าเช่าและมาตรการภาครัฐ (3) Symmetric trimmed mean คำนวณโดยตัดสินค้าและบริการที่ราคาเปลี่ยนแปลงมากที่สุด 10% และน้อยที่สุด 10% ของน้ำหนักในตะกร้า CPI (4) MUCSVO trend คำนวณโดยอ้างอิงจาก Stock and Watson (2015) และ (5) Sticky CPI คำนวณจากสินค้าและบริการที่มีความหนืดในการปรับราคามากกว่าค่าเฉลี่ยของตะกร้าที่ 4.8 เดือนต่อครั้ง อ้างอิงจาก Bryan and Meyer (2010)

“มองให้ลึก” การเข้าใจที่มาของเงินเฟ้อที่เปลี่ยนแปลงไป ต้องมองให้ลึกไปถึงสาเหตุด้วยว่า เกิดจากปัจจัยด้านอุปสงค์ หรืออุปทาน จะช่วยให้การตัดสินใจนโยบายถูกต้องมากขึ้น หากเงินเฟ้อที่สูงขึ้นเป็นผลมาจากปัจจัยด้านอุปทาน เช่น ราคาพลังงาน ราคาสินค้าเกษตร ซึ่งสามารถคลี่คลายและปรับลดลงได้เองในระยะเวลานานขึ้น ก็อาจไม่ต้องรีบขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพื่อควบคุมเงินเฟ้อ เพราะนอกจากจะไม่สามารถแก้ปัญหาต้นตอของเงินเฟ้อที่สูงได้แล้วนั้นยังอาจนำไปสู่ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อภาวะเศรษฐกิจการเงิน แต่หากเงินเฟ้อสูงขึ้นจากเศรษฐกิจที่ร้อนแรงหรือปัจจัยด้านอุปสงค์ ซึ่งมักจะนำไปสู่การปรับขึ้นราคาพร้อมกันในหลายสินค้าเป็นวงกว้าง ก็จะต้องพิจารณาขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพื่อไม่ให้เงินเฟ้อเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนบั่นทอนเสถียรภาพด้านราคาและเศรษฐกิจในระยะยาว

“มองให้รอบ” การติดตามปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และอาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างรอบคอบและรอบด้านมีความสำคัญมากขึ้น เพราะการประเมินแรงกดดันด้านราคาและสถานะเศรษฐกิจ ไม่ได้ขึ้นกับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากหลายปัจจัย จึงต้องใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากหลาย ๆ ด้านประกอบกัน นอกจากข้อมูลตัวเลขทางเศรษฐกิจที่ อยท. ติดตามแล้ว ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ประกอบการภาคธุรกิจเพื่อให้เข้าใจมุมมองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ครบถ้วนมากขึ้น

ในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้นทุกวัน นอกจากการอ่านข้อมูลที่ทำหน้าที่เหมือน GPS แล้ว จำเป็นต้องทำความเข้าใจข้อจำกัดของข้อมูลด้วย ประกอบกับการวิเคราะห์ที่ “มองให้ชัด มองให้ลึก มองให้รอบ” เพื่อช่วยตีความข้อมูลให้ถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถผ่านพ้นเส้นทางที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนจนไปถึงจุดหมายได้อย่างที่ตั้งใจเอาไว้ได้ในที่สุด

เรื่อง : ธนาพร ศรีคล้าย

เศรษฐกรอาวุโส ฝ่ายนโยบายการเงิน

มีประสบการณ์ทำงานในศูนย์วิจัยภาคเอกชน และกระทรวงพาณิชย์ ปัจจุบันทำงานด้านเงินเฟ้อ ติดตามภาวะ ปริมาณการ และวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจนโยบายการเงิน

อ้างอิง

- Ambrose, B. W., Coulson, N. E., & Yoshida, J. (2022). Housing Rents and Inflation Rates. *Journal of Money, Credit and Banking*, 55(4), 975-992.
- Cavallo, A., & Rigobon, R. (2016). The Billion Prices Project: Using Online Prices for Measurement and Research. *Journal of Economic Perspectives*, 30(2), 151-178.
- Coffey, C., McQuinn, K., & O'Toole, C. (2021). Rental equivalence, owner-occupied housing, and inflation measurement: Microlevel evidence from Ireland. *Real Estate Economics*, 50(4), 990-1021.
- Diewert, W. E. (1998). Index Number Issues in the Consumer Price Index. *Journal of Economic Perspectives*, 12(1), 47-58.
- European Central Bank. (2024). Measuring inflation with heterogeneous preferences, taste shifts and product innovation: Methodological challenges and evidence from microdata (Occasional Paper Series No. 323).
- Rossiter, J. (2005). Measurement Bias in the Canadian Consumer Price Index. Bank of Canada Working Paper No. 2005-39
- Sabourin, P. (2012). Measurement Bias in the Canadian Consumer Price Index: An Update. Bank of Canada Review, Summer 2012.
- Seiler, P. (2020). Weighting bias and inflation in the time of COVID-19: evidence from Swiss transaction data. *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 156(13).

อะไร ๆ ก็ “เงินเฟ้อ” มัดรวมคำศัพท์น่ารู้ เพื่อเข้าใจความต่าง ของเงินเฟ้อ

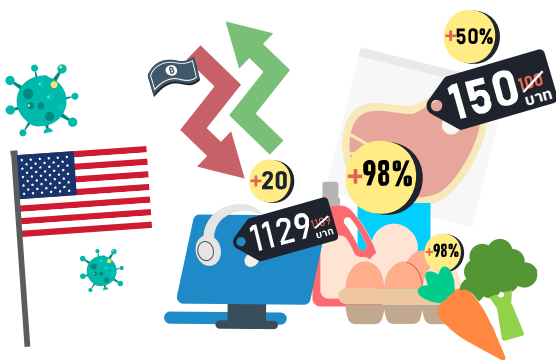
เราอาจเคยได้ยินคำว่า “เงินเฟ้อ” เวลาฟังข่าวหรือบทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง เศรษฐกิจ และการลงทุน ทั้งเงินเฟ้อสูง เงินเฟ้อต่ำ เงินเฟ้อนั้น เงินเฟื่อนี้ เพื่อความเข้าใจและให้ผู้อ่านได้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น เราจึงขอเล่าความหมายของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเงินเฟ้อ พร้อมยกตัวอย่างจากสถานการณ์จริง โดยแบ่งคำศัพท์ออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ตั้งแต่สาเหตุของการเกิดเงินเฟ้อ ประเภทของเงินเฟ้อที่น่ากังวล ผลของเงินเฟ้อ ไปจนถึงรูปแบบของเงินเฟ้อแฝงที่ทุกคนอาจพบเจอได้ในชีวิตประจำวันจะมีคำว่าอะไรบ้าง ไปดูกันเลย

ต้นทุน (cost) & ความต้องการ (demand): สาเหตุสำคัญของการเกิดเงินเฟ้อ

Cost-push inflation คือ ภาวะเงินเฟ้อที่เกิดจากราคา “ต้นทุน” การผลิตและวัตถุดิบปรับตัวสูงขึ้น ตัวอย่างของเงินเฟ้อจากต้นทุนที่เกิดขึ้นล่าสุดคือ ในช่วงการระบาดของโควิด 19 โรงงานในหลายประเทศถูกปิดหรือเปิดได้เพียงบางส่วน อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านระบบโลจิสติกส์ เช่น การปิดท่าเรือ ทำให้เกิดเป็นภาวะชะงักงันของห่วงโซ่อุปทาน (supply disruption) และกดดันต้นทุนสินค้าและค่าขนส่งให้สูงขึ้น ทำให้ราคาสินค้าหลายชนิดปรับตัวเพิ่มขึ้นมาก เช่น รถยนต์ และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ จนทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของโลกในปี 2565 ปรับสูงขึ้นถึง 8.7%

สำหรับประเทศไทย ผลกระทบจากราคาน้ำมันโลกที่ปรับสูงขึ้นจากสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน รวมถึงราคาเนื้อหมูที่สูงขึ้นจากการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในหมู ล้วนเป็นตัวอย่างของ Cost-push inflation ที่มีส่วนทำให้อัตราเงินเฟ้อไทยในปี 2565 ปรับสูงขึ้นถึง 6.1%

Demand-pull inflation คือ ภาวะเงินเฟ้อที่เกิดจาก “ความต้องการซื้อ” ที่มากเกินไปกว่ากำลังการผลิต ส่งผลให้ราคาของสินค้าหรือบริการปรับตัวสูงขึ้น

ตัวอย่างของการเกิด Demand-pull inflation ที่เกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้คือ ในปี 2565-2566 อัตราเงินเฟ้อในสหรัฐฯ ปรับสูงขึ้น

ส่วนหนึ่งจากการที่รัฐบาลแจกเช็คเงินสดเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงการระบาดของโควิด 19 ทำให้ครัวเรือนมีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้นและความต้องการสินค้าเร่งสูงขึ้นจนเกินกำลังการผลิต นอกจากนี้ การทำงานที่บ้าน (work from home) ยังทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป เช่น การเพิ่มขึ้นของการขนส่งอาหารและสินค้า จึงทำให้ราคาอาหาร ค่าเช่าบ้าน และราคาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการทำงานที่บ้านเพิ่มสูงขึ้นมากในช่วงดังกล่าว

รู้หรือไม่? นอกจากต้นทุนและ ความต้องการแล้ว เงินเฟ้อยังสามารถ เปลี่ยนแปลงได้จาก “เงินเฟ้อคาดการณ์” หรือ Inflation expectations ได้ด้วย

Inflation expectations คือ อัตราเงินเฟ้อที่ประชาชนคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้ประกอบการ เช่น การบริโภค ลงทุน และการกำหนดค่าจ้าง จนทำให้อัตราสินค้าปรับตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามไปด้วย

กรณีที่คาดว่าอัตราเงินเฟ้อจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ครัวเรือนและผู้ประกอบการจะเร่งกักตุนสินค้าและวัตถุดิบ ส่งผลให้ปริมาณสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ จนสินค้าต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น และทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้นตามที่คาดการณ์ไว้ อีกทั้งอาจทำให้เงินเฟ้อสูงค้ำงนานกว่าที่ควรจะเป็น ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐฯ ปี 2508 ที่ราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้นจากภาวะสงคราม แต่ประชาชนคาดว่าอัตราเงินเฟ้อจะเพิ่มขึ้นในอนาคตจึงปรับขึ้นราคาสินค้าในวงกว้าง รวมทั้งแรงงานก็เรียกร้องค่าจ้างที่สูงขึ้นเพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต จนทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นต่อเนื่อง ส่งผลให้เงินเฟ้อสูงเป็นระยะเวลานานร่วม 10 ปี

เหตุการณ์ที่ลูกจ้างต่อรองค่าจ้างเพิ่มขึ้นตามราคาข้าวของที่แพงขึ้น และส่งผลให้ราคาสินค้าปรับตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วยจนเป็นวงจรที่ราคาและค่าจ้างเพิ่มขึ้นต่อเนื่องนี้

เรียกว่า wage-price spiral ซึ่งเคยเกิดขึ้นในสหรัฐฯ นอกจากนี้ เงินเฟ้อที่สูงขึ้นต่อเนื่องและสูงค้างเป็นเวลานานจากสาเหตุนี้ยังเคยเกิดขึ้นในอาร์เจนตินาเมื่อปี 2566 ด้วยทำให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปสูงถึง 211.4%

อีกกรณีคือการที่คาดการณ์ว่าอัตราเงินเฟ้อจะลดลงในอนาคต คริวเรือนและผู้ประกอบการก็จะเลื่อนการซื้อสินค้าและวัตถุดิบออกไปในอนาคต ส่งผลให้ราคาสินค้าปรับลดลงเนื่องจากความต้องการสินค้าในปัจจุบันต่ำกว่าปริมาณสินค้าในตลาด และนำไปสู่อัตราเงินเฟ้อที่ลดลง

จะเห็นว่า การคาดการณ์เงินเฟ้อเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนทิศทางของอัตราเงินเฟ้อได้ ทำให้อณาการกลางทั่วโลกต้องให้ความสำคัญกับการยึดเหนี่ยวคาดการณ์เงินเฟ้อ เพื่อให้การดำเนินนโยบายการเงินมีประสิทธิภาพ อย่างเช่น ในปี 2565 ที่ไทยเผชิญอัตราเงินเฟ้อสูงจากการปรับขึ้นของราคาวัตถุดิบอย่างน้ำมัน และอาหารสด (Cost-push inflation) ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้มีการส่งสัญญาณสื่อสารถึงการเข้าดูแลเงินเฟ้อต่อเนื่องอัตราเงินเฟ้อของไทยจึงไม่ได้สูงค่างาน และกลับเข้ามาอยู่ในกรอบได้ภายใน 7 เดือน

ประเภทของเงินเฟ้อที่น่ากังวล : สูงไป ต่ำไป หรือไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจ

Hyperinflation (ภาวะเงินเฟ้อรุนแรง) หมายถึง ภาวะที่ราคาสินค้าและบริการปรับเพิ่มขึ้นสูงมาก ซึ่งโดยทั่วไปจะหมายถึงอัตราเงินเฟ้อที่สูงกว่า 50% ต่อเดือน เช่น จากที่เคยซื้อเนื้อหมูกิโลกรัมละ 100 บาท เมื่อเดือนที่แล้ว แต่ต้องใช้เงิน 150 บาท (เพิ่มขึ้น 50%) ในการซื้อเนื้อหมูน้ำหนักเท่าเดิมในเดือนถัดมา

ตัวอย่างภาวะเงินเฟ้อรุนแรงในอดีต ได้แก่ ซิมบับเวในช่วงวิกฤตการณ์การเงิน (2008 Financial Crisis) ที่อัตราเงินเฟ้อของประเทศในเดือนพฤศจิกายน 2551 ปรับสูงขึ้น

79,600,000,000% หรือคิดเป็น 98% ต่อวัน! หมายความว่า ทุก ๆ วันราคาสินค้าในประเทศจะปรับสูงขึ้นอีกหนึ่งเท่าตัว โดยมีสาเหตุจากหลายปัจจัย อาทิ การเพิ่มปริมาณเงินในระบบของรัฐบาลเพื่อให้สอดคล้องกับหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้น การชะลอตัวของเศรษฐกิจ และการทุจริตภายในประเทศ ส่งผลให้ในท้ายที่สุด ค่าเงินดอลลาร์ซิมบับเวอ่อนค่าลงมากจนถูกยกเลิกไปและประเทศต้องนำค่าเงินต่างประเทศมาใช้ทดแทน

Deflation (ภาวะเงินฝืด) หมายถึง ภาวะที่ระดับราคาโดยรวมในประเทศปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง พร้อม ๆ กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หดตัวลง แม้ว่าในระยะแรก เงินฝืดอาจดูเหมือนเป็นตัวช่วยให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลงก็ตาม แต่ในระยะยาว เงินฝืดอาจส่งผลเสียให้ปรับลดการผลิตลง เพราะเมื่อสินค้านำเข้าถูกลงผู้ผลิตก็ขาดแรงจูงใจในการผลิตสินค้า ส่งผลกระทบต่อความต้องการแรงงาน อัตราการว่างงานสูงขึ้น และรายได้ผู้บริโภคลดลง

ยกตัวอย่างสถานการณ์ของสหรัฐฯ ในช่วงปี 2472-2476 ที่เผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง (The Great Depression) ทำให้จีดีพีปรับลดลง -30% และอัตราเงินเฟ้อทั่วไปหดตัว -33% ในช่วงเวลาดังกล่าว อีกทั้งอัตราการว่างงานยังสูงขึ้นจาก 3% ไปอยู่ที่ 25% ขณะเดียวกันตลาดหุ้นก็ปรับลดลงกว่า 90% จากจุดสูงสุดในปี 2472 เพราะเศรษฐกิจที่หดตัวและราคาสินค้าที่ลดลงอย่างมากจนมีบริษัทหลายแห่งต้องปิดกิจการส่งผลให้ค่าแรงปรับลดลงประชาชนจำนวนมากตกงานและกลายเป็นผู้ไร้บ้าน

Stagflation (ภาวะเศรษฐกิจชะงักงันและเงินเฟ้อ)

หมายถึง ภาวะที่เศรษฐกิจชะงักงัน แต่เงินเฟ้อกลับปรับสูงขึ้น โดยคำว่า Stagflation มาจากการรวมกันของคำว่า Stagnation ที่หมายถึงเศรษฐกิจเติบโตช้าหรือไม่เติบโต (จีดีพีน้อยกว่า 2% ต่อปี) และคำว่า Inflation ซึ่งหมายถึง ภาวะที่เงินเฟ้อสูง อย่างไรก็ตาม ไม่ได้มีตัวเลขชัดเจนว่าเงินเฟ้อต้องสูงเท่าไร จึงจะเกิดภาวะ Stagflation โดยจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า เงินเฟ้อและอัตราการว่างงานที่สูงกว่า 5% อาจเป็นสัญญาณของ Stagflation เพราะปกติแล้วเงินเฟ้ออ่อน ๆ (ไม่เกิน 3%) มักสะท้อนถึงเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัว ขณะที่ Stagflation จะเป็นการประกอบกันของภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นท่ามกลางเศรษฐกิจที่โตต่ำ และอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นตามเศรษฐกิจที่ชะงักงัน

คำว่า Stagflation กำลังเป็นที่พูดถึงมากในปัจจุบัน เนื่องจากการขึ้นภาษีนำเข้าของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ โดยในเดือนเมษายน 2568 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ประมาณการจีดีพีปี 2568 ของสหรัฐฯ ไว้ที่ 1.8% ลดลงจากปี 2567 ที่ 2.8% ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความไม่แน่นอนของนโยบายการค้าของทรัมป์ ส่งผลให้การลงทุนภาคเอกชนชะงักงัน และอัตราการว่างงานมีแนวโน้มปรับสูงขึ้น ขณะที่ประมาณการอัตราเงินเฟ้อของสหรัฐฯ ปี 2568 อยู่ที่ 3.0% เมื่อเข้าเงื่อนไขทั้ง 2 ข้อ จึงทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิด Stagflation จากเศรษฐกิจที่ชะงักงัน ท่ามกลางอัตราเงินเฟ้อที่ยังมีแนวโน้มสูงขึ้นจากภาษีนำเข้า และต้นทุนการผลิตในประเทศที่เพิ่มขึ้น

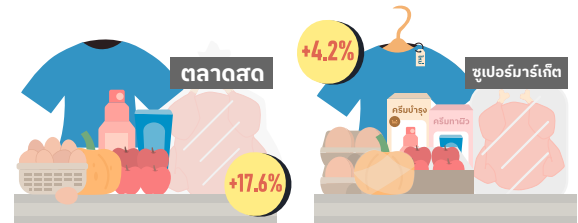
การส่งผ่านของราคา : เงินเฟ้อไม่ได้กระทบกับทุกคนเท่ากัน

ในแง่ของผลกระทบของการปรับราคานั้น เงินเฟ้อสามารถส่งผลกระทบต่อไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้บริโภค ภาคธุรกิจ ไปจนถึงระบบเศรษฐกิจโดยรวม

สำหรับคนทั่วไป แน่นอนว่าการที่ราคาสินค้าแพงขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รวมทั้งคุณภาพชีวิตได้ ขณะที่ในแง่ของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ราคา

วัตถุดิบ ค่าดำเนินการ หรือค่าการตลาดต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ย่อมเพิ่มความไม่แน่นอนต่อการบริหารจัดการต้นทุนและกำไรของบริษัท และอาจกระทบต่อยอดขายได้ ที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงที่มากและผันผวนเกินไปย่อมส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของราคา และกลายเป็นความเสี่ยงต่อการเติบโตของเศรษฐกิจในภาพรวมได้

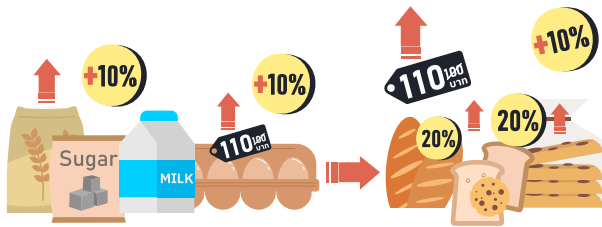
นอกจากนี้ หลายท่านอาจจะไม่เคยทราบว่า แท้จริงแล้วเงินเฟ้อก็มีแง่มุมของความเหลื่อมล้ำ โดยมักมีผลกระทบกับกลุ่มคนรายได้น้อยที่มักใช้จ่ายไปกับสิ่งที่จำเป็นมากที่สุด อีกทั้งยังมีความแตกต่างของรูปแบบในการปรับราคาสินค้าที่อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มต่าง ๆ ไม่เท่าเทียมกันด้วย ยกตัวอย่างเช่น

Cheapflation หมายถึง การที่สินค้าราคาประหยัดมักมีการปรับราคาเพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่อยู่ในกลุ่มพรีเมียม ส่งผลให้กลุ่มคนรายได้ต่ำได้รับผลกระทบจากเงินเฟ้อที่สูงขึ้นมากกว่ากลุ่มคนรายได้สูง ตัวอย่างเช่น ในปี 2565-2567 ที่ราคาเนื้อไก่ในตลาดเพิ่มขึ้นกว่า 17.6% แต่ราคาเนื้อไก่ในซูเปอร์มาร์เก็ตที่ปกติแล้วราคาแพงกว่ากลับปรับเพิ่มขึ้นเพียง 4.2% เท่านั้น

สาเหตุของการปรับขึ้นราคาสินค้าที่ไม่เท่ากันนี้อาจเกิดจาก

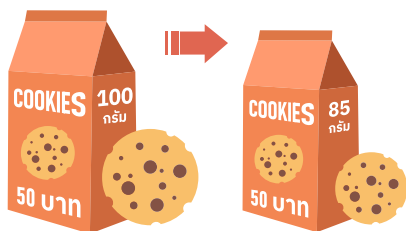
1. สินค้าราคาประหยัด/ต่ำ มักจะมีสัดส่วนของกำไรสุทธิต่ำกว่าสินค้าราคาสูง/พรีเมียม ส่งผลให้เมื่อต้นทุนวัตถุดิบปรับเพิ่มขึ้น ผู้ผลิตจึงไม่สามารถแบกรับต้นทุนที่เพิ่มได้ และต้องขึ้นราคาเพื่อส่งผ่านต้นทุนดังกล่าวมายังผู้บริโภค
2. เมื่อราคาสินค้าปรับเพิ่มขึ้น กลุ่มคนรายได้สูงสามารถเปลี่ยนไปซื้อสินค้าชนิดเดียวกันแต่ราคาต่ำกว่าที่ตนเคยซื้อ อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนรายได้ต่ำไม่สามารถขยับไปซื้อสินค้าที่ราคาต่ำกว่าที่ตนเคยซื้อได้ เนื่องจากสินค้าที่ซื้อในปัจจุบันเป็นสินค้าราคาต่ำอยู่แล้ว

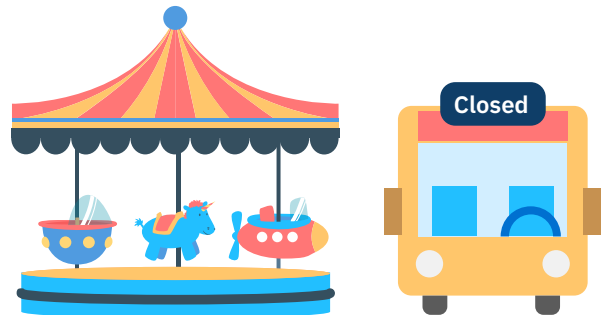
Greedflation เป็นคำที่ใช้อธิบายราคาสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นจากการที่ธุรกิจขึ้นราคาเกินความจำเป็นเพื่อเพิ่มกำไร โดยอ้างเหตุผลทางเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ปรากฏการณ์นี้ถูกกล่าวถึงครั้งแรกในช่วงการระบาดโควิด 19 โดยจากผลการศึกษาของ The Institute for Public Policy Research พบว่า ในช่วงปี 2565 บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในสหราชอาณาจักร สหรัฐฯ เยอรมนี บราซิลและแอฟริกาใต้ โดยเฉลี่ยมีกำไรเพิ่มขึ้นกว่า 30% เมื่อเทียบกับช่วงก่อนโควิด เนื่องจากหลายบริษัทโดยเฉพาะในกลุ่มพลังงานและอาหาร กำไรที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากการขึ้นราคาที่สูงกว่าการเพิ่มของต้นทุนวัตถุดิบในช่วงนั้น

รูปแบบเงินเพื่อแฝง : ราคาเก่าเดิม แต่ไม่เหมือนเดิม

ในความเป็นจริงแล้ว เราอาจเจอกับ “เงินเพื่อที่ไม่ได้มาในรูปแบบของราคา” ในชีวิตประจำวันได้ด้วย เพราะถึงแม้ว่าราคาสินค้าจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่ผู้บริโภคก็อาจกำลังซื้อของที่แพงขึ้นโดยไม่รู้ตัว หรือเรียกได้ว่าเป็นเงินเพื่อแฝง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้บริโภคจะต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อให้ยังได้รับคุณภาพหรือปริมาณสินค้าที่เท่าเดิมนั่นเอง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

Shrinkflation หมายถึง การที่ผู้ผลิตปรับลด “ขนาดหรือปริมาณ” ของสินค้าลงแต่ยังคงขายในราคาเท่าเดิมเปรียบเสมือนกับผู้บริโภคจะต้องจ่ายเงินมากขึ้นเพื่อให้ได้สินค้าในปริมาณเท่าเดิม เช่น ขนมคุกกี้ที่ยังคงขายในราคา 50 บาท แต่ลดขนาดจากการให้ปริมาณ 100 กรัม เป็น 85 กรัม

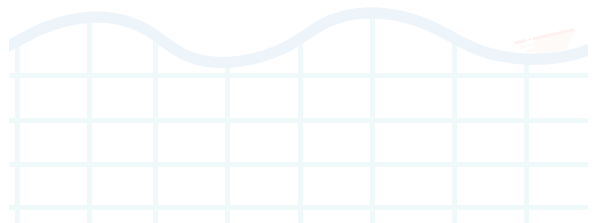
Skimpflation หมายถึง การที่ผู้ผลิตลด “คุณภาพ” ของสินค้าและบริการลงเพื่อประหยัดต้นทุนแต่ยังคงขายในราคาเท่าเดิม ซึ่งเท่ากับว่าลูกค้าต้องจ่ายเงินมากขึ้นเพื่อซื้อของชิ้นเดิม เช่น การใช้แป้งปริมาณมากขึ้นในลูกชิ้นหมู เพื่อขายก๋วยเตี๋ยวที่ 50 บาทเท่าเดิม หรือข้าวในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี 2564 ที่ผู้บริโภคแสดงความไม่พอใจต่อบริษัท เดอะ วอลท์ ดิสนีย์ ที่เก็บค่าตั๋วเข้าชมสวนสนุกในราคาเดิม แต่ลดการบริการลงโดยยกเลิกรถรับส่งระหว่างสวนสนุกกับลานจอดรถ

สุดท้ายนี้ หวังว่าคำศัพท์เศรษฐกิจฉบับเงินเพื่อ ที่เราได้มั่วรวมมาเสิร์ฟให้ในครั้ง นี้ จะช่วยให้ทุกท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับ “เงินเพื่อ” ที่ลึกซึ้งกว่าเดิม และสามารถเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเงินได้อย่างเข้าใจมากขึ้นรวมถึงสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการเงินการใช้จ่ายใช้สอย และการลงทุนได้อย่างเท่าทันกับสถานการณ์

เรื่อง : วรวิทย์ ญาณอากาศ เศรษฐกร ฝ่ายนโยบายการเงิน

มีประสบการณ์ทำงานด้านการลงทุน พันธบัตร บริหารเงินสำรองและนโยบายการเงิน ปัจจุบันเป็นเศรษฐกรที่ติดตามและประมาณการภาวะเงินเฟ้อ ประกอบกับวิเคราะห์ประเด็นด้านเงินเฟ้อต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจนโยบายการเงิน

มัดรวมคำศัพท์น่ารู้เกี่ยวกับเงินเฟ้อ

สาเหตุของเงินเฟ้อ

Cost-push inflation

คือ ภาวะเงินเฟ้อที่เกิดจากราคา “ต้นทุน” การผลิตและวัตถุดิบปรับสูงขึ้น

Demand-pull inflation

คือ ภาวะเงินเฟ้อที่เกิดจาก “ความต้องการซื้อ” ที่มากเกินไปกำลังการผลิต ส่งผลให้ราคาของสินค้าหรือบริการปรับสูงขึ้น

Inflation expectations

คือ อัตราเงินเฟ้อที่ประชาชนคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้ประกอบการ

เงินเฟื่อน่ากังวล

Hyperinflation

หมายถึง ภาวะที่ราคาสินค้าและบริการปรับเพิ่มขึ้นสูงมาก ซึ่งโดยทั่วไปจะหมายถึงอัตราเงินเฟ้อที่สูงกว่า 50% ต่อเดือน

Deflation

หมายถึง ภาวะที่ระดับราคาโดยรวมในประเทศปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง พร้อม ๆ กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หดตัวลง

Stagflation

หมายถึง สภาวะที่เศรษฐกิจชะลอตัว แต่เงินเฟ้อกลับปรับสูงขึ้น

การส่งผ่านของราคา

Cheapflation

หมายถึง การที่สินค้าราคาประหยัดมักมีการปรับราคาเพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่าสินค้าชนิดเดียวกันที่อยู่ในกลุ่มพรีเมียม

Greedflation

ราคาสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นจากการที่ธุรกิจขึ้นราคาเกินความจำเป็น เพื่อเพิ่มกำไร โดยอ้างเหตุผลทางเศรษฐกิจ

เงินเฟ้อแฝง

Shrinkflation

หมายถึง การที่ผู้ผลิตปรับลด “ขนาดหรือปริมาณ” ของสินค้าลง แต่ยังคงขายในราคาเท่าเดิม

Skimpflation

หมายถึง การที่ผู้ผลิตลด “คุณภาพ” ของสินค้าและบริการลง เพื่อประหยัดต้นทุน แต่ยังคงขายในราคาเท่าเดิม ซึ่งเท่ากับว่าลูกค้าต้องจ่ายเงินมากขึ้นเพื่อซื้อของชิ้นเดิม

เรื่องเล่าวิกฤตเงินเฟ้อ ในประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจการเงินโลก

เวเนซุเอลา ปี 2561

ณ เวเนซุเอลา ปลายเดือนสิงหาคมปี 2561 กระดาษชำระหนึ่งม้วนราคาพุ่งทะยานไปแตะ 2,600,000 โบลิวาร์จากราคาประมาณ 4-5 โบลิวาร์ ในปี 2557 ขณะที่ไก่หนึ่งตัวมีราคาสูงถึง 14,600,000 โบลิวาร์ (จาก 22-27 โบลิวาร์) มะเขือเทศ 1 กิโลกรัม มีราคา 5,000,000 โบลิวาร์ (จาก 7-9 โบลิวาร์) และ

ถ้าใครคิดจะซื้อของทั้งหมดนี้พร้อมกันด้วยธนบัตร 1,000 โบลิวาร์ ซึ่งเป็นธนบัตรมูลค่าสูงสุด ก็ต้องหอบธนบัตรหนักประมาณ 22.6 กิโลกรัมไปจ่าย

ที่เป็นตลกร้ายสำหรับชาวเวเนซุเอลาก็คือ ถ้ามีเงินสดพอ แต่ไม่ได้ซื้อของในวันนี้ วันพรุ่งนี้อาจต้องขเงินไปหนักกว่าเดิม และไม่มีใครรับประกันได้ว่าจะมีของขาย แต่ในความเป็นจริง หือร้ายกว่านั้น เพราะแม้เงินเดือนและค่าจ้างที่ได้รับจะสูงขึ้น แต่ก็มืมูลค่าไม่มากพอจะซื้อหาอาหารและของใช้จำเป็นอยู่ดี

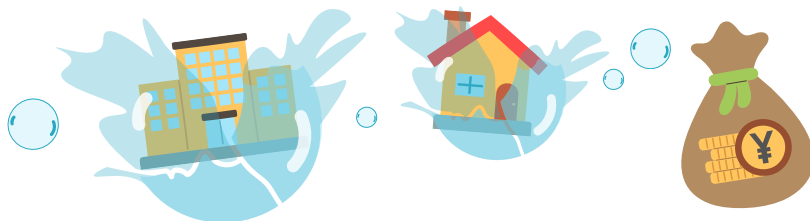
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเวเนซุเอลานั้นเรียกว่า **"Hyperinflation"** หรือเงินเฟ้อรุนแรงที่ทำให้มูลค่าของเงินลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การพกเงินสดออกไปซื้อของเพื่อจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน ต้องแบกเงินหนักหลายกิโลกรัม ซึ่งอาจจะเหนื่อยพอ ๆ กันกับการยกเวตในยิม

ย้อนกลับไปในช่วงทศวรรษ 1990s (ปี 2533-2542) เหตุการณ์พองสบู่แตกในภาคอสังหาริมทรัพย์ และปัญหาในการการเงินประเทศญี่ปุ่น ที่ส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัวลงอย่างมากตามความต้องการบริโภคและลงทุนที่ลดลงต่อเนื่อง กลายเป็นแรงกดดันให้ราคาสินค้าและบริการปรับลดลงตามไปด้วยโดยอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ที่เพียง -0.3% เท่านั้น

เรื่องราวที่เกิดขึ้นที่ญี่ปุ่น เรียกว่า **"Deflation"** หรือเงินฝืด ซึ่งราคาที่มีแนวโน้มปรับลดลงนั้น ยังมีผลกระทบต่อการผลิตและกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของธุรกิจ การจ้างงาน และการลงทุนที่รุนแรง และต้องใช้เวลาอย่างยาวนานกว่าญี่ปุ่นจะสามารถหลุดออกจากวงจรนี้ได้

🇯🇵 ญี่ปุ่น ปี 2533-2542

🇺🇸 สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร 🇬🇧

ณ สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรในทศวรรษ 1970s (พ.ศ. 2513-2522) ผู้คนต้องเจอกับสภาวะการว่างงานที่สูงขึ้นและเศรษฐกิจถดถอย แต่ในเวลาเดียวกันเงินเฟ้อกลับสูงขึ้นมากและราคาสินค้าแพงขึ้น ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ ผลของเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกต้องเจอ "shock" อย่างรุนแรง และไม่อาจใช้วิธีการดูแลเศรษฐกิจและเงินเฟ้อแบบเดิม ๆ ได้

เหตุการณ์อย่างที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นภาวะที่เศรษฐกิจถดถอยแต่เงินเฟ้อสูงนั้น เรียกว่า **"Stagflation"** ซึ่งเป็นคำผสมระหว่าง "Stagnation" (ภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจ) และ "Inflation" (เงินเฟ้อ)

สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ การดูแล "เงินเฟ้อ" เป็นเรื่องที่ทั้งน่าสนใจและน่าปวดหัวไปพร้อม ๆ กัน ในด้านหนึ่ง หากควบคุมได้ดี "เงินเฟ้อที่เหมาะสม" จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่เงินเฟ้อผิดปกติไม่ว่าจะพุ่งสูงหรือดิ่งต่ำจนติดลบ ก็อาจเป็นคำเตือนถึงความเสี่ยงที่ซ่อนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ และหลายครั้งในประวัติศาสตร์เงินเฟ้อที่ผิดปกติเหล่านี้เองที่เป็นอาการสำคัญของวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรง

และนี่คือเรื่องราวของ "วิกฤตเงินเฟ้อ" จากประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเงินโลก ที่อยากหยิบยกนำมาเล่าเพื่อให้เข้าใจและเท่าทันกับความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจที่ซับซ้อนขึ้นทุกวัน

Hyperinflation กับปรากฏการณ์ “คนจนพันล้าน” บทเรียน “ราคาแพง” ของเวเนซุเอลาและซิมบับเว

ในโลกของการพัฒนาเศรษฐกิจการเมือง เวเนซุเอลา มักถูกพูดถึงในฐานะประเทศ “ประชานิยมฝ่ายซ้าย” โดยเฉพาะ ช่วงภายใต้การนำของประธานาธิบดีฮูโก ชาเบซ (Hugo Chávez) ผู้ล่งลับ ที่ครองอำนาจตั้งแต่ปี 2542-2556 หลังจากนั้น เรื่องราวของเวเนซุเอลาในหนังสือมักเป็นเรื่องการเปลี่ยนผ่าน อำนาจทางการเมืองในยุคหลังชาเบซเป็นหลัก

ภาวะเงินเฟ้อรุนแรง หรือ Hyperinflation ที่เวเนซุเอลา ทำให้ผู้คน ต้องใช้เงินจำนวนมาก ในการซื้อสินค้า

ภาพจาก AFP

กระทั่งในปี 2561 เศรษฐกิจเวเนซุเอลากลายเป็นข่าว ที่ถูกพูดถึงไปทั่วโลกอีกครั้ง เมื่อต้องเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อรุนแรง ลูกหลานกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อ ชีวิตประจำวันของประชาชน

เวเนซุเอลาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจมั่นคงจากการส่งออก น้ำมัน และรัฐบาลเวเนซุเอลาตั้งแต่ยุคชาเบซก็ขึ้นชื่อเรื่อง การนำรายได้จากน้ำมันมาทำนโยบายประชานิยม เพื่อรักษา อำนาจทางการเมือง อย่างไรก็ตาม การพึ่งพารายได้จากน้ำมัน เพียงอย่างเดียว ทำให้เศรษฐกิจเปราะบางต่อความผันผวนของ ราคาน้ำมันในตลาดโลกเป็นอย่างมาก เมื่อราคาน้ำมันลดลง ต่อเนื่องในช่วงปี 2557 รายได้ของรัฐบาลก็ลดลง

เพื่อชดเชยรายได้ก่อนใหญ่ที่หายไป รัฐบาลจึงตัดสินใจ พิมพ์เงินเพิ่มจำนวนมหาศาลซึ่งผลร้ายที่ตามมาคือ ค่าเงินโบลิบาร์ (Bolívar) สูญเสียมูลค่าลงอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และรุนแรง

มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเงินเฟ้อในเวเนซุเอลาสูงถึง 800% ในปี 2558 และ 3,500% ในปี 2560 และสูงสุดในปี 2561 ที่ระดับ 80,000-100,000%¹ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของค่าเงินอย่างมาก

เมื่อราคาสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สิ่งตามมาคือ ความตื่นตระหนก ประชาชนชาวเวเนซุเอลาต่างเร่งกักตุนสินค้า จนทำให้ของใช้จำเป็นขาดแคลน โดยเฉพาะสินค้าที่รัฐบาล พยายามควบคุมราคา เช่น นม เนื้อสัตว์ กาแฟ ข้าวสาร ไปจนถึง ยารักษาโรคหลายครั้งประชาชนที่อดทนต่อคิวเป็นเวลาหลายชั่วโมง กลับต้องผิดหวังและมือเปล่ากลับบ้าน เพราะสินค้าไม่เพียงพอ เมื่อมีเงินแต่ซื้ออะไรไม่ได้ **เงินในกระเป๋าก็กลายเป็นเพียง กระดาษ** ทำให้ประชาชนต้องหันไปพึ่งพาระบบการแลกเปลี่ยน สินค้า (barter) และการซื้อขายในตลาดมืด ซึ่งยิ่งเพิ่มความเสี่ยง และความไม่แน่นอนในชีวิตประจำวัน

ความสับสนของวิกฤตเงินเฟ้อและเศรษฐกิจทำให้ประชาชน จำนวนมากเลือกหนีออกจากเวเนซุเอลา โดยองค์การสหประชาชาติ ประมาณการว่านับตั้งแต่ปี 2557 มีชาวเวเนซุเอลาราว 2 ล้านคน อพยพหนีวิกฤตเศรษฐกิจ ข้ามพรมแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน อย่างโคลอมเบียและชิลี²

แม้เงินเฟ้อรุนแรงจะถึงจุดที่แย่ที่สุดในปี 2561 แต่ ความไร้เสถียรภาพก็ยังดำเนินมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยในปี 2563-2564 อัตราเงินเฟ้อต่อปียังสูงถึงระดับ 1,500-2,300% และแม้ตัวเลขล่าสุดในปี 2566-2567 จะลดลงมาเหลือระดับ 300-400% แต่ก็ยังถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับตัวเลขระดับเงินเฟ้อ ที่เหมาะสมที่ไม่เกิน 3%

Hyperinflation ที่เวเนซุเอลา

¹ เนื่องจากเงินเฟ้อสูงมากจนไม่สามารถประมาณค่าได้อย่างเที่ยงตรง และการที่ตัวเลขประมาณการของแต่ละสำนักไม่ตรงกันและมีค่าแตกต่างกันมาก ก็เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของความไร้เสถียรภาพที่เกิดขึ้น ดูตัวอย่างข้อถกเถียงได้ที่ www.cato.org/commentary/venezuelas-hyperinflation-hits-80000-year-2018

² ที่มาข้อมูล : www.economist.com/the-americas/2018/08/25/a-rude-reception-awaits-many-venezuelans-fleeing-their-country

ในช่วง Hyperinflation ผู้คนในซิมบับเวต้องใช้เงินหลายแสนดอลลาร์ซิมบับเวเพื่อซื้อขนมปังชิ้นเดียว

ภาพจาก : synergifoundation.org

ซิมบับเวเป็นอีกประเทศหนึ่งที่เคยประสบกับภาวะเงินเฟ้อขั้นรุนแรง โดยในปี 2551 อัตราเงินเฟ้อของซิมบับเวพุ่งสูงถึง 89.7 เปอร์เซ็นต์เลียนเปอร์เซ็นต์ (89,700,000,000,000,000,000,000%) จนประชาชนซิมบับเวได้รับการขนานนามว่า **“คนจนพันล้าน”** (poverty billionaires)³ เพราะในขณะที่รายได้และค่าจ้างขึ้นต่ำยังเท่าเดิม แต่อำนาจซื้อหายไปหลายร้อยล้านเท่า

ราคาของที่แพงขึ้นทำให้ปริมาณธนบัตรที่ใช้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจไม่เพียงพอ เพราะต้องใช้ธนบัตรเพิ่มขึ้นในการซื้อของปริมาณเท่าเดิม รัฐบาลจึงแก้ปัญหาด้วยการออกธนบัตรใหม่มูลค่าสูงถึง 100 ล้านล้านดอลลาร์ซิมบับเว แบบไม่มีอะไรหนุนหลัง โดยหวังว่าปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นจะช่วยแก้ปัญหาธนบัตรไม่เพียงพอ และทำให้ประชาชนมีเงินเอาไปใช้จ่ายได้เพิ่มขึ้นด้วย แต่รายงานชี้ว่าเงินจำนวน 100 ล้านล้านดอลลาร์ซิมบับเว กลับยิ่งซ้ำเติมปัญหาเงินเฟ้อ และสุดท้ายเงินที่พิมพ์ออกมาก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการซื้อขายสินค้าและบริการขั้นพื้นฐานด้วยซ้ำ

ทั้งเวเนซุเอลาและซิมบับเวแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่รุนแรงของการบริหารที่ผิดพลาด ซึ่งกลายเป็นบทเรียนครั้งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน

Deflation กับการสูญเสียความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ บุกร้างจาก “ทศวรรษที่สูญหาย” ของญี่ปุ่น

มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) นักเศรษฐศาสตร์ผู้ทรงอิทธิพลแห่งศตวรรษที่ 20 เคยกล่าวไว้ว่า “วิธีที่ดีที่สุดในการกระตุ้นเศรษฐกิจ คือการที่ประเทศถูกทำลาย” (The best way to grow rapidly is to have the country bombed) คำพูดนี้ฟังดูเหนือจินตนาการ แต่เรื่องนี้กลับเคยเกิดขึ้นจริงในประเทศญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

เศรษฐกิจญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามที่พังยับเยินแทบทุกเมืองถูกทำลายราบเป็นหน้ากลองในฐานะประเทศฝ่ายพ่ายแพ้สงคราม แต่ญี่ปุ่นกลับพลิกสถานการณ์จากประเทศที่แทบไม่มีทรัพยากรเหลืออยู่ กลายเป็น “ปาฏิหาริย์ทางเศรษฐกิจ” ขึ้นมาได้อย่างเหลือเชื่อ ภายในเวลาเพียง 23 ปี (พ.ศ. 2488-2511 หรือช่วง ค.ศ. 1945-1968) ญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมาอย่างรวดเร็วจนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก และยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องไปจนถึงช่วงปลายทศวรรษ 1980s

ในยุคทองทางเศรษฐกิจ ญี่ปุ่นเติบโตด้วยอุตสาหกรรมและนวัตกรรมใหม่ๆ จากอุตสาหกรรมพื้นฐาน เช่น การทอผ้า ผลิตเครื่องจักรขนาดเล็ก หลอดไฟ พัฒนาไปสู่การผลิตสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูง ทั้งรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้บริษัทญี่ปุ่นครองตลาดโลกในหลายสินค้าและกลายเป็นผู้ส่งออกสำคัญของโลก

แต่ในช่วงทศวรรษ 1980s (พ.ศ. 2523-2532) เศรษฐกิจญี่ปุ่นเผชิญความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จากข้อตกลง Plaza Accord ซึ่งสหรัฐอเมริกาบังคับให้ญี่ปุ่นปรับเพิ่มค่าเงินเยน ทำให้สินค้าญี่ปุ่นแพงขึ้นในตลาดโลก บริษัทยักษ์ใหญ่หลายแห่งจำเป็นต้องย้ายฐานผลิตมายังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้เศรษฐกิจจะยังเติบโตต่อเนื่องจากตลาดอสังหาริมทรัพย์และหุ้นที่ขยายตัว แต่ความมั่งคั่งก็กลับกลายเป็น “ฟองสบู่” ที่แตกกระจายในปี 2534

ภาวะฟองสบู่แตกส่งผลให้ราคาทรัพย์สินตกต่ำลงอย่างรุนแรง สถาบันการเงินจำนวนมากต้องแบกรับหนี้เสียมหาศาล แม้รัฐบาลและธนาคารกลางญี่ปุ่น (BOJ) จะพยายามอย่างหนัก แต่ก็ไม่สามารถฟื้นคืนความเชื่อมั่นให้เศรษฐกิจได้

³ ที่มาข้อมูล : www.economicshelp.org/blog/390/inflation/hyper-inflation-in-zimbabwe

ความไม่มั่นใจนี้ส่งผลให้คนญี่ปุ่นลดการบริโภคลง เช่นเดียวกันกับบริษัทต่าง ๆ ที่ปรับลดการลงทุนลง เพราะสินค้าขายไม่ออก ธุรกิจต้องลดราคาลง จนทำให้เศรษฐกิจเริ่มเข้าสู่ภาวะ "เงินฝืด" กลายเป็นวงจรปัญหาเศรษฐกิจที่กินเวลานานสิบปี

เศรษฐกิจญี่ปุ่นในช่วงปี 2533-2542 จึงถูกเรียกว่า **"ทศวรรษที่สูญหาย"** (The Lost Decade) จากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่ำ อัตราว่างงานที่สูงขึ้น รายได้ที่แทบไม่เพิ่ม แม้ว่าธนาคารกลางญี่ปุ่นจะลดดอกเบี้ยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจนอัตราดอกเบี้ยเหลือแค่ 0% ในปี 2542 แต่ก็ไม่เป็นผล ในปี 2559 ธนาคารกลางญี่ปุ่นจึงต้องใช้นโยบายอัตราดอกเบี้ยติดลบเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ⁴ โดยประกาศลดอัตราดอกเบี้ยจาก 0% เป็น -0.1%

ในช่วงปลายทศวรรษ 2010s เศรษฐกิจญี่ปุ่นเริ่มกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง โดยเป็นผลมาจากนโยบายปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจครั้งใหญ่ภายใต้ "Abenomics" ที่เริ่มมาตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ ที่เมื่อ

ผสมกับนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายนโยบายเศรษฐกิจญี่ปุ่นจึงเริ่มกลับมาคึกคักอีกครั้ง

ล่าสุดเดือนมีนาคม 2567 ธนาคารกลางญี่ปุ่นประกาศปรับขึ้นดอกเบี้ยจาก -0.1% เป็นระดับ 0% ถึง 0.1% ซึ่งนับเป็นการประกาศขึ้นดอกเบี้ยครั้งแรกในรอบ 17 ปี และปิดฉากยุคอัตราดอกเบี้ยนโยบายติดลบที่ดำเนินมาต่อเนื่องมากกว่า 8 ปี

อย่างไรก็ตาม ธนาคารกลางญี่ปุ่นต้องเผชิญความท้าทายใหม่ นั่นคือการรักษาสมดุลระหว่างกระตุ้นเศรษฐกิจ และควบคุมเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นจากค่าเงินเยนที่อ่อนค่าลง ซึ่งกระทบต่อราคาสินค้านำเข้า เช่น พลังงาน และอาหาร ทำให้ค่าครองชีพของประชาชนเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ภาวะเงินฝืดอันยาวนานและรุนแรงเช่นนี้คงไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งในประวัติศาสตร์โลก บทเรียนจากญี่ปุ่นจึงมีคุณค่าอย่างมากสำหรับประเทศอื่นในการเรียนรู้และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำรอยกับญี่ปุ่น

ในช่วง “ทศวรรษที่สูญหาย” ญี่ปุ่นเผชิญภาวะเงินฝืดทำให้ค่าจ้างและกำลังซื้อแทบไม่เพิ่มขึ้นเลย ส่งผลให้เศรษฐกิจซบเซา

ที่มา: REUTERS

⁴ อย่างไรก็ตาม ธนาคารกลางญี่ปุ่นไม่ใช่ธนาคารกลางแห่งแรกที่ใช้ดอกเบี้ยนโยบายติดลบ ก่อนหน้านั้นในปี 2557 ธนาคารกลางยุโรปเคยประกาศดอกเบี้ยนโยบายติดลบเพื่อรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจในยุโรปมาก่อนแล้ว

การต่อคิวเติมน้ำมันในเมือง Portland รัฐ Oregon ที่สหรัฐอเมริกา ในปี 2516 จากการจำกัดปริมาณการเติมน้ำมันต่อคัน เพราะปริมาณน้ำมันในตลาดโลกลดลง

ภาพ : REUTERS

Stagflation ภาวะเงินเฟ้อ ท่ามกลางเศรษฐกิจ ที่ถดถอย บุหรี่เงิน “เงินเฟ้อ ที่ไม่เกิดขึ้นบ่อย” ของสหรัฐอเมริกา และ สหราชอาณาจักร

ในช่วงทศวรรษ 1970s (พ.ศ. 2513-2522) สหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร ได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เคยมีมาก่อน ที่เรียกว่า "Stagflation" นั่นก็คือ ภาวะที่เศรษฐกิจแย่ คนตกงานเยอะ แต่เงินเฟ้อกลับสูงขึ้น ซึ่งทำให้นักเศรษฐศาสตร์ต้องเกาหัวด้วยความฉงน เพราะเป็นเหตุการณ์ที่สวนทางกับทฤษฎีที่เคยเรียนรู้อยู่มาว่า เงินเฟ้อสูงมักจะเกิดขึ้นตอนเศรษฐกิจเติบโตดี คนมีเงินจับจ่ายใช้สอยมาก ราคาสินค้าและบริการจึงสูงขึ้นตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น

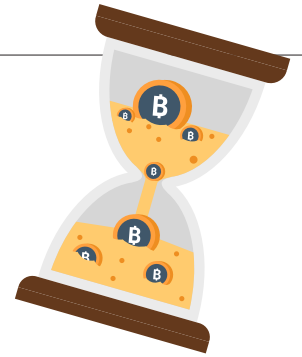
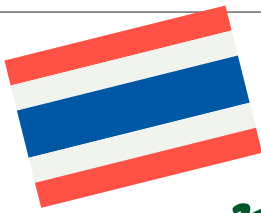
สาเหตุของ Stagflation ในครั้งนั้น มีจุดเริ่มมาจากวิกฤตน้ำมัน (oil shock) ที่กลุ่มประเทศ OPEC พร้อมใจกันลดการส่งออกน้ำมัน ทำให้ปริมาณน้ำมัน (supply) ในตลาดโลกลดลง และราคาน้ำมันพุ่งทะยานสูงขึ้น จนกระทบต้นทุนการผลิตและทำให้ราคาสินค้าต่าง ๆ แพงขึ้น และ จุดชนวน Stagflation ขึ้นในสหรัฐฯ ทำให้ประชาชนบริโภคน้อยลง บริษัทลดการผลิต และปลดคนงานออก และทำให้เศรษฐกิจถดถอยในที่สุด

Stagflation ถือเป็นปัญหาที่ "น่าปวดหัว" ทั้งสำหรับรัฐบาลและธนาคารกลาง และเป็นโจทย์ที่ยากและซับซ้อนในการดูแลเศรษฐกิจและเสถียรภาพราคา เพราะการใช้วิธีการแบบเดิมมีความเสี่ยงที่จะเกิดผลข้างเคียงที่ไม่ต้องการ และซ้ำเติมปัญหาที่มีอยู่ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในสหรัฐฯ ที่มาตรการของรัฐบาลเพื่อประคับประคองเศรษฐกิจ และการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางสหรัฐฯ (Fed) เพื่อจูงใจให้เกิดการใช้จ่ายและลงทุน ทำให้ปัญหาเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น (เคยสูงถึง 13.5% ในปี 2523) และต่อมา เมื่อ Fed ทายอยปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยจนขึ้นไปสูงถึงเกือบ 20% ในปี 2524 เพื่อเร่งจัดการกับเงินเฟ้อ ก็ทำให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ หดตัวลงมาพูดได้ว่า ไม่ว่าจะเลือกทางไหนก็เจ็บ! โดยสหรัฐฯ ต้องใช้เวลาที่ยาวนานหลายปีในการแก้วิกฤตครั้งนั้น

บทเรียนวิกฤตเงินเฟ้อที่กล่าวมา ไม่ว่าจะเป็น Hyperinflation, Deflation หรือ Stagflation สะท้อนให้เห็นบทเรียนหนึ่งที่สำคัญ นั่นก็คือ การดูแลเงินเฟ้อซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไม่ได้มีสูตรตายตัว และการดูแลเงินเฟ้อมีความท้าทายมากขึ้นในโลกปัจจุบันที่ซับซ้อนและเปลี่ยนเร็ว ฉะนั้น การเข้าใจว่าเงินเฟ้อแบบไหนที่เป็นปัญหาและน่ากังวล จึงสำคัญกว่าการยึดติดกับมาตรวัดเพียงอย่างเดียว การมองย้อนกลับไปที่บทเรียนจากบทเรียนของประเทศอื่น ๆ ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้เราตัดสินใจได้ดีขึ้นในอนาคต

นอกจากนี้ เมื่อทุกท่านเข้าใจเงินเฟ้อแบบต่างๆ มากขึ้นแล้ว คงทำให้สบายใจได้ว่าเงินเฟ้อไทยที่อยู่ในระดับต่ำตอนนี้ ไม่ได้เข้าข่ายวิกฤตทั้งหมดที่กล่าวมา โดยเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับต่ำ เป็นผลมาจากปัจจัยด้านอุปทาน ที่ต้นทุนสินค้าบางประเภทลดลงเท่านั้น ที่สำคัญ ธปท. ยังคงดูแลเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับบริบทเศรษฐกิจของไทยในแต่ละช่วงเวลาอยู่เสมอ

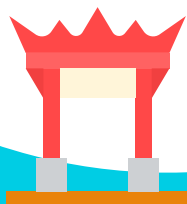
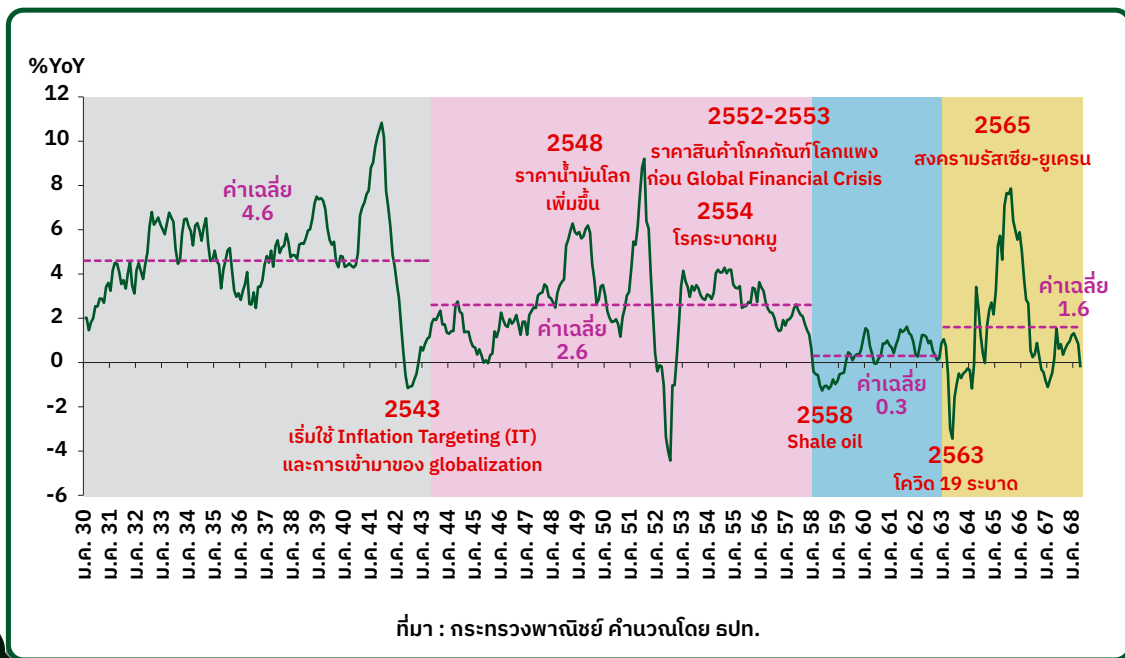

ย้อนอดีตเงินเพื่อไทย มีเรื่องราวอะไรซ่อนอยู่?

หากย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์เงินเพื่อไทย จะเห็นว่าเคยมีทั้งช่วงที่เงินเฟ้อสูงและต่ำแตกต่างกันไป ในแต่ละช่วงเวลา บทความนี้จะชวนผู้อ่านทุกท่านนั่งไทม์แมชีนย้อนเวลากลับไปทำความรู้จักกับเงินเพื่อไทย ปัจฉัยและบริบททางเศรษฐกิจแบบไหนที่ทำให้เงินเพื่อไทยในอดีตเกิดการเปลี่ยนแปลง

หากย้อนกลับไปประมาณ 40 ปี เราอาจแบ่งอัตราเงินเพื่อไทยออกได้เป็น 4 ช่วงตามระดับเงินเฟ้อที่เปลี่ยนไปตามบริบทเศรษฐกิจสำคัญในแต่ละช่วง

ช่วงที่หนึ่ง : เงินเฟ้อสูง ก่อนใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ

ในช่วงก่อนปี 2543 ที่ไทยยังไม่ได้ใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (inflation targeting) **ไทยใช้การบริหารอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ซึ่งสอดคล้องกับประเทศส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการดูแลเงินเฟ้อมากนัก** แต่มุ่งเน้นไปที่การกำหนดเป้าหมายปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ (money supply) หรือการบริหารอัตราแลกเปลี่ยน (exchange rate management) มากกว่า ทำให้ระดับเงินเฟ้อของโลกและไทยในช่วงนี้สูงที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงเวลาอื่น ๆ โดยเงินเฟ้อไทยเคยเฉลี่ยสูงถึง 4.6%

ในช่วงเวลาดังกล่าว ภาคธุรกิจยังไม่มีตัวเลขทางการไว้ใช้ในการอ้างอิง และธนาคารกลางไม่ได้ประกาศว่าจะออกมาดูแลให้เงินเฟ้อเพิ่มขึ้นหรือลดลงมาอยู่ในระดับไหน ทำให้การยึดเหนี่ยวเงินเฟ้อคาดการณ์ (inflation expectation) ทำได้ไม่ดีนัก การตั้งราคาสินค้าและขึ้นค่าจ้างในแต่ละปีจึงขึ้นอยู่กับเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นจริงในอดีตมากกว่า ตัวอย่างเช่น หากปีที่แล้วเงินเฟ้อสูงขึ้น 10% ธุรกิจก็อาจจะขึ้นราคาและค่าจ้างสำหรับปีนี้อีก 10% ทำให้ราคาสินค้าและค่าจ้างเพิ่มขึ้น

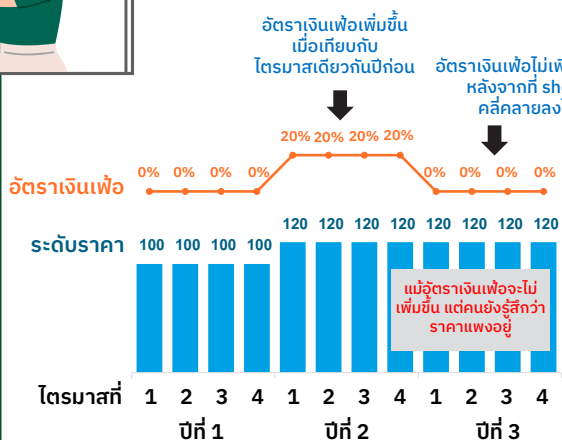
ต่อเนื่องไปอีก ฉะนั้น เวลาที่เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้น (shock) จึงมักจะสูงค้างต่อเนื่องเป็นเวลานาน

นอกจากนี้ ไทยยังมีปัจจัยเฉพาะที่ขับเคลื่อนระดับเงินเฟ้อในประเทศด้วย นั่นก็คือ การเร่งลงทุนที่เกินตัว โดยพึ่งพาเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ทำให้ไทยมีหนี้ต่างประเทศในระดับที่สูง เศรษฐกิจขยายตัวร้อนแรง และสุดท้ายนำมาสู่เหตุการณ์ฟองสบู่แตกในตลาดอสังหาริมทรัพย์ และกลายเป็นวิกฤตทางการเงินในปี 2540 (วิกฤตต้มยำกุ้ง) ซึ่งทำให้เงินบาทอ่อนค่ารุนแรงและอัตราเงินเฟ้อสูงมากกว่า 10%

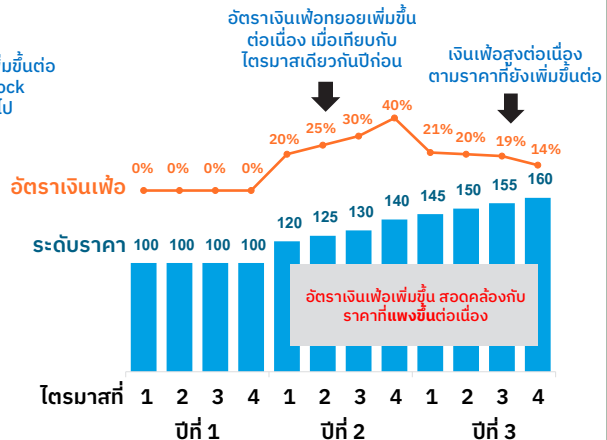
อย่างไรก็ดี ไทยไม่ได้เป็นประเทศเดียวที่เงินเฟ้อสูง ในช่วงนี้ทำให้หลายประเทศเริ่มตระหนักว่า การที่เงินเฟ้อสูงจนเกินไปมีข้อเสียตามมา ไม่ว่าจะเป็น (1) **การบั่นทอนกำลังซื้อของประชาชน** ทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมากขึ้นเพื่อซื้อสินค้าจะได้มีคุณภาพชีวิตเท่าเดิม และปัญหายังจะรุนแรงขึ้น หากค่าจ้างหรือรายได้โตช้ากว่าเงินเฟ้อมาก ๆ (2) **ความผันผวนของเงินเฟ้อ** ซึ่งการขึ้น ๆ ลง ๆ ของเงินเฟ้อ ทำให้ครัวเรือนและภาคธุรกิจวางแผนการบริโภคและการลงทุนได้ยากขึ้น โดยเฉพาะในระยะยาว ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจที่ต้องการลงทุนสร้างโรงงานจะกำหนดราคาขายสินค้าคาดการณ์รายได้และจุดคุ้มทุนได้ยาก เพราะต้นทุนและราคา

ระดับราคาและอัตราเงินเฟ้อ

กรณีเงินเฟ้อไม่สูงค่างาน

กรณีเงินเฟ้อสูงค่างาน

ที่ผันผวนและไม่มีเสถียรภาพ และ (3) ความเสี่ยงที่เงินเฟ้อจะสูงขึ้นและสูงค้ำงนานในกรณีที่เกิด shock เพิ่มขึ้น จนบางประเทศต้องเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อรุนแรง หรือที่เรียกว่า Hyperinflation เช่น บราซิล ในช่วงต้นปี 2533 ที่เงินเฟ้อสูงกว่า 70% หรือเวเนซุเอลา ในปี 2561 ที่เงินเฟ้อสูงถึง 80,000-100,000% (อ่านบทความ “เรื่องเล่าวิกฤตเงินเฟ้อในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเงินโลก” ได้ที่หน้า 28) ซึ่งสถานการณ์เงินเฟ้อที่สูงต่อเนื่องยาวนานในลักษณะนี้ เป็นสิ่งที่ธนาคารกลางทั่วโลกไม่อยากจะเจอและพยายามป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น

เงินเฟ้อสูงค้ำงนาน (Persistent Inflation) เป็นอย่างไร

เงินเฟ้อที่สูงค้ำงนาน คือ เงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าปัจจัยที่ทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้นในครั้งแรกได้หมดลงแล้ว ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเกิด oil shock ที่ทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้น แต่เมื่อราคาน้ำมันไม่ได้เพิ่มขึ้นต่อแล้ว สินค้าอื่นๆ ยังคงปรับราคาเพิ่มขึ้นต่อ ทำให้อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นต่อเนื่อง

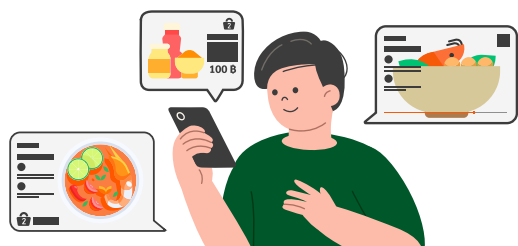
ทั้งนี้ อัตราเงินเฟ้อที่สูงค้ำงนาน จะสะท้อนระดับราคาที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องด้วย หากจะอธิบายให้เข้าใจง่ายขึ้นควรพิจารณาแยกเป็นระดับราคา กับระดับของเงินเฟ้อ โดยอัตราเงินเฟ้อเป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงราคาเทียบกับปีก่อน หรือ 12 เดือนก่อนหน้า ดังนั้น เมื่อมี shock ที่ทำให้ระดับราคาเพิ่มขึ้นเพียงหนึ่งครั้ง อัตราเงินเฟ้อจะสูงขึ้นและค้ำงอยู่ที่ระดับนั้นไป 12 เดือน แม้ว่าระดับราคาจะไม่ได้เปลี่ยนแปลงอีกเลย แต่สำหรับเงินเฟ้อที่สูงค้ำงนานในช่วง high inflation regime จะหมายถึงระดับของเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนระดับราคาที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องด้วยนั่นเอง

ช่วงที่สอง : จุดเริ่มต้นของการมีเสถียรภาพด้านราคา

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2543 ไทยได้นำกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินนโยบายการเงินหลังเปลี่ยนจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ มาเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว โดยเริ่มจากกำหนดให้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานที่ 0-3.5% เป็นกรอบเป้าหมายก่อนจะมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป จนปัจจุบัน ใช้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปที่ 1-3% เป็นกรอบเป้าหมาย

การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อที่เป็นตัวเลขชัดเจนช่วยให้ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจทราบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จะมีการดูแลเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่กำหนดภายในช่วงเวลาที่เหมาะสม ดังนั้น เมื่อมี shock เข้ามากระทบ ทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องชั่วคราวและสามารถคลี่คลายไปได้เอง อัตราเงินเฟ้อก็จะสามารถปรับลดลงมาได้ภายในระยะเวลาไม่นาน เพราะประชาชนมีความเชื่อมั่นว่า ธปท. จะดูแลอัตราเงินเฟ้อให้กลับมายู่ในกรอบได้ จึงตัดสินใจตั้งราคาและค่าจ้างจากกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อที่กำหนดไว้ ซึ่งไม่เพียงแต่ไทยเท่านั้น แต่ประเทศต่างๆ ก็เริ่มนำกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อมาใช้กันอย่างแพร่หลายในช่วงเวลานี้เช่นกัน ทำให้ภาพรวมของเงินเฟ้อทั่วโลกลดต่ำลง

นอกจากนี้การเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการเข้าร่วมเป็นสมาชิก World Trade Organization (WTO) ของจีนและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ยังทำให้ประเทศต่างๆ นำเข้าสินค้าราคาถูกจากจีนมากขึ้น รวมถึงมีการย้ายฐานการผลิตไปใช้แรงงานราคาถูกในประเทศที่กำลังพัฒนาด้วย ทำให้โลกมีความเชื่อมโยงทางการค้าและเทคโนโลยีมากขึ้น การผลิตสินค้ามีประสิทธิภาพดีขึ้น การแข่งขันรุนแรงขึ้น และต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าถูกลง ซึ่งส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อโลกปรับลงมาอยู่ในระดับต่ำ ที่ 4.1% จาก 19.4% ในช่วงก่อนปี 2543 ขณะที่อัตราเงินเฟ้อในบ้านเราก็ตกลงมาอยู่ที่เฉลี่ยประมาณ 2.6% เช่นกัน และเศรษฐกิจขยายตัวได้ดีที่เฉลี่ย 4.2%

ในช่วงเวลาดังกล่าว มีหลายเหตุการณ์เกิดขึ้น เช่น สงครามระหว่างอิรักและสหรัฐฯ ในปี 2548 วิกฤตการเงินโลกในสหรัฐฯ ในปี 2552 และโรคระบาดในหมู เมื่อปี 2554 แต่จะสังเกตได้ว่า แม้ shock เหล่านี้จะส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น และมีการส่งผ่านต้นทุนไปยังราคาสินค้าอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าโดยสารสาธารณะ และราคาอาหารสำเร็จรูปบ้าง แต่ก็ไม่ได้ส่งผลให้เงินเฟ้อสูงค้างนานเหมือนในอดีต ยกตัวอย่างเช่น หลังสงครามระหว่างอิรักและสหรัฐฯ ในช่วงปี 2546-2548 ที่ราคาน้ำมันโลกเพิ่มขึ้น 250% ในเวลา 3 ปี และในขณะเดียวกัน ก็มีการยกเลิกมาตรการตรึงราคาของภาครัฐที่ทำให้ราคาน้ำมันดีเซลเพิ่มขึ้นจาก 15 บาทต่อลิตร ไปเป็น 27 บาทต่อลิตร แต่เงินเฟ้อที่สูงขึ้นไปแค่ 6% ในปี 2548 ก็สามารถปรับลดลงมาอยู่ในกรอบเงินเฟ้อได้ภายในเวลา 12 เดือน

ทั้งนี้ เงินเฟ้อที่ต่ำลงภายหลังจากการกำหนดกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ที่สำคัญ นั่นก็คือ **เสถียรภาพด้านราคาที่ดีขึ้น** ซึ่งช่วยรักษาอำนาจซื้อของเงินในกระเป๋าของประชาชน อีกทั้งความผันผวนที่น้อยลงยังช่วยให้ครัวเรือนและธุรกิจสามารถวางแผนการบริโภค และการลงทุนได้ดียิ่งขึ้น เพื่อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และยังลดความเสี่ยงที่เงินเฟ้อจะสูงค้างนานเมื่อเกิด shock ขึ้นด้วย

น้ำมันในตลาดโลกเพิ่มขึ้นมาก จนทำให้ราคาน้ำมันโลกในช่วงนั้น ลดลงจาก 110 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล มาอยู่ที่ประมาณ 50 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และยังทำให้ราคาน้ำมันโลกหมดโอกาสที่จะปรับเพิ่มขึ้นมากได้เหมือนในอดีต นอกจากนี้ ราคาล้างงานที่ต่ำลงยังส่งผลให้ต้นทุนการผลิตอาหารและสินค้าเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง รวมทั้งค่าขนส่งลดลงตามไปด้วย ทำให้ราคามวลอาหารสด และราคาสินค้าอื่น ๆ ไม่ได้เพิ่มขึ้นมาก

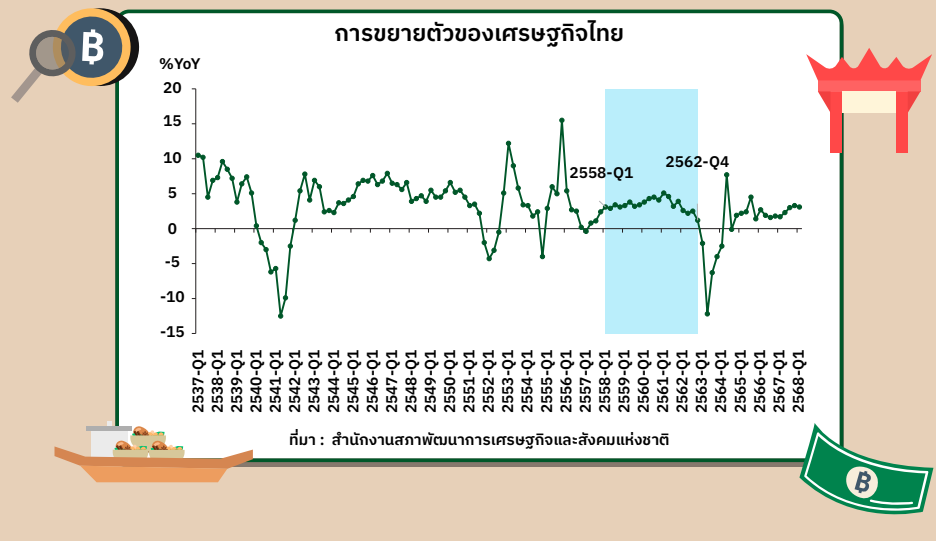
อีกก้าวสำคัญที่เข้ามาเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจและมีผลทำให้เงินเฟ้อโลกและไทยต่ำลงก็คือ การใช้ e-commerce ที่แพร่หลายซึ่งทำให้ผู้ซื้อมีทางเลือกมากขึ้น สามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าต่าง ๆ ได้ง่าย ที่สำคัญการแข่งขันบนช่องทางออนไลน์ที่รุนแรง ยังเป็นการลดอำนาจในการตั้งราคา และกดดันให้ผู้ขายขึ้นราคาสินค้าได้ยาก หรือแม้กระทั่งต้องมีการปรับลดราคาลงมาเพื่อสร้างความได้เปรียบ

ในช่วงเวลานี้ แม้ว่าอัตราเงินเฟ้อไทยจะต่ำต่อเนื่องติดต่อกันเป็นเวลาถึง 5 ปี แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพราะส่วนใหญ่เป็นผลจากปัจจัยทางด้านอุปทานที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลได้เข้ามาทำให้ประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้นและต้นทุนการผลิตลดลง รวมถึงช่วยสนับสนุนการแข่งขัน

ช่วงที่สาม : ปัจจัยด้านอุปทาน ทำให้เงินเฟ้อทั่วโลกต่ำลง

ตั้งแต่ปี 2558-2562 เป็นช่วงที่เงินเฟ้อต่ำทั่วโลกรวมถึงไทย แม้ว่าประเทศต่าง ๆ จะใช้นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย อัตราดอกเบี้ยต่ำ จนถึงกับติดลบในบางประเทศ แต่เงินเฟ้อก็ยังต่ำทั่วโลก สำหรับไทยมีค่าเฉลี่ยเงินเฟ้ออยู่ที่เพียง 0.3% เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่ากรอบเป้าหมายเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยระยะปานกลาง (3-5 ปี) ที่ $2.5 \pm 1.5\%$ และต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อในทุกวันนี้ด้วย สาเหตุหลักมาจากการพัฒนาเทคโนโลยี การขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ถูกกักเก็บอยู่ในชั้นหินดินดาน หรือที่เรียกว่า shale oil ของสหรัฐฯ ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงและอุปทาน

ในช่วงปี 2558-2562 ที่ปัจจัยด้านอุปทานทำให้เงินเฟ้อต่ำทั่วโลก เงินเฟ้อไทยก็อยู่ในระดับต่ำ 5 ปีติดต่อกัน แต่เศรษฐกิจไทยในช่วงดังกล่าวขยายตัวได้ดีต่อเนื่องเฉลี่ยที่ 3.4% แบบไม่สะดุด สะท้อนว่าเงินเฟ้อไทยที่อยู่ในระดับต่ำ ก็ไม่ได้สะท้อนถึงเศรษฐกิจที่อ่อนแอเสมอไป

ในภาคธุรกิจซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคในภาพรวม ฉะนั้นเงินเฟ้อที่ต่ำในช่วงเวลาดังกล่าว จึงกลับช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และจะสังเกตว่าเศรษฐกิจไทยในช่วงดังกล่าวขยายตัวได้ดีต่อเนื่องเฉลี่ยที่ 3.4% แบบไม่สะดุดซึ่งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน ที่แสดงให้เห็นว่า อัตราเงินเฟ้อไทยที่อยู่ในระดับต่ำไม่ได้สะท้อนถึงเศรษฐกิจที่อ่อนแอเสมอไป

ช่วงที่สี่ : เงินเฟ้อยุคหลังโควิด 19 ปัจจัยด้านอุปทานกลับมาฉุดฉุดอีกครั้ง

ตั้งแต่ปี 2563 ถึงปัจจุบันเป็นช่วงที่ไทยต้องเผชิญกับ shock ที่มากระทบกับเงินเฟ้อโลกค่อนข้างมากทำให้แนวโน้มของเงินเฟ้อมีทั้งช่วงที่สูงขึ้นและต่ำลง การดำเนินนโยบายการเงินที่สอดคล้องกับบริบทในแต่ละช่วงเวลา จึงมีบทบาทที่สำคัญมาก

ในปี 2563 ที่มีการระบาดของโควิด 19 กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงักไปในหลายภาคส่วน ประกอบกับราคาน้ำมันโลกที่ลดลงมาก ทำให้ราคาน้ำมันดีเซลในประเทศลดลงจากลิตรละ 27 บาท เป็น 17 บาท ภายในเวลา 3 เดือน ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อโลกและไทยลดลงมาก โดยเงินเฟ้อติดลบอยู่ที่ -0.85% ซึ่งต่ำกว่ากรอบเป้าหมายเงินเฟ้อที่กำหนดไว้ที่ 1-3%

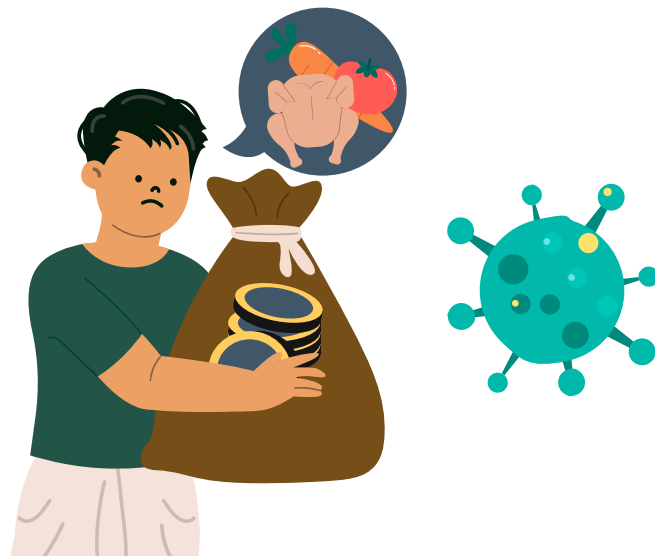
อย่างไรก็ดี ในปี 2564 เงินเฟ้อโลกกลับมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเป็นผลมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เริ่มฟื้นตัวกลับมา ขณะที่ยังมีปัญหาห่วงโซ่อุปทานชะงักงันจากการระบาดของโควิด ทำให้โรงงานต่าง ๆ ยังไม่สามารถกลับมาผลิตได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังมีปัญหาขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบด้วย ยิ่งไปกว่านั้นโลกยังถูกซ้ำเติมจากสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนในปี 2565 ทำให้ราคาสินค้าโภคภัณฑ์โลกสูงขึ้นต่อเนื่อง และทำให้เงินเฟ้อไทยสูงขึ้นตามราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น โดยราคาน้ำมันดีเซลในประเทศขึ้นไปสูงสุดที่ลิตรละ 35 บาท นอกจากนี้ ไทยยังมีปัจจัยเฉพาะภายในประเทศจากโรคโควิดแอฟริกาในหมู ทำให้ราคาเนื้อสัตว์เพิ่มขึ้น และส่งผ่านต้นทุนไปยังราคาอาหารสำเร็จรูปให้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น อัตราเงินเฟ้อไทยจึงปรับสูงขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายปี 2564 และขึ้นไปอยู่ในระดับสูงสุดในเดือนสิงหาคม 2565 ที่ 7.9% ซึ่งถือเป็นระดับที่สูงที่สุดในรอบเกือบ 15 ปี

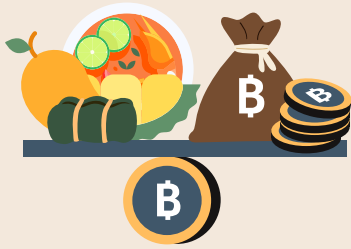
หลังจาก shock ต่างๆ คลี่คลายลง อัตราเงินเฟ้อโลกก็ทยอยปรับลดลง ขณะที่เงินเฟ้อไทยถือว่าสามารถปรับลดลงมาอยู่ในกรอบเป้าหมายที่ 1-3% ได้รวดเร็วกว่าต่างประเทศโดยใช้เวลา

เพียง 7 เดือนเท่านั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยเฉพาะที่ทำให้ผู้ผลิตไม่ต้องเร่งขึ้นราคา ได้แก่ (1) มาตรการตรึงราคาพลังงาน ทั้งน้ำมันและก๊าซหุงต้มเพื่อลดภาระของผู้ประกอบการ และชะลอการส่งผ่านต้นทุนไปยังราคาสินค้าในวงกว้าง (2) ตลาดแรงงานไทยมีความยืดหยุ่น เพราะมีแรงงานต่างด้าว และแรงงานภาคเกษตรที่พร้อมจะเข้ามาเติมเต็มในจุดที่ขาดแคลนได้ ภาคธุรกิจจึงไม่ต้องขึ้นค่าจ้างสูงมาก เพื่อแย่งคนงานเหมือนในต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีบทบาทของนโยบายการเงินไทยที่ต้องดูแลการขยายตัวของเศรษฐกิจและเงินเฟ้อ รวมถึงระบบการเงินไปพร้อมกัน ซึ่งในแต่ละช่วงก็มีการปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการลดดอกเบี้ยไปในระดับที่ต่ำเป็นประวัติการณ์ในปี 2563 ช่วงที่เศรษฐกิจถูกกระทบจากโควิด 19 อย่างหนักหน่วง และการทยอยขึ้นดอกเบี้ยกลับมาในระดับปกติเพื่อป้องกันความเสี่ยงเงินเฟ้อในช่วงที่เงินเฟ้อสูงปี 2565 โดยเป็นการขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ให้กระทบกับเศรษฐกิจที่ค่อย ๆ ฟื้นตัว

อีกประเด็นสำคัญที่อยากจะชี้ให้เห็นก็คือ กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อที่ใช้มาต่อเนื่องกว่า 20 ปี ช่วยให้สามารถยึดเหนี่ยวเงินเฟ้อคาดการณ์ได้ดีและมีส่วนช่วยให้การขึ้นดอกเบี้ยในช่วงปี 2565 ไม่จำเป็นต้องขึ้นแรงและเร็วเกินไปจนกระทบต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ เพราะประชาชนมีความเชื่อมั่นว่าเงินเฟ้อจะสามารถกลับเข้าสู่กรอบได้ในที่สุด เห็นได้จากเงินเฟ้อคาดการณ์ระยะปานกลางของไทยที่ยังคงอยู่ในกรอบเป้าหมาย แม้กระทั่งในช่วงที่เจอ shock จากวิกฤตโควิดและสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน ซึ่งความเชื่อมั่นนี้เอง ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคและผู้ประกอบการไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และไม่ทำให้ภาวะเงินเฟ้อในเวลานั้น ๆ แย่แรงกว่าเดิม

บทเรียนจาก ประวัติศาสตร์เงินเฟ้อไทย

- 1 เงินเฟ้อไทยส่วนใหญ่มักผันแปรไปตามอิทธิพลจากปัจจัยโลกหรือปัจจัยภายนอก โดยมีทั้งที่เป็นวัฏจักรเศรษฐกิจโลก เช่น ราคาน้ำมัน ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ และที่เป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างของโลก เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ การแข่งขันที่สูงขึ้นในยุค e-commerce ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
- 2 ความรุนแรงของผลกระทบจะขึ้นอยู่กับปัจจัยเฉพาะของไทยด้วย เช่น มาตรการดูแลราคาของภาครัฐ และโครงสร้างตลาดแรงงานที่มีความยืดหยุ่น
- 3 ปัจจัยภายในประเทศที่ส่งผลต่อเงินเฟ้อส่วนใหญ่เป็นด้านอุปทาน เช่น โรคระบาดหมู ภัยแล้ง น้ำท่วม
- 4 คาดการณ์เงินเฟ้อของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทิศทางเงินเฟ้อ เพราะมุมมองของผู้บริโภคและผู้ประกอบการมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่าย การลงทุน การผลิต และการกำหนดราคา และค่าจ้างในระยะข้างหน้า

ล่าสุด ในปี 2567 อัตราเงินเฟ้อไทยลดลงมาอยู่ในระดับต่ำที่ 0.4% และคาดว่าจะยังต่ำต่อเนื่องไปจนถึงปี 2568 และ 2569 จากราคาพลังงานเป็นหลัก โดยเฉพาะในช่วงนี้ที่ราคาน้ำมันโลกเผชิญแรงกดดันและความวิตกกังวลจากนโยบายการค้าของสหรัฐฯ แต่เงินเฟ้อไทยที่ต่ำนี้ก็ไม่ได้สะท้อนเศรษฐกิจที่อ่อนแอ เพราะราคาสินค้าไม่ได้ปรับลดลงในวงกว้าง และยังมีหลายสินค้าที่ราคายังคงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เงินเฟ้อที่ต่ำก็มีส่วนช่วยบรรเทาภาระค่าครองชีพไม่ให้ออกสูงขึ้นไปอีก โดยราคาสินค้าที่จำเป็นบางส่วน เช่น เนื้อสัตว์ น้ำมันพืช และน้ำมันเชื้อเพลิงยังสูงกว่าช่วงก่อนโควิด 19 อยู่ประมาณ 20% เลยทีเดียว (อ่านเพิ่มเติมได้ที่บทความ “ปลดล็อกความเข้าใจ เงินเฟ้อไทยทำไมถึงต่ำ” หน้า 40) จะว่าไปแล้วเงินเฟ้อในช่วงนี้ ก็เป็นสถานการณ์ที่มีความคล้ายคลึงกับเงินเฟ้อในช่วงที่สาม ซึ่งเป็นช่วงที่เงินเฟ้อต่ำต่อเนื่องจากปัจจัยด้านอุปทาน

จากภาพรวมเงินเฟ้อไทยในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาคงทำให้ได้เห็นแล้วว่า ท่ามกลางโลกที่เชื่อมต่อกันทางด้านเศรษฐกิจและการค้านั้น เงินเฟ้อถือเป็นปรากฏการณ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเราหวังว่าความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวขับเคลื่อนเงินเฟ้อในบทความนี้ จะมีส่วนช่วยให้ทุกท่านสามารถตรวจจับสัญญาณเศรษฐกิจในระยะข้างหน้า ที่เต็มไปด้วยความท้าทายและความไม่แน่นอน โดยเฉพาะจากปัญหาภูมิรัฐศาสตร์และความตึงเครียดจากนโยบายการค้าของประเทศเศรษฐกิจหลักได้ เพื่อที่จะได้เตรียมรับมือกับผลกระทบจากเงินเฟ้อและเศรษฐกิจได้อย่างทันท่วงที

เรื่อง : อัญชลี ศิริชนะเรณีย์

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายนโยบายการเงิน

มีประสบการณ์ทำงานด้านนโยบายการเงิน และการกำกับสถาบันการเงิน ปัจจุบันดูแลงานด้านเงินเฟ้อ การประเมินภาวะเงินเฟ้อประมาณการ และวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจนโยบายการเงิน

ปลดล็อกความเข้าใจ เงินเฟ้อไทย ทำไมถึงต่ำ

“เงินเฟ้อ” เป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญทางเศรษฐกิจที่ถูกพูดถึงบ่อยครั้งในช่วงที่ผ่านมา ตั้งแต่ปรากฏการณ์เงินเฟ้อสูงทั่วโลกในปี 2565 ที่ส่งผลให้ค่าครองชีพของครัวเรือนและต้นทุนของผู้ประกอบการสูงขึ้น โดยอัตราเงินเฟ้อทั่วไปของไทยเอง ขึ้นไปแตะระดับที่เกือบ 8% ในเดือนสิงหาคม 2565 จากระาคาน้ำมันเชื้อเพลิงและอาหารสดเพิ่มขึ้นกว่า 40% แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะหลังมานี้ เงินเฟ้อไทยทยอยปรับลดลงต่อเนื่อง โดยปัจจุบันมีระดับที่ค่อนข้างต่ำและขอบล่างของกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ การดูแลเงินเฟ้อให้เหมาะสม จึงถือเป็นความท้าทายสำคัญของธนาคารกลางทั่วโลกที่มีหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพด้านราคา

เงินเฟ้อแบบใดเรียกว่า “เหมาะสม”?

ตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ **เงินเฟ้อแบบอ่อน (mild inflation) ที่ไม่เกิน 3% และไม่ผันผวนมาก จะช่วยเอื้อให้เศรษฐกิจโตได้ดี** เพราะเงินเฟ้อที่สูงหรือผันผวนเกินไป จะเป็นอุปสรรคต่อประชาชนและธุรกิจในการตัดสินใจและวางแผนการบริโภค การออมเงิน และการลงทุน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ดังนั้น ในการดำเนินนโยบายการเงิน ธนาคารกลางจึงมุ่งรักษาเสถียรภาพราคา โดยดูแลเงินเฟ้อให้ “ไม่สูงหรือต่ำเกินไป” (ขึ้นอยู่กับกรอบเงินเฟ้อเป้าหมายที่แต่ละประเทศกำหนดไว้ โดยจะสอดคล้องกับโครงสร้างและศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจ)

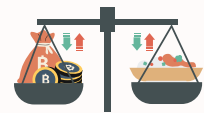
สำหรับประเทศไทยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ดำเนินนโยบายการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพด้านราคาโดยการดูแลให้เงินเฟ้อในระยะปานกลาง (ประมาณ 3-5 ปี) อยู่ในกรอบเป้าหมายที่ 1-3% ซึ่งที่ผ่านมา เรียกได้ว่า **ไทยมีเสถียรภาพด้านราคาที่ดี โดยค่าเฉลี่ยของอัตราเงินเฟ้อในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา อยู่ที่ประมาณ 2%** และในช่วงที่เงินเฟ้อสูงมาก สถานการณ์ก็สามารถคลี่คลายได้เร็ว โดยในช่วงเงินเฟ้อสูงปี 2565 ที่ผ่านมา เงินเฟ้อไทยกลับเข้ามาอยู่ในกรอบได้ในระยะเวลาเพียง 7 เดือน ซึ่งเร็วกว่าประเทศส่วนใหญ่ที่เงินเฟ้อในปัจจุบัน (ต้นปี 2568) ยังคงค้างอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงกว่าประมาณ 3%

อย่างไรก็ดี ตั้งแต่กลางปี 2566 เป็นต้นมา เงินเฟ้อไทยมีระดับต่ำเป็นอันดับต้นๆ ของโลก และมีช่วงที่เงินเฟ้อไทยติดลบด้วยซ้ำ ซึ่งแม้ว่าในช่วงนี้เงินเฟ้อจะทยอยปรับเพิ่มขึ้นมาแล้ว จนอยู่ในกรอบเป้าหมายตั้งแต่ปลายปี 2567 แต่ระดับเงินเฟ้อต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ 2568 ที่ 1.1% ยังเรียกได้ว่าค่อนข้างต่ำ ติดขอบล่างของกรอบเป้าหมาย จึงอาจทำให้เกิดคำถามตามมาว่า อะไรคือสาเหตุที่ทำให้เงินเฟ้อไทยต่ำ? ถ้าเงินเฟ้อต่ำแบบนี้จะน่ากังวลหรือไม่? แล้วธนาคารกลางควรดูแลเงินเฟ้อได้อย่างไร?

เสถียรภาพด้านราคา Price Stability คืออะไร?

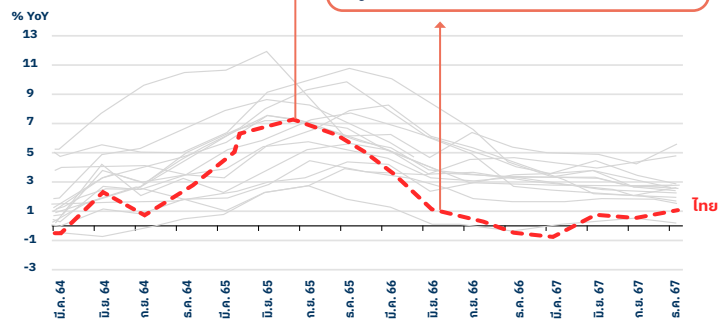
ระดับราคาสินค้าและบริการที่ไม่เปลี่ยนแปลงเร็วเกินไป ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับภาคธุรกิจในการวางแผนการผลิตและการลงทุน รวมถึงเอื้อให้ประชาชนสามารถวางแผนการใช้จ่ายและการออมเงินได้อย่างเหมาะสม

อัตราเงินเฟ้อทั่วไปของไทยและต่างประเทศ

ปี 2565 ไทยเผชิญกับเงินเฟ้อสูง โดยในเดือนสิงหาคมได้ขึ้นไปแตะจุดสูงสุดที่ 8%

ในช่วงตั้งแต่กลางปี 2566 เงินเฟ้อไทยอยู่ในระดับที่ต่ำเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก

ที่มา : CEIC และกระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ

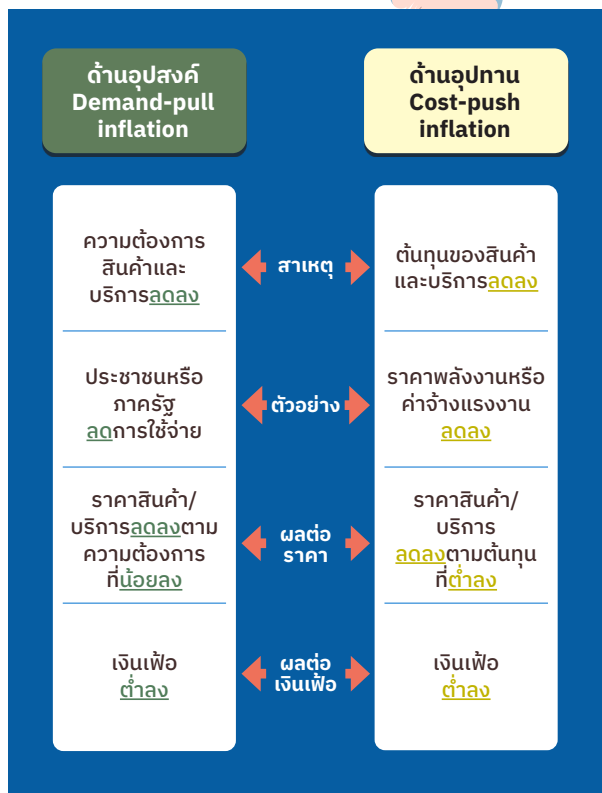
ข้อมูล 15 ประเทศ ได้แก่ ไทย (เส้นประ) ออสเตรเลีย บราซิล แคนาดา จีน สหราชอาณาจักร สหภาพยุโรป อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ สหรัฐฯ เวียดนาม

เพราะเหตุใดไทยจึงมี “เงินเฟ้อต่ำ”?

โดยปกติแล้ว ปัจจัยที่จะส่งผลทำให้อัตราเงินเฟ้อลดลง เกิดขึ้นได้จากทั้งปัจจัยด้านอุปสงค์ที่ราคาสินค้าอาจปรับลดลง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการสินค้าและบริการที่น้อยลง และปัจจัยด้านอุปทาน ซึ่งอาจมาจากการลดลงของราคาสินค้าและบริการตามต้นทุนการผลิต (เช่น ค่าแรง ราคาวัตถุดิบ) หรือตามปริมาณสินค้าและบริการในตลาดที่เพิ่มขึ้น เช่น ผลบวกจากเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าที่ดีขึ้น หรือการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นจากการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ

เปรียบเทียบเงินเฟ้อ

ที่เกิดจากปัจจัย ด้านอุปสงค์ และด้านอุปทาน

ในกรณีของไทย สาเหตุสำคัญที่ทำให้เงินเฟ้อต่ำในช่วงที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นผลมาจากปัจจัยด้านอุปทาน อาทิ ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ลดลง มาตรการลดค่าครองชีพของภาครัฐ เช่น การอุดหนุนค่าไฟฟ้า และราคาน้ำมัน รวมถึงสภาพอากาศที่ส่งผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตร

นอกจากนี้ ปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจไทยยังส่งผลให้เงินเฟ้อไทยต่ำ จากการที่ไทยเป็นเศรษฐกิจเปิดที่มีการส่งออกและนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศในปริมาณมาก ซึ่งอาจทำให้ผู้ประกอบการปรับขึ้นราคาได้ยากเพราะมีสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าไทยต่อเนื่อง โดยเฉพาะสินค้าราคาถูกจากประเทศจีน นอกจากนี้ตลาดแรงงานไทยยังมีความยืดหยุ่นสูง เนื่องจากไทยมีการพึ่งพาแรงงานต่างด้าว อีกทั้งแรงงานไทยเองยังสามารถโยกย้ายระหว่างภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้ เช่น จากภาคการเกษตรไปยังภาคบริการจึงทำให้ตลาดแรงงานไทยไม่ค่อยมีความตึงตัว จนทำให้เกิดแรงกดดันด้านค่าจ้าง โดยสังเกตได้ว่าในช่วงหลังวิกฤตโควิด ค่าจ้างแรงงานไม่ได้ปรับเพิ่มขึ้นเร็วเหมือนที่หลายประเทศเผชิญจนทำให้เงินเฟ้อสูงค้างนาน

เงินเฟ้อต่ำ น่ากังวลจริงไหม?

หากพูดถึงเรื่องเงินเฟ้อต่ำ หลายคนคงอาจกังวลใจเมื่อนึกไปถึงเหตุการณ์วิกฤตการเงินในช่วงทศวรรษ 1990 (หรือช่วงปี 2533-2542) ในญี่ปุ่น ซึ่งนำไปสู่ “ภาวะเงินฝืด” และ “เศรษฐกิจถดถอย” เหตุการณ์ดังกล่าวในญี่ปุ่นส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและธุรกิจเป็นอย่างมาก ทำให้ความต้องการบริโภคและลงทุนมีน้อยลง (ปัญหาด้านอุปสงค์) ซึ่งภาวะเงินฝืดหรือเงินเฟ้อที่ติดลบต่อเนื่องอย่างรุนแรงเช่นนี้ย่อมส่งผลย้อนกลับมาซ้ำเติมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและภาคการผลิต เนื่องจากในช่วงที่เกิดภาวะเงินฝืด ประชาชนและผู้ประกอบการมักจะคาดการณ์ว่าราคาสินค้าและบริการอาจลดลงต่อเนื่องอีกในอนาคต ทำให้เกิดการชะลอทั้งการใช้จ่ายและการลงทุนมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ภาวะเงินฝืดที่เคยเกิดในญี่ปุ่นนั้น เป็นคนละบริบทกับเงินเฟ้อที่ต่ำของไทยโดยสิ้นเชิง โดยปัญหาเงินเฟ้อต่ำในญี่ปุ่นเกิดจากปัญหาด้านอุปสงค์ แต่เงินเฟ้อต่ำในไทยไม่ได้สะท้อนปัญหาอุปสงค์ที่อ่อนแอ โดยในปีที่ผ่านมา การบริโภคของภาคเอกชนยังขยายตัวได้ที่ 4.4% ในทางกลับกัน เงินเฟ้อที่ต่ำในไทยมาจากปัจจัยด้านอุปทานเป็นหลัก ซึ่งมักไม่น่ากังวลเนื่องจากปัจจัยด้านอุปทานมักคลี่คลายเองได้เร็วและกระทบต่อราคาสินค้าและบริการในวงจำกัดเท่านั้น สอดคล้องกับ

การปรับลดราคาสินค้าในตะกร้าเงินเฟ้อไทยที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นวงกว้าง โดยมีสินค้าเพียง 1 ใน 4 ของตะกร้าเงินเฟ้อของกระทรวงพาณิชย์ที่ปรับลดราคาลงในช่วงที่ผ่านมา

เงินเฟ้อที่ต่ำในช่วงนี้นอกจากจะไม่น่ากังวลแล้ว ในบริบทปัจจุบันที่ราคาสินค้าและบริการได้เพิ่มขึ้นมากในช่วงเงินเฟ้อสูงที่ผ่านมา เงินเฟ้อที่ต่ำอาจถือได้ว่าเป็นผลดีด้วยซ้ำ เพราะเงินเฟ้อที่ต่ำหมายถึงการที่ระดับราคาของสินค้าและบริการไม่ได้ปรับเพิ่มขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง ถือได้ว่าเป็น positive supply shock ซึ่งช่วยชะลอแรงกดดันต่อภาวะค่าครองชีพและต้นทุนของผู้ประกอบการ ซึ่งส่งผลดีต่อภาคธุรกิจและเศรษฐกิจโดยรวม

เงินเฟ้อต่ำกับนโยบายการเงินของธนาคารกลาง

เมื่อเงินเฟ้อสูงหรือต่ำกว่ากรอบเป้าหมาย หลายคนอาจมีความคาดหวังว่าธนาคารกลางจะใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อจัดการทันที โดยเฉพาะการปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย อย่างไรก็ตาม ต้องไม่ลืมว่า **ธนาคารกลางดูแลเงินเฟ้อที่ระยะปานกลางซึ่งแปลว่าเงินเฟ้อไม่จำเป็นต้องอยู่ในกรอบเป้าหมายในทุกช่วงเวลา** เพราะการมีเสถียรภาพด้านราคาคือเงินเฟ้อที่ไม่สูงหรือต่ำเป็นระยะเวลานานจนเกินไป จนกลายเป็นอุปสรรคที่ทำให้เศรษฐกิจไม่สามารถโตได้ตามศักยภาพ โดยการที่ธนาคารกลางดูแลเงินเฟ้อที่ระยะปานกลางทำให้นโยบายการเงินสามารถหันไปดูแลการเติบโตของเศรษฐกิจและเสถียรภาพระบบการเงินควบคู่กันไปได้ด้วย เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยนโยบายที่กำหนดมีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศในแต่ละช่วงเวลา และหลีกเลี่ยงผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินในภาพรวมให้ได้มากที่สุด

การปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพื่อตอบสนองกับความเสถียรด้านเงินเฟ้อยังต้องพิจารณาที่มาของเงินเฟ้อเป็นสำคัญด้วย

โดยธนาคารกลางทั่วโลกมักใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบายเป็นเครื่องมือในการตอบสนองต่อเงินเฟ้อที่เกิดจากปัจจัยด้านอุปสงค์เป็นสำคัญ เนื่องจากหากพิจารณาจากกลไกไปถึงกลไกการส่งผ่านของอัตราดอกเบี้ยนโยบายไปยังเศรษฐกิจและเงินเฟ้อแล้ว **การปรับอัตราดอกเบี้ยจะมีผลต่ออุปสงค์หรือความต้องการบริโภคและลงทุนเป็นหลัก** ผ่านต้นทุนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ที่เปลี่ยนแปลงไป และจะต้องใช้เวลาประมาณ 6-8 ไตรมาสในการส่งผ่านผลของการปรับนโยบายมายังพฤติกรรมของครัวเรือนและภาคธุรกิจได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ การปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายจึงไม่เหมาะกับการตอบสนองต่อเงินเฟ้อที่มาจากปัจจัยด้านอุปทาน โดยเฉพาะหากเกิดจากราคาสินค้าเพียงบางกลุ่มที่สามารถคลี่คลายไปได้เองในระยะเวลายันสั้น

อย่างไรก็ดี ไม่ได้หมายความว่าธนาคารกลางไม่มีบทบาทในการดูแลเงินเฟ้อที่มาจากปัจจัยด้านอุปทาน เนื่องจากธนาคารกลางต้องหมั่นดูแลไม่ให้เงินเฟ้อที่เกิดจากปัจจัยด้านอุปทานส่งผลต่อเงินเฟ้อคาดการณ์ (*อ่านเพิ่มเติมเรื่องเงินเฟ้อคาดการณ์ได้ที่บทความ “อะไร ๆ ก็เงินเฟ้อ มัธยมคำศัพท์น่ารู้ เพื่อเข้าใจความต่างของเงินเฟ้อ” ได้ที่หน้า 22*) เพราะเงินเฟ้อคาดการณ์ที่หลุดลอยอาจทำให้พฤติกรรมการใช้จ่าย รวมทั้งการกำหนดราคาสินค้าและค่าจ้างแรงงานเปลี่ยนไปในลักษณะที่ทำให้เงินเฟ้อสูงหรือต่ำค้างนาน เช่น หากธุรกิจเริ่มคาดการณ์ว่าเงินเฟ้อจะสูงเป็นระยะเวลานาน อาจทำให้ธุรกิจปรับเพิ่มราคาสินค้าขึ้นตามกันเป็นวงกว้างจนเกิดผลเสียต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งในบริบทดังกล่าว ถึงแม้ต้นทุนของเงินเฟ้อที่สูงมาจากปัจจัยด้านอุปทาน ก็ควรมีการใช้นโยบายการเงินและการคลังเพื่อลดความร้อนแรงของเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ในบริบทไทย เงินเฟ้อที่สูงหรือต่ำกว่ากรอบเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมาซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านอุปทานนั้น ก็ได้ส่งผลลบต่อเศรษฐกิจหรือกระทบกับเงินเฟ้อคาดการณ์ โดยเงินเฟ้อคาดการณ์ในระยะปานกลางของไทยยังยึดเหนี่ยวอยู่ในกรอบเป้าหมายได้ดีมาโดยตลอด

เรื่อง : ดร.พิม มณิไพโกษ
ผู้อำนวยการ ฝ่ายนโยบายการเงิน

สนใจงานศึกษาด้านเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐศาสตร์การเงิน มีความเชี่ยวชาญด้านเงินเฟ้อ นโยบายการเงิน และอัตราแลกเปลี่ยน มีประสบการณ์การทำงานเป็นนักวิจัยและอาจารย์ ทั้งในต่างประเทศและในไทยหลายปี ปัจจุบันดูแลงานด้านเงินเฟ้อ การคลัง และเสถียรภาพระบบการเงินที่ฝ่ายนโยบายการเงิน

เรื่อง : ดร.นุวัต นวนวัญ
หัวหน้ากลุ่มงานวิจัย สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

มีความเชี่ยวชาญในการศึกษาวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์การเงิน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินเฟ้อ และการพัฒนาแบบจำลองเศรษฐกิจ เคยมีประสบการณ์การทำงานหลายปีในสายนโยบายการเงิน

รพท. ดูแลเงินเฟ้อ % ควบคู่ไปกับเศรษฐกิจและ เสถียรภาพระบบการเงินอย่างไร

ในปัจจุบัน คำว่า “เงินเฟ้อ” หมายถึง ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเพิ่มขึ้นของระดับราคาเกิดได้จากหลายสาเหตุ เช่น ต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ความต้องการซื้อเกินกว่ากำลังการผลิต

หากย้อนกลับไปดูที่มาของคำศัพท์ เราจะเห็นความเชื่อมโยงกับนโยบายการเงินชัดเจนขึ้น เงินเฟ้อเป็นคำไทย มาจาก inflation ในภาษาอังกฤษ ซึ่งแปลว่าการเป่าลมเข้าไป นักเศรษฐศาสตร์ในอดีตใช้คำนี้เรียกเหตุการณ์ที่รัฐบาลผลิตเงินออกมาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากเกินไป ทำให้คนมีเงินในมือเยอะขึ้นและนำเงินไปแย่งกันซื้อสินค้า ราคาสินค้าจึงเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของเงินเฟ้อในอดีตที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปจนถึงปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์ใช้คำว่า inflation เรียกภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม

ตัดกลับมาที่เมืองไทย เมื่อคนทานอาหารมากเกินไปจนเกิดลมในกระเพาะมากขึ้น คนไทยเรียกว่าอาการท้องเฟ้อ การที่ผู้รู้ในอดีตแปล “inflation” เป็นภาษาไทยว่า “เงินเฟ้อ” จึงหมายถึงมีปริมาณเงิน (ลม) มากเกินไปในระบบเศรษฐกิจ (ท้อง) ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความหมายเริ่มแรกในภาษาอังกฤษนั่นเอง

ในอดีต การผลิตเงินเป็นงานของรัฐบาล ซึ่งมักมีแนวโน้มพิมพ์เงินออกมาใช้จ่ายมากเกินไป เพราะผู้พิมพ์เงินและผู้ใช้เงินเป็นองค์กรเดียวกัน ต่อมาเมื่อองค์ความรู้และระบบเศรษฐกิจ

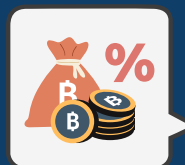
พัฒนามากขึ้น หน้าที่ดูแลปริมาณเงินจึงถูกโอนให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะและเป็นอิสระในระดับหนึ่งจากรัฐบาล เรียกว่า ธนาคารกลาง ซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบายการเงินเพื่อดูแลให้ปริมาณเงินเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจ และทำหน้าที่อื่น ๆ อีกหลายด้านเพื่อดูแลให้ระบบการเงินดำเนินไปได้อย่างปกติและมีประสิทธิภาพ

ในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ตัวแปรสำคัญที่กำหนดปริมาณเงินคือ อัตราดอกเบี้ย เพราะเป็นปัจจัยที่กระทบการตัดสินใจกู้เงินและออมเงินของธุรกิจและประชาชน โดยหากอัตราดอกเบี้ยต่ำลง ธุรกิจและประชาชนจะกู้เงินได้มากขึ้น ปริมาณเงินจะขยายตัวในอัตราที่เพิ่มขึ้น หากอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ธุรกิจและประชาชนจะกู้เงินได้ลดลง ปริมาณเงินจะขยายตัวในอัตราที่น้อยลง ดังนั้น ธนาคารกลางส่วนใหญ่จึงใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบายเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินนโยบายการเงิน

กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อคืออะไร

ปัญหาสำคัญข้อหนึ่งของธนาคารกลาง คือ จะดูแลให้ปริมาณเงินขยายตัวเท่าไรจึงจะพอดีกับภาวะเศรษฐกิจอีกนัยหนึ่งคือ จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบายไว้ที่เท่าไรดีจึงจะเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ คำถามนี้ไม่มีคำตอบตายตัว เพราะเศรษฐกิจไม่ได้อยู่กับที่ ขยายตัวเร็วบ้างช้าบ้าง ขึ้นอยู่กับบริบททางเศรษฐกิจในขณะนั้น

ในปี 2533 รัฐบาลและธนาคารกลางของประเทศนิวซีแลนด์ได้คิดค้นวิธีการหนึ่งขึ้นมา เรียกว่า กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (inflation targeting framework) ซึ่งต่อมาวิธีการนี้ใช้ได้ผลดี จึงเป็นต้นแบบให้ธนาคารกลางอื่น ๆ นำมาใช้ตาม รวมถึงธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้นำกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อมาใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2543

วิธีการคือ รัฐบาลกับธนาคารกลางร่วมกันกำหนดตัวเลขเงินเพื่อขึ้นมาเป็นเป้าหมาย แล้วประกาศให้ประชาชนทราบ โดยทั่วกัน จากนั้นให้ธนาคารกลางมีอิสระในการดำเนินนโยบายการเงิน (operational independence) เพื่อบรรลุเป้าหมายเงินเฟ้อดังกล่าว โดยธนาคารกลางต้องมีความโปร่งใสอธิบายได้ว่าตัดสินใจดำเนินนโยบายอย่างไร ด้วยเหตุผลอะไร

ข้อดี ของการมีเป้าหมายเงินเฟ้อ คือ ถ้าทุกคนเชื่อมั่นในตัวเลขเงินเฟ้อดังกล่าว ประชาชนและธุรกิจจะตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างราบรื่น เช่น หากเชื่อมั่นว่าเงินเฟ้อจะอยู่ในระดับต่ำต่อเนื่อง ประชาชนจะตัดสินใจออมเงินใช้จ่าย และต่อราคาจ้างแบบหนึ่ง ธุรกิจจะตัดสินใจกู้เงินลงทุนสั่งซื้อวัตถุดิบมาผลิต และตั้งราคาสินค้าแบบหนึ่ง เรียกว่าธนาคารกลางสามารถยึดเหนี่ยวการคาดการณ์เงินเฟ้อเอาไว้ได้

ในทางกลับกัน หากทุกคนไม่เชื่อมั่นแต่คาดการณ์ว่าเงินเฟ้อจะสูงขึ้น ราคาสินค้าจะแพงขึ้น ประชาชนอาจจะตัดสินใจไม่ออมเงิน แล้วเร่งซื้อสินค้ามากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้ราคาสินค้าแพงขึ้นอีก รวมไปถึงเรียกร้องค่าจ้างเพิ่มขึ้น ด้านนักธุรกิจอาจจะเร่งขึ้นราคาสินค้าตามต้นทุนและเงินเฟ้อที่คาดว่าจะสูงขึ้น นั่นคือสถานการณ์ที่ธนาคารกลางไม่สามารถยึดเหนี่ยวการคาดการณ์เงินเฟ้อเอาไว้ได้ ซึ่งจะทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้นต่อเนื่องยาวนาน

ทั้งนี้ประชาชนจะมีความเชื่อมั่นมากเพียงใด ขึ้นอยู่กับผลงานในอดีตของธนาคารกลางว่าสามารถดูแลเงินเฟ้อให้บรรลุเป้าหมายได้เพียงใด และขึ้นอยู่กับศิลปะการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนเข้าใจสาเหตุของเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นจริงด้วย

เป้าหมายเงินเฟ้อมีทั้งแบบจุดและแบบช่วง

ในกลุ่มประเทศที่ใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ บางแห่งประกาศเป้าหมายเงินเฟ้อแบบเป็นจุด (point) ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อังกฤษ นิวซีแลนด์ สวีเดน และญี่ปุ่น บางแห่งประกาศเป้าหมายแบบเป็นช่วง (range) ส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา เช่น ไทย อินโดนีเซีย อินเดีย ชิลี และเม็กซิโก

เป้าหมายเงินเฟ้อแบบเป็นจุดมีข้อดีคือ เข้าใจง่ายตรงไปตรงมา แต่ข้อด้อยคือ มีโอกาสน้อยมากที่เงินเฟ้อจริงจะเท่ากับเป้าหมายที่ประกาศไว้ อาจจะสูงกว่าหรือต่ำกว่าขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งธนาคารกลางต้องอธิบายให้ประชาชนเข้าใจ หากสาธารณชนมีความรู้ในระดับดีและเข้าใจว่าเงินเฟ้อจริงไม่อาจเท่ากับเป้าหมายได้ตลอดเวลา ก็จะไม่กระทบต่อความเชื่อมั่น

ส่วนข้อดีของเป้าหมายเงินเฟ้อแบบเป็นช่วงคือ ช่วยให้ธนาคารกลางมีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการดำเนินนโยบาย

การเงิน ขณะที่ยังยึดเหนี่ยวการคาดการณ์เงินเฟ้อของประชาชนให้อยู่ในระดับต่ำได้ เป้าหมายเงินเฟ้อแบบเป็นช่วงสามารถรองรับความผันผวนระยะสั้นของเงินเฟ้อได้ในระดับหนึ่ง และความยืดหยุ่นที่มากขึ้นนี้ ช่วยให้ธนาคารกลางสามารถให้น้ำหนักกับเป้าหมายอื่น ๆ ได้ด้วย

ไทยใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแบบยืดหยุ่น

เศรษฐกิจไทยมีขนาดเล็กและเปิดกว้าง มีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศสูงทั้งการค้าและบริการ ความผันผวนจากต่างประเทศจึงกระทบต่อเงินเฟ้อของไทยได้มาก โดยเฉพาะราคาน้ำมันและสินค้าโภคภัณฑ์ นอกจากนี้ เงินเฟ้อไทยยังมีหมวดอาหารในสัดส่วนสูง ทำให้ความผันผวนของสินค้าเกษตรกระทบต่อเงินเฟ้อได้มาก เช่น ราคาผักผลไม้หรือเนื้อหมู การที่เงินเฟ้อไทยมีโอกาสเปลี่ยนแปลงบ่อยจากปัจจัยด้านอุปทานดังกล่าว ทำให้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแบบช่วงเหมาะสมกับเศรษฐกิจไทยมากกว่า ซึ่งล่าสุด ไทยใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อที่ 1-3%

รพท. ดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแบบยืดหยุ่น (flexible inflation targeting) ซึ่งมี 3 เป้าหมาย ได้แก่ เงินเฟ้อ การเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และเสถียรภาพของระบบการเงิน โดยเน้นดูแลอัตราเงินเฟ้อที่ระยะปานกลาง ทำให้นโยบายการเงินมีความยืดหยุ่นเพราะไม่จำเป็นต้องรักษาอัตราเงินเฟ้อระยะสั้นให้อยู่ในกรอบตลอดเวลา แต่สามารถรักษาสมดุลระหว่างการดูแลอัตราเงินเฟ้อ การส่งเสริมให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืน และการรักษาเสถียรภาพระบบการเงินได้

สาเหตุที่ธนาคารกลางไม่ควรใช้เงินเฟ้อเพียงอย่างเดียวในการตัดสินใจนโยบายการเงิน เพราะว่าอัตราดอกเบี้ยมีความเชื่อมโยงกับกลไกหลายอย่างในระบบเศรษฐกิจ จึงต้องพิจารณาปัจจัยให้รอบด้าน ดังตัวอย่างวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ในสหรัฐฯ เมื่อปี 2551 โดยในช่วงปี 2543-2547 ธนาคารกลางสหรัฐฯ (Fed) ลดอัตราดอกเบี้ยนโยบายมาอยู่ในระดับต่ำมากเพื่อดูแลเศรษฐกิจ หลังฟองสบู่หุ้นบริษัทอินเทอร์เน็ต (dot-com bubble) แตกในปี 2543 และเหตุการณ์ก่อการร้าย 9/11 ในปี 2544 ขณะนั้นเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำจึงไม่ใช่อุปสรรคในการลดอัตราดอกเบี้ย แต่เมื่อ Fed คงอัตราดอกเบี้ยในระดับต่ำนานเกินไปจนถึงปี 2547 ทำให้ฟองสบู่สังหาริมทรัพย์ก่อตัวขึ้น เกิดสินเชื่อสำหรับคนที่มีความเสี่ยงสูงให้กู้ซื้อบ้านได้ (เรียกว่า sub-prime mortgage) เพราะสถาบันการเงินต้องการหาผลตอบแทนสูงขึ้นในช่วงดอกเบี้ยต่ำ รวมถึงมีการออกตราสารที่ซับซ้อนเพื่อระดมทุนมาปล่อยสินเชื่อบ้านเพิ่มเติม ทำให้ราคา

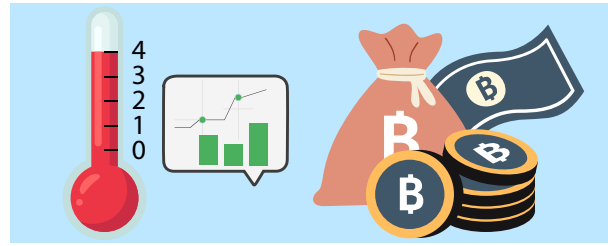
บ้านพุ่งสูงขึ้นต่อเนื่อง และในที่สุดเมื่อผู้กู้ไม่สามารถผ่อนชำระสินเชื่อบ้านต่อไปได้ ฟองสบู่จึงแตกลง เกิดเป็นวิกฤตการเงินขึ้น บทเรียนดังกล่าวจึงเตือนใจว่านโยบายการเงินต้องพิจารณาปัจจัยที่รอบด้านทั้งเศรษฐกิจเงินเฟ้อและเสถียรภาพระบบการเงินตลอดจนซึ่งน้ำหนักทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

กฎหมายไทยกำหนดให้ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและคณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.)¹ ของ ธปท. จะร่วมกันตกลงเป้าหมายเงินเฟ้อล่วงหน้าสำหรับปีถัดไป แล้วส่งให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติ ก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อจึงเป็นกระบวนการที่ทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาลและ ธปท. ขณะที่ กนง. มีอิสระในการดำเนินนโยบายการเงินให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตกลงกันไว้ นอกจากนี้กฎหมายกำหนดไว้ด้วยว่า กนง. ต้องส่งรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรีเป็นประจำทุก 6 เดือน กนง. จึงไม่ได้เป็นอิสระโดยสิ้นเชิงจากรัฐบาล แต่ทำงานร่วมกันตามบทบาทที่กำหนดไว้เพื่อดูแลเศรษฐกิจไทย

เมื่อเงินเฟ้อหลุดจากกรอบเป้าหมาย ธปท. ทำอย่างไร

ตัวเลขเงินเฟ้อของไทยเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่เสมอตามเหตุปัจจัย และหลายครั้งที่ออกนอกกรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ อย่างไรก็ตามก็ดี กนง. และทีมงานเจ้าหน้าที่ ธปท. จะพอทราบทิศทางของเงินเฟ้อล่วงหน้าอยู่แล้ว จากการคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจและเงินเฟ้อใน 8 ไตรมาสข้างหน้า ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกต่าง ๆ และผลจากแบบจำลองทางเศรษฐกิจ

สิ่งที่ กนง. ให้ความสำคัญคือ สาเหตุที่เงินเฟ้อออกนอกกรอบเป้าหมาย เพราะจะเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเรื่องนโยบายการเงิน ไม่ใช่การปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายทันทีตามข้อมูลเงินเฟ้อที่ออกมาล่าสุด ยกตัวอย่างในปี 2565 ที่เงินเฟ้อสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่สาเหตุของเงินเฟ้อมาจากด้านอุปทาน คือ ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นมากหลังรัสเซียเริ่มบุกยูเครน ในปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ทั้งนี้ กนง. ประเมินว่าเงินเฟ้อจากปัจจัยด้านอุปทานดังกล่าวจะมีผลเพียงชั่วคราว จึงยังไม่ได้ปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายในทันที แต่รอให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวจากวิกฤตโควิด 19 อย่างเต็มที่ก่อน และเริ่มทยอยขึ้นดอกเบี้ยครั้งแรกในเดือนสิงหาคม 2565 โดยขึ้นเพียงครึ่งละ

0.25% เท่านั้น เพื่อดูแลเงินเฟ้อที่เริ่มส่งผ่านมาจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในด้านอุปทาน รวมทั้งช่วยยืดหยุ่นการคาดการณ์เงินเฟ้อของประชาชน ซึ่งแตกต่างจาก Fed ที่เร่งขึ้นดอกเบี้ยอย่างรวดเร็วเพื่อสกัดเงินเฟ้อ โดยขึ้นครึ่งละ 0.50% บ้าง หรือครึ่งละ 0.75% บ้าง เนื่องจากเงินเฟ้อสหรัฐฯ มีปัจจัยด้านอุปสงค์ร่วมด้วย เช่น ความต้องการสินค้าและบริการที่สูงขึ้นหลังเปิดเมืองจากวิกฤตโควิด 19 หรือมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการแจกเงินให้กับประชาชน

เพื่อค้นหาสาเหตุว่าเงินเฟ้อมีที่มาจากปัจจัยด้านอุปสงค์หรือปัจจัยด้านอุปทาน ทีมงานของ ธปท. จะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอย่างเต็มที่ เพื่อทำความเข้าใจภาวะและแนวโน้มของอัตราเงินเฟ้อ เช่น การดู **“อัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน”** (core inflation) ซึ่งเป็นอัตราเงินเฟ้อที่หักหมวดราคาพลังงานและหมวดราคาอาหารสดออกไป เนื่องจากสองหมวดดังกล่าวมีความผันผวนสูงจากปัจจัยด้านอุปทาน ดังนั้น อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานจึงสะท้อนแรงกดดันจากด้านอุปสงค์ได้ดีกว่า หรือการดู **“เครื่องชี้แนวโน้มเงินเฟ้อ”** ซึ่งสะท้อนปัจจัยพื้นฐานของเงินเฟ้อ (underlying inflation) อาทิ อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานที่หักหมวดค่าเช่าที่อยู่อาศัยและหักผลของมาตรการภาครัฐออกไป เช่น การลดค่าน้ำประปา ค่าโดยสาร

เมื่อทราบที่มาที่ไปแล้ว ธปท. จะสื่อสารภาวะและแนวโน้มของเงินเฟ้อให้สาธารณชนทราบผ่านทุกช่องทาง และเพื่อแสดงความรับผิดชอบอย่างเปิดเผย หากอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ย 12 เดือนที่ผ่านมา หรือประมาณการอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ย 12 เดือนข้างหน้า ออกนอกกรอบเป้าหมาย กนง. จะเขียน **“จดหมายเปิดผนึก”** ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และเปิดเผยให้สาธารณชนรับทราบด้วยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการดูแลเงินเฟ้อ โดยจะชี้แจงถึง (1) สาเหตุของการเคลื่อนไหวออกนอกกรอบเป้าหมาย (2) แนวทางการดำเนินนโยบายการเงินเพื่อนำอัตราเงินเฟ้อกลับเข้าสู่เป้าหมาย และ (3) ระยะเวลาที่คาดว่าอัตราเงินเฟ้อจะกลับเข้าสู่เป้าหมาย และ กนง. จะเขียนจดหมายเปิดผนึกอีกครั้งทุก 6 เดือน หากอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยตามแนวทางข้างต้น ยังคงอยู่นอกกรอบเป้าหมาย

¹ คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) ประกอบด้วยกรรมการ 7 ท่าน แบ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ธปท.

4 ท่าน และผู้บริหาร ธปท. 3 ท่าน เพื่อให้มีการถ่วงดุลอย่างเหมาะสม (check and balance)

การดำเนินนโยบายแบบผสมผสาน : เพราะ รปท. ไม่ได้มีเพียงอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

รปท. ตระหนักถึงข้อจำกัดของอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง (blunt tool) หากมีปัญหาลาด้านจะไม่สามารถแบกรับภาระในการแก้ปัญหาได้พร้อมกัน เพราะการใช้อัตราดอกเบี้ยนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่จุดหนึ่งมากเกินไป อาจนำไปสู่การสะสมความเสี่ยงในภาคส่วนอื่นได้ ดังนั้น **รปท. จึงนำเครื่องมือเชิงนโยบายอื่น ๆ มาใช้ร่วมกัน เรียกว่า กรอบการดำเนินนโยบายแบบผสมผสาน (Integrated Policy Framework: IPF) เพื่อให้บรรลุทั้ง 3 เป้าหมาย คือ เสถียรภาพด้านราคา การเติบโตของเศรษฐกิจ และเสถียรภาพระบบการเงิน ไปพร้อมกัน**

ตัวอย่างเช่น อัตราดอกเบี้ยนโยบายที่เหมาะสมกับแนวโน้มเศรษฐกิจและเงินเฟ้อของไทยในแต่ละช่วงเวลา อาจสูงกว่าหรือต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยของประเทศเศรษฐกิจหลัก เช่น สหรัฐฯ ได้เงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศจึงอาจไหลเข้าหรือไหลออกจำนวนมากในบางจังหวะและกระทบต่อค่าเงินบาทในระยะสั้น ทั้งนี้ ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ (managed float) หากค่าเงินบาทผันผวนมากเกินไป

รปท. สามารถเข้าไปดูแลค่าเงินบาทได้โดยการซื้อขายเงินตราต่างประเทศด้วยทุนสำรองที่มีอยู่ หรืออาจมีมาตรการเพิ่มเติมเพื่อป้องกันการเก็งกำไรค่าเงินบาท เป็นต้น

อีกตัวอย่างหนึ่ง ในช่วงปี 2558-2561 รปท. คงอัตราดอกเบี้ยต่ำต่อเนื่องที่ 1.50% เพื่อประคับประคองเศรษฐกิจ แต่เริ่มเห็นสัญญาณของฟองสบู่สังหาริมทรัพย์และหนี้ครัวเรือน รปท. จึงได้ใช้มาตรการดูแลเสถียรภาพระบบการเงิน (macroprudential measure) ซึ่งมีผลเฉพาะจุด โดยไม่ต้องขึ้นดอกเบี้ยสูงซึ่งอาจมีผลกระทบในวงกว้าง เช่น การออกมาตรการ LTV สำหรับการกู้ซื้อบ้านสัญญาที่สองขึ้นไป เพื่อลดความเสี่ยงในภาคอสังหาริมทรัพย์ หรือการจำกัดให้ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 3 หมื่นบาท กู้สินเชื่อส่วนบุคคลได้ไม่เกิน 1.5 เท่าของเงินเดือน และกู้ได้ไม่เกิน 3 บริษัท เพื่อดูแลปัญหาหนี้ครัวเรือน

หรือในช่วงวิกฤตโควิด 19 รปท. ลดอัตราดอกเบี้ยต่ำที่สุดเป็นประวัติการณ์อยู่ที่ 0.50% การจะลดอัตราดอกเบี้ยลงไปอีกอาจไม่ได้ช่วยเศรษฐกิจเพิ่มเติม แต่อาจสร้างปัญหาเงินเฟ้อและเสถียรภาพระบบการเงินในอนาคต รปท. จึงได้ใช้มาตรการทางการเงิน (financial measure) ที่ตรงจุดและตอบโจทย์ เช่น การร่วมกับรัฐบาลออกพระราชกำหนดเพื่อพักชำระหนี้ชั่วคราวและการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (soft loan) หรือการออกมาตรการพักทรัพย์ พักหนี้ มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ที่ยั่งยืน ฯลฯ ซึ่งสามารถช่วยลดภาระหนี้ให้กับประชาชนและภาคธุรกิจได้อย่างตรงจุดในช่วงที่เกิดวิกฤตโควิด 19

การดำเนินนโยบายแบบผสมผสานทำให้แต่ละเครื่องมือไม่ต้องรับภาระมากเกินไป และสามารถใช้นโยบายในจุดที่เหมาะสมที่สุดได้ในแต่ละสถานการณ์ แนวทางนี้สอดคล้องกับสิ่งที่องค์กรระหว่างประเทศทั้ง IMF และ BIS แนะนำ ทั้งนี้ ภายใต้ความไม่แน่นอนที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต รปท. จะติดตามความเปลี่ยนแปลงของเงินเฟ้อ เศรษฐกิจ และระบบการเงินอย่างต่อเนื่อง และพร้อมปรับนโยบายให้เหมาะสมกับแนวโน้มและความเสี่ยงในระยะข้างหน้าต่อไป

เรื่อง : นิธิสาร พงศ์ปิยะไพฑูย์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายนโยบายการเงิน

ทำงานที่สายนโยบายการเงินมาตลอด 16 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายนโยบายการเงิน เป็นนักเศรษฐศาสตร์ผู้สนใจประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ และงานวรรณศิลป์ ทั้งบทความ เรื่องสั้น และบทกวี

เจาะ 4 เทรนด์โลก

ความท้าทายใหม่ต่อการดูแล “เงินเฟ้อ”

“เงินเฟ้อ” เชื่อมโยงกับชีวิตในทุกมิติ และสอดแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ การซื้อ-ขาย ฝาก-กู้ยืมเงิน การจ้างงาน การลงทุน การผลิต รวมถึงทุกการตัดสินใจ ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเงินเฟ้อของทุกประเทศคือ “กระแสและทิศทางโลก” (megatrends) ที่จะทำให้ต้นทุนการผลิตและพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การทำความเข้าใจ megatrends จึงไม่เพียงเป็นประโยชน์ต่อธนาคารกลางในการดูแลเงินเฟ้อเพื่อสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ประชาชนและธุรกิจสามารถวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

เราขอพาผู้อ่านไปดู 4 megatrends สำคัญของโลก ที่จะส่งผลกระทบต่อเงินเฟ้อในอนาคต และปากท้องของคนไทยอย่างไรบ้าง

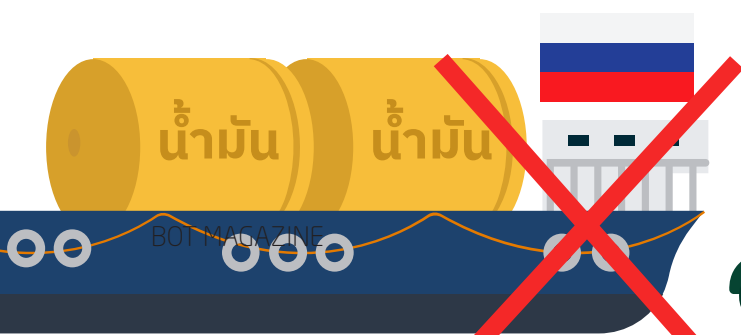
กับภาพ : The New York Times

ความเสียหายของชุมชนที่เกิดจากปัญหาสงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครน

Geopolitics: สงครามผ่านการค้าและอาวุธ

ในทศวรรษที่ผ่านมา โลกเชื่อมโยงกันผ่านช่องทางการค้าและห่วงโซ่อุปทานการผลิต (global supply chain) ทำให้แต่ละประเทศต่างก็พัฒนาจุดแข็งของตนเพื่อสร้างความได้เปรียบ (comparative advantage) ทำให้มีทั้งประเทศที่เป็นผู้ส่งออกน้ำมันของโลก เป็นศูนย์กลางทางการค้าและการขนส่งของภูมิภาค ไปจนถึงเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังนั้น เมื่อเกิดความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะในประเทศที่เป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าสำคัญในตลาดโลก แม้ว่าจะกระจุกตัวอยู่ระหว่างไม่กี่ประเทศก็ตาม แต่ก็สามารถส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อเศรษฐกิจการเงินโลกได้

ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญในช่วงนี้ คงหนีไม่พ้นความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครนที่ปะทุขึ้นมาตั้งแต่ปี 2565 และยืดเยื้อมาถึงทุกวันนี้ ซึ่งนอกจากการสู้รบแบบดั้งเดิมด้วยรถถัง ระเบิด และปืนแล้ว การค้าก็ถือว่าเป็นอีกเครื่องมือสำคัญที่ถูกนำมาใช้เป็นอาวุธ ทำให้การส่งออกสินค้าของรัสเซีย เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ โลหะ สินค้าเกษตร และปุ๋ยได้รับกระทบอย่างหนัก จากมาตรการคว่ำบาตรของสหรัฐฯ และหลายประเทศในสหภาพยุโรป (EU) และทำให้ตลาดโลกเกิดภาวะอุปทานตึงตัว โดยเฉพาะจากการนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียที่ลดลงและหันไปพึ่งพาแหล่งพลังงานอื่นแทน กลายเป็นแรงกดดันให้ราคาพลังงานในตลาดโลกผันผวนและมีแนวโน้มสูงขึ้น เพราะรัสเซียเป็นผู้ผลิตน้ำมันที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก (รองจากสหรัฐฯ และซาอุดีอาระเบีย)

สถานการณ์สู้รบยังทำให้เกิดภาวะชะงักงันของห่วงโซ่อุปทาน (supply chain disruption) เพราะนอกจากการคว่ำบาตรทางการค้าแล้ว ยังมีการปิดท่าเรือ และปัญหาการขนส่งซึ่งทำให้ปริมาณสินค้าในตลาดโลกลดลง รวมถึงต้นทุนการผลิตและขนส่งสูงขึ้น ขณะที่ไทยเราก็มีการนำเข้าวัตถุดิบ เช่น ปุ๋ยและธัญพืชจากรัสเซียด้วย จึงมีผลทำให้เงินเฟ้อไทยและอีกหลายประเทศเพิ่มขึ้นตามต้นทุนพลังงานและอาหาร อย่างไรก็ตาม มาตรการช่วยเหลือค่าครองชีพ เช่น ไฟฟ้า น้ำมัน ของภาครัฐ อาจช่วยลดผลกระทบจากราคาน้ำมันในตลาดโลกต่อเงินเฟ้อลงได้บ้าง

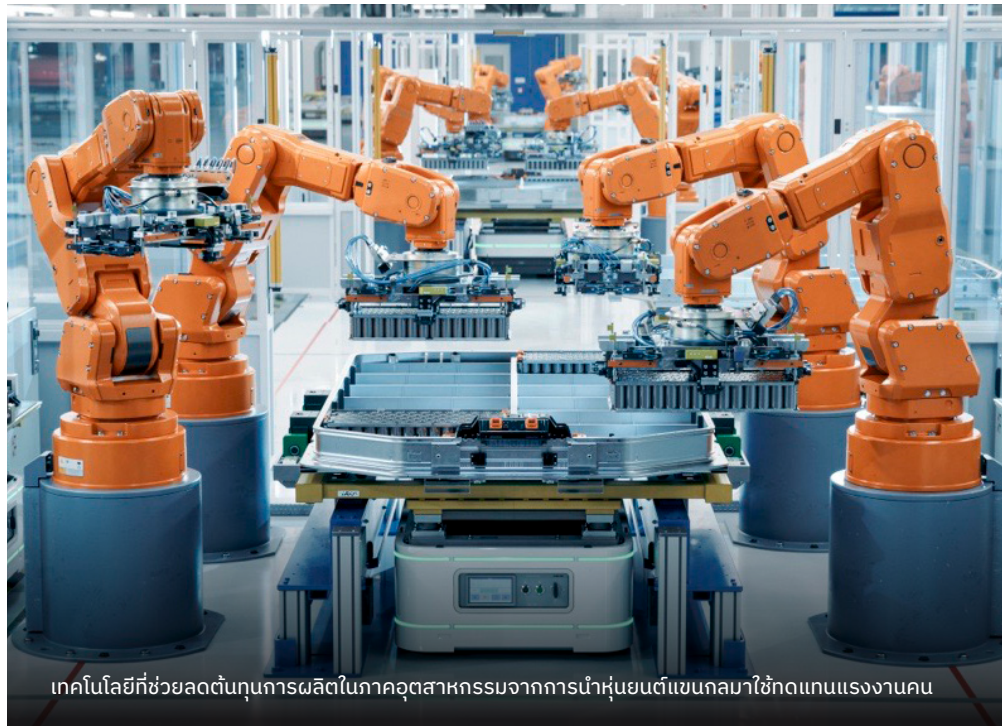
อีกหนึ่งความขัดแย้งที่สร้างความปั่นป่วนไปทั่วโลกก็คือ สงครามการค้าระหว่างข้ามมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนซึ่งทำให้ต่อนั้นนักลงทุนต่างชาติต่างเข้าสู่โหมดอยู่ห่าง ๆ อย่างหวั่น ๆ (wait and see) โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานการผลิตสินค้าของจีนเพื่อส่งออกป้อนสหรัฐฯ เพราะแนวโน้มการส่งออกที่ลดลง อาจทำให้ต้องตัดสินใจย้ายฐานการผลิตในอนาคตก

แม้ว่าการขึ้นภาษีนำเข้าจะทำให้ราคาสินค้าแพงขึ้น และเงินเฟ้อในสหรัฐฯ สูงขึ้นก็ตาม แต่เงินเฟ้อในประเทศต่าง ๆ กลับจะมีแนวโน้มต่ำลงในระยะสั้น จากปัจจัยด้านอุปทานไม่ว่าจะเป็น (1) ราคาน้ำมันและสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีแนวโน้มลดลงตามปริมาณการค้าและอุปสงค์โลก และ (2) การแข่งขันด้านราคาที่ยืดหยุ่นขึ้นจากการที่คู่ค้าของสหรัฐฯ ต้องปรับทิศทางการส่งออกสินค้า (trade diversion) ไปยังประเทศอื่นแทนทำให้เกิดภาวะสินค้าจากต่างประเทศ

ทะลักเข้าไปในบางประเทศมากขึ้น (import flooding) เช่น 1 ใน 3 ของสินค้าจีนที่เคยส่งออกป้อนสหรัฐฯ ที่คาดว่าจะถูกปรับทิศทางส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ รวมถึงไทย ซึ่งจะทำให้ราคาสินค้าบางอย่างถูกลง และกระทบต่อผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน

อย่างไรก็ดี ผลของการขึ้นภาษีนำเข้าต่อเงินเฟ้อในระยะยาวยังคงมีความไม่แน่นอนอยู่มาก ขึ้นอยู่กับห่วงโซ่อุปทานของโลกว่าจะเปลี่ยนไปอย่างไร แต่หากมาตรการกีดกันทางการค้าทำให้เกิดการย้ายฐานการผลิตออกไปจากประเทศที่เป็นแหล่งที่ต้นทุนต่ำที่สุด ก็อาจทำให้เงินเฟ้อโลกมีแนวโน้มสูงขึ้นจากประสิทธิภาพการผลิตที่ด้อยลง โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับกรณีโลกการค้าเสรี ที่ทุกคนสามารถเลือกที่จะตั้งโรงงานผลิตหรือนำเข้าสินค้าจากแหล่งที่ถูกที่สุดได้

นอกจากปัญหามิรัฐศาสตร์ 2 เรื่องใหญ่ที่กล่าวมาแล้ว ยังมี ความขัดแย้งอื่นที่อาจมีผลต่อราคาสินค้าในตลาดโลกเช่นกัน อาทิ สงครามระหว่างอิสราเอลกับอิหร่านมีผลกระทบต่อราคาน้ำมันในตลาดโลก สงครามอิสราเอลกับฮามาส ที่การโจมตีเรือขนส่งสินค้าในทะเลแดงจะกระทบต่อต้นทุนค่าขนส่งสินค้าทางน้ำและระยะเวลาในการขนส่ง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยด้านอุปทานที่อาจซ้ำเติมเงินเฟ้อให้สูงและผันผวนขึ้นได้

เทคโนโลยีที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตในภาคอุตสาหกรรมจากการนำหุ่นยนต์แขนกลมาใช้ทดแทนแรงงานคน

Digitalization: เมื่อเทคโนโลยีช่วย เร่งประสิทธิภาพและการแข่งขัน

ท่ามกลางโลกที่เชื่อมโยงกันทางการค้าและการผลิตนั้น ภาคธุรกิจจึงต้องเร่งพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และดิจิทัล เพื่อสร้างความได้เปรียบให้เหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งเรื่องนี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเงินเฟ้อไม่น้อยเลยทีเดียว เพราะการนำความก้าวหน้าต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทำให้กระบวนการทำงานง่ายและเร็วขึ้น และต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโดยรวมลดลง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกำหนดราคาสินค้าและบริการ

ทั้งนี้ แม้จะมีข้อยกเว้นในสินค้าบางประเภท เช่น อุปกรณ์ทางการแพทย์ supercomputer ระบบประมวลผลสำหรับ AI ที่ต้องมีการวิจัยและพัฒนาการลงทุนเทคโนโลยีขั้นสูง และต้องอาศัยแรงงานที่มีทักษะสูงซึ่งราคาจะปรับสูงขึ้นได้ แต่ในภาพรวมแล้ว การใช้เทคโนโลยีจะช่วยลดต้นทุนการผลิตได้

อีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่มาพร้อมกับกระแสดิจิทัลก็คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาช้อปปิ้งออนไลน์กันมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวโดยเพิ่มช่องทางการขายผ่าน e-commerce มากขึ้น เมื่อผู้ขายจำนวนมากเข้ามารวมอยู่ในแพลตฟอร์มเดียวกัน ก็ย่อมทำให้การแข่งขันรุนแรงขึ้น และกดดันให้ต้องลดราคา ทำให้ความสามารถในการปรับขึ้นราคาจะค่อนข้างจำกัด (ลูกค้าเปรียบเทียบราคาได้ง่ายและเลือกซื้อจากร้านที่ราคาถูกกว่า จึงอาจขึ้นราคาได้ไม่มาก) แต่อาจเห็นความผันผวนในราคามากขึ้นได้เนื่องจากการปรับราคาทำได้ง่ายและเร็วจากต้นทุนการปรับราคาที่เคยค่อนข้างต่ำ

ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและ ลดต้นทุนการผลิต

- บริษัทผลิตรถยนต์ เช่น Ford และ Tesla ได้หันมาใช้หุ่นยนต์แขนกลในการเชื่อมถังรถยนต์และพ่นสีแทนคน ซึ่งสามารถช่วยลดความผิดพลาด เพิ่มความแม่นยำและเพิ่มความเร็วในการผลิตที่สำคัญยังช่วยลดวัสดุสิ้นเปลืองและต้นทุนค่าจ้างแรงงานลงได้ถึง 70-80%
- บริษัทค้าปลีก เช่น Amazon และ Walmart ได้นำเอาระบบ AI เข้ามาช่วยวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อปริมาณการขาย เช่น สภาพภูมิอากาศ เทศกาล และรูปแบบการขายในอดีต ซึ่งช่วยทำให้การสั่งซื้อและสต็อกสินค้ามีความเหมาะสมมากขึ้น ช่วยลดค่าเสียโอกาสในการขาย และลดต้นทุนการเก็บรักษาและบริหารจัดการลง
- บริษัท Siemens ผู้ผลิตกระดาดขนาดใหญ่ ได้ติดตั้งเซนเซอร์บนเครื่องจักรผลิตและใช้ AI ช่วยประเมินการเปลี่ยนชิ้นส่วนสำคัญ ช่วยให้การวางแผนหยุดเครื่องจักรและซ่อมบำรุงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลดความเสี่ยงที่เครื่องจักรจะหยุดทำงานฉุกเฉินซึ่งมีค่าเสียหายมหาศาล ทั้งยังช่วยลดต้นทุนการสต็อกอะไหล่ และยืดอายุการใช้งานของเครื่องจักร

ไฟป่าในเมืองลอสแอนเจลิส สหรัฐฯ เมื่อต้นปี 2568 ที่ลุกลามและสร้างความเสียหายให้กับบ้านเรือนประชาชน

Climate change: ต้นทุนของโลกร้อนและการเปลี่ยนให้กลับมาเป็นโลกสีเขียว

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) และภาวะโลกร้อน (global warming) ทำให้ภูมิอากาศแปรปรวนและเกิดภัยธรรมชาติบ่อยขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่กระทบกับคุณภาพและความปลอดภัยของชีวิตเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อแนวทางในการทำธุรกิจในโลกด้วย

Intergovernmental Panel on Climate Change หรือ IPCC ที่เป็นหน่วยงานสำคัญในการประเมินการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้คาดการณ์ว่า หากไม่อาจลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงภายในปี 2573 อาจเกิดภัยธรรมชาติรุนแรงขึ้นในอนาคต ทั้งคลื่นความร้อนสูง ฝนตกหนัก พายุหมุนเขตร้อน ภัยแล้ง และไฟป่า โดยได้มีหลักฐานเชิงประจักษ์เกิดขึ้นแล้วทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส

สเปน ที่ต้องเผชิญกับอากาศที่ร้อนขึ้นมาก พายุเฮอริเคนที่พัดถล่มเมืองฟลอริดา สหรัฐฯ และเกิดน้ำท่วมฉับพลันซึ่งสร้างความเสียหายอย่างมหาศาล และไฟป่าที่รุนแรงเป็นประวัติการณ์ในแคนาดาและสหรัฐฯ ขณะที่สำหรับประเทศไทย ข้อมูลจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้แสดงให้เห็นว่าภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม และพายุฝน ได้เพิ่มขึ้นกว่า 30% ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ดังนั้น ภาคเกษตรกรรมจึงจะได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อนมากที่สุด แม้ว่าในอดีต เงินเฟ้อที่เกิดจาก shock ด้านอุปทานของสินค้าเกษตรมักเกิดขึ้นชั่วคราว แต่ในระยะข้างหน้า ภัยธรรมชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งความถี่และความรุนแรง จะเป็นความเสี่ยงที่จะทำให้ราคาสินค้าเกษตรผันผวนและแพงขึ้น

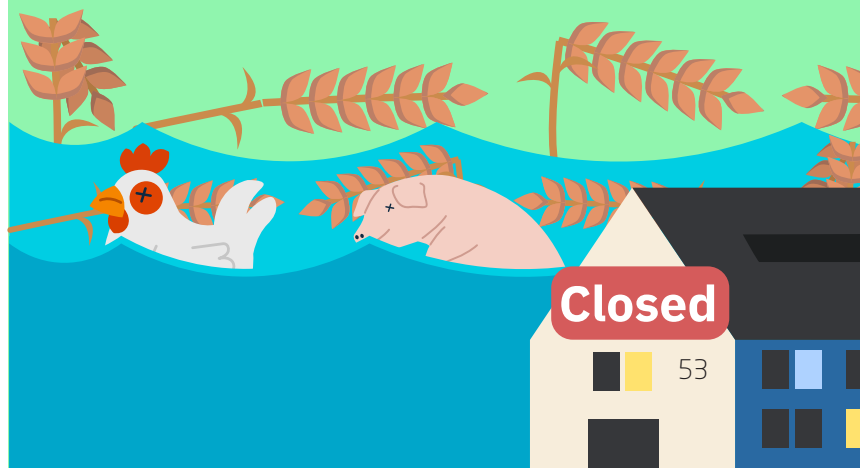
สำหรับประเทศไทยสินค้าที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรงคือ หอมหวานรสสดที่มีสัดส่วนสูงเกือบ 1 ใน 5 ของตะกร้าเงินเฟ้อ

นอกจากภาวะโลกร้อนแล้ว ความพยายามแก้ไขปัญหาด้วยการมุ่งสู่เศรษฐกิจสีเขียว (green economy) ก็ส่งผลต่อเงินเฟ้อเช่นเดียวกันที่ผ่านมา หลายประเทศได้บังคับใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจก เช่น ยุโรปกำหนดให้ต้องใช้พลังงานทดแทน 42.5% ภายในปี 2573 รวมถึงได้ออกตราสารหนี้สีเขียวเพื่อใช้อุดหนุนโครงการด้านสิ่งแวดล้อม นอร์เวย์ที่ส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า สวีเดนที่เก็บภาษีก๊าซเรือนกระจกทั้งจากอุตสาหกรรมในประเทศและสินค้านำเข้า โดยเฉพาะที่มีการใช้พลังงานสูงในกระบวนการผลิต เช่น การกลั่นน้ำมัน การผลิตโลหะ และเงินที่ได้ก่อตั้งตลาดซื้อขายคาร์บอนขนาดใหญ่ที่สุดของโลก เพื่อรับซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Carbon Credits) ในอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น ไฟฟ้า ปูนซีเมนต์ เหล็ก และอะลูมิเนียม

อย่างไรก็ดี มาตรการกีดกันต่าง ๆ เช่น การเก็บภาษีก๊าซเรือนกระจก ถือเป็นภาระต้นทุนที่สำคัญของอุตสาหกรรมแบบดั้งเดิมที่ยังปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในปริมาณที่สูง ขณะเดียวกัน กระบวนการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกลับมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า ดังนั้น จึงทำให้ราคาสินค้าและเงินเฟ้อในหมวดที่เกี่ยวข้องมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะในช่วงแรกที่ต้นทุนยังอยู่ในระดับสูง ขณะที่ผลในระยะยาวยังมีความไม่แน่นอน แต่คาดว่าเงินเฟ้ออาจต่ำลงได้หากมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตที่เกี่ยวข้องจนทำให้ต้นทุนถูกลงได้อย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อการผลิตในภาคเกษตร

- ปรากฏการณ์เอลนีโญที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ปริมาณน้ำในเขื่อนหลักหลายแห่งอยู่ในระดับต่ำตลอดจนขาดแคลนน้ำใช้ในภาคเกษตรกรรม
- น้ำท่วมใหญ่ในประเทศไทยเมื่อปี 2554 กินพื้นที่หลายจังหวัดในภาคกลางและภาคเหนือ และสร้างความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรจำนวนมาก กระทบต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตร เส้นทางคมนาคม และการขนส่งสินค้าลามไปถึงโรงงานแปรรูป จนเกิดภาวะห่วงโซ่อุปทานในประเทศชะงักงันและราคาสินค้าเกษตรปรับสูงขึ้นชั่วคราว
- อุณหภูมิโลกที่สูงขึ้น มีส่วนทำให้เกิดโรคระบาดทั้งในพืชและสัตว์ รวมทั้งมีผลกระทบต่อการเติบโตของพืชบางชนิดที่มีความอ่อนไหวต่อความร้อน เช่น กุหลาบ ลิ้นจี่ ทำให้ผลผลิตเสียหายและต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น

ภาพภาพ : smejapan

สังคมผู้สูงอายุมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยทำให้การบริโภค จำนวนแรงงาน และประสิทธิภาพการผลิต ลดลง แต่การงบประมาณภาครัฐเพิ่มขึ้น

Aging Society: วิกฤตเด็กเกิดน้อย ในสังคมผู้สูงอายุ

โลกของเรากำลังเปลี่ยนทุกวัน ไม่เพียงแต่ในแง่ของกายภาพ ที่ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง แต่ยังรวมถึงผู้คนที่ย้ายอยู่ในโลกที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากต่อเนื่อง โดยคาดว่าโลกจะมีคนที่อายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นจาก 1 พันล้านคน ในปี 2563 เป็น 2.1 พันล้านคนภายในปี 2573 ซึ่งเป็นผลมาจากข้อดีในเรื่องความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่ทำให้ผู้คนมีอายุที่ยืนยาวขึ้น สวนทางกับอัตราการเกิดที่ลดลงต่อเนื่อง

สำหรับประเทศไทย ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ มาตั้งแต่ปี 2567 โดยมีสัดส่วนคนที่อายุ 60 ปีขึ้นไป 20.7% และอาจขยับเป็นระดับสุดยอดเหมือนกับญี่ปุ่นภายในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งจะเป็นความท้าทายต่อเศรษฐกิจไทย เพราะสังคมผู้สูงอายุมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทั้งด้านอุปสงค์ และอุปทาน และอาจกระทบกับเงินเฟ้อได้ทั้งด้านสูงและต่ำ

ในแง่ของอุปสงค์ ผู้สูงอายุจะบริโภคน้อยลง เพราะส่วนใหญ่มิชอบจำกัดในการทำงาน ทำให้มีรายได้น้อยลงหรือไม่มีเลย จึงถือว่าเป็น “วัยพึ่งพิง” ที่ครอบครัวต้องดูแล ซึ่งจะกระทบต่อความสามารถในการออมเงินและลงทุนด้วย นั่นก็หมายความว่ายังมีผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นเท่าไร ก็จะทำให้รายได้และ

การบริโภคในภาพรวมของประเทศลดลงตามไปด้วย จึงอาจทำให้ราคาสินค้าและเงินเฟ้อมีแนวโน้มลดลงได้ อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายด้านสุขภาพและบริการทางการแพทย์ในสังคมผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มสูงขึ้น อาจทำให้ราคาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องในหมวดนี้เพิ่มขึ้นได้

ในแง่อุปทาน เมื่อโครงสร้างของประชากรมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้น ขณะที่วัยทำงานมีเท่าเดิมหรือน้อยลง จนทำให้ขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิตและ productivity ลดลง ประเทศก็อาจสูญเสียความสามารถในการแข่งขันและมีการลงทุนจากต่างประเทศลดลง ส่งผลลบเป็นลูกโซ่ต่อค่าจ้างแรงงาน การจ้างงาน รายได้ประชาชาติ และการเติบโตทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้เงินเฟ้อมีแนวโน้มต่ำลงได้

นอกจากนี้ ภาระงบประมาณที่เพิ่มขึ้นของภาครัฐในด้านระบบสาธารณสุขและสวัสดิการ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งสวนทางกับรายได้ภาษีที่ลดลง ยังจะส่งผลกระทบต่อดุลทางการคลังของประเทศ และอาจทำให้ภาคเอกชนต้องเข้ามามีบทบาทในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน สินค้า และบริการ เพื่อรองรับผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่ภาครัฐมีศักยภาพไม่เพียงพอ และทำให้ราคาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องปรับสูงขึ้นซึ่งเมื่อผนวกกับค่าแรงที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนแรงงานที่มีจำกัด อาจทำให้เงินเฟ้อปรับสูงขึ้นได้ในระยะยาว

ตัวอย่างการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

- **ประเทศพัฒนาแล้ว** เช่น ญี่ปุ่น เยอรมนี และอิตาลี ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (super-aged society) แล้ว โดยมีคนที่อายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ซึ่งญี่ปุ่นถือเป็นประเทศที่มีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลก โดยมีคนอายุมากกว่า 65 ปี ถึง 30.2% ของประชากรทั้งประเทศ
- **เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** กำลังก้าวสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว โดยหลายๆ ประเทศ เช่น เวียดนาม ศรีลังกา จะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) คือมีคนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ในเร็ว ๆ นี้
- **แอฟริกา** ยังคงเป็นทวีปที่มีประชากรวัยหนุ่มสาวมากที่สุด แต่มีแนวโน้มที่จะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุในอีกไม่กี่ทศวรรษข้างหน้า

BOT MAGAZINE

ดังที่เล่ามา แนวโน้มของเงินเพื่อที่กระทบจากปัญหาสังคมผู้สูงอายุยังมีความไม่แน่นอนเพราะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งความสามารถในการปรับตัวของภาคธุรกิจ รวมถึงมาตรการภาครัฐที่อาจกระทบต่อจำนวนและการพัฒนาคุณภาพแรงงาน ตลอดจนการนำเครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนแรงงาน

เงินเพื่อกับเศรษฐกิจไทย

เราคงได้เห็นแล้วว่า ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และสังคมผู้สูงอายุ ล้วนส่งผลกระทบต่อทิศทางของเงินเพื่อในอนาคต การประเมินแนวโน้มเงินเพื่อในระยะยาวออกมาเป็นตัวเลขที่ชัดเจนยังทำได้ยาก เพราะปัจจัยต่าง ๆ สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาได้ทั้งด้านสูงและต่ำ ขึ้นอยู่กับว่าปัจจัยไหนจะมีอิทธิพลมากกว่ากันในแต่ละช่วงเวลา อีกทั้งในระยะข้างหน้าอาจมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเพิ่มเติมได้

สำหรับประชาชน ความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เข้ามามีระดับประสิทธิภาพการผลิต จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะได้เข้ามาเพิ่มความสะดวกสบาย สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูล และเพิ่มทางเลือกที่หลากหลายกับแทบทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทิศทางการปรับราคาในอนาคตจะยังไม่แน่นอน เพราะมีหลายปัจจัยเป็นตัวกำหนด แต่ที่แน่ ๆ ก็คือ ราคาจะยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่ออำนาจซื้อ ค่าครองชีพ และคุณภาพชีวิตของพวกเราทุกคน โดยเฉพาะสำหรับคนที่รายได้ถูกปรับขึ้นไม่สอดคล้องกับเงินเพื่อที่สูงขึ้น ก็อาจทำให้ต้องกู้ยืมเงินและสร้างภาระหนี้เพิ่มขึ้น และเหลือเงินสำหรับเก็บออมน้อยลง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการวางแผนเพื่อเกษียณอายุและความมั่นคงทางการเงินในระยะยาวได้ (อ่านเพิ่มเติม ได้ที่บทความ “เศรษฐกิจไทยในยามก๊วยเตี๋ยว : “เงินเพื่อ” กับปากท้องของคนไทย” หน้า 6)

Global Trends

สำหรับภาคธุรกิจ ที่อาจต้องเผชิญต้นทุนการผลิตและการลงทุนที่สูงขึ้นและผันผวนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากนโยบายและมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ ราคาน้ำมันและสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดโลก ต้นทุนในการรักษาสิ่งแวดล้อมหรือปัจจัยเฉพาะภายในประเทศก็ตาม สิ่งสำคัญคือ การต้องเร่งปรับตัว ปรับกลยุทธ์ให้เท่าทันกับภาวะต้นทุนและทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลกให้ได้

ท้ายสุดแล้ว การเปลี่ยนแปลงเงินเฟ้อในระยะข้างหน้าคงหนีไม่พ้นที่จะสร้างความท้าทายต่อธนาคารกลางที่มีหน้าที่ดูแลเงินเฟ้อ โดยเฉพาะเมื่อ megatrends ต่าง ๆ เข้ามาทำให้เกิด shock ต่อเงินเฟ้อบอยขึ้น รุนแรงขึ้น และคาดเดายากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความผันผวนของราคาน้ำมันในตลาดโลกจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์หรือราคาพืชผลที่เปลี่ยนแปลงเร็วจาก climate change โดยธนาคารกลางจำเป็นต้องเข้าใจที่มาที่ไปของการเปลี่ยนแปลงเงินเฟ้อให้ดีขึ้นเพื่อสามารถรับมือได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งต้องซึ่่งน้ำหนักการดูแลเงินเฟ้อกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเสถียรภาพระบบการเงินให้ดีอีกด้วยเพื่อไม่ให้เกิดผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ต่อเศรษฐกิจและระบบการเงินตามมา (อ่านเพิ่มเติมได้ที่บทความ “อภท. ดูแลเงินเฟ้อควบคู่ไปกับเศรษฐกิจและเสถียรภาพระบบการเงินอย่างไร” หน้า 44)

อ้างอิง

- Impact of Trade War 2.0 on Thailand's Industrial and Service Sectors Round One | Krungsri Research
- สงครามการค้า เมื่อภาษีนำเข้าสินค้าคลอนเศรษฐกิจโลก | ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- สภาพัฒน์ฯ ชี้ ไทยขาดทุนแสนล้าน จากภัยแล้ง-น้ำท่วมใน 10 ปี | BBC News Thai
- ผลกระทบของอุทกภัยปี 2554 ต่อเศรษฐกิจไทย | ธนาคารแห่งประเทศไทย
- Climate Change and its Economic Impacts in Thailand | World Bank
- มหาอุทกภัยปี 2554 กับบทเรียนสำหรับประเทศไทย | สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย | TDRI
- ผลกระทบของภัยแล้งต่อเศรษฐกิจไทย | ธนาคารแห่งประเทศไทย
- สภาพอากาศร้อนจัด ผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจ | กรมอุตุนิยมวิทยา
- Age and Inflation | International Monetary Fund
- The macroeconomic and fiscal impact of population ageing | European Central Bank
- Does Population Aging Impacts Inflation? | Consensus Academic Search Engine
- What Are the Effects of an Aging Population on the Current Account Balance of an Economy? | BST Europe
- เศรษฐกิจและธุรกิจไทยจะปรับตัวอย่างไร? เมื่อ 10 ปีข้างหน้า สังคมจะมีคนสูงวัย 30 ล้านคน | กรมกิจการผู้สูงอายุ
- Impacts of cyclical and structural factors on inflation dynamics | Bank of Thailand
- World Population Ageing 2023: Challenges and opportunities of population ageing in the least developed countries | Department of Economic and Social Affairs Publications — United Nations
- Developing Asia and the Pacific Unprepared for Challenges of Aging Population | Asian Development Bank
- Which countries have the oldest populations? Japan and Italy | The World Economic Forum
- Ageing | World Health Organization
- Industrial Robots in the Automotive Industry | FLEXIV
- How AI Is Transforming Supply Chain Management | Forbes
- Amazon's delivery, logistics get an AI boost | Reuters
- Predictive Maintenance Promises Increased Margins for Pulp and Paper Mills | SIEMENS
- National Climate Report (September 2022) | National Centers for Environmental Information
- Temperature-related mortality burden and projected change in 1368 European regions | THE LANCET Public
- When Risks Become Reality: Extreme Weather In 2024 | World Weather Attribution
- Climate Change 2023 | Intergovernmental Panel on Climate Change
- Renewable energy targets | European Commission

อ่านข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบายการเงิน
และติดตามภาวะเศรษฐกิจไทยล่าสุด
ได้บนเว็บไซต์ รพท.

นโยบายการเงิน

ภาวะเศรษฐกิจ

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

แครอท
25 บาท /กก.

ข้าวโพด
15 บาท /กก.

มะนาว
45 บาท /กก.

มันคง
50 บาท /กก.

ฟักทอง
29 บาท /กก.

ผ้าขนหนู
449 บาท /ผืน

ผงซักฟอก
55 บาท /กล่อง

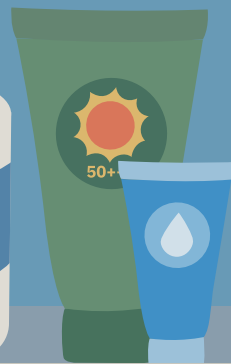
ยาแก้ปวด
69 บาท /ช้อน

แอลกอฮอล์
60 บาท /ขวด

เจลล้างหน้า
135 บาท /ช้อน

ครีมกันแดด
369 บาท /ช้อน

ปลากระป๋อง
18 บาท /กระป๋อง

ซอสหัวเผือก
190 บาท /ขวด

นมหัวเผือก
21 บาท /กล่อง

นมจืด
35 บาท /กล่อง

น้ำปลา
29 บาท /ขวด

กระดาษทิชชู
16 บาท /ม้วน

ไข่ไก่ เบอร์ 2
41 บาท /ฟอง